

De zilveren vruchtenschaal

Fernand Toussaint van Boelaere

bron

Fernand Toussaint van Boelaere, *De zilveren vruchtenschaal*. C.A.J. van Dishoeck, Bussum 1924

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/tous004zilv01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

**Meisje met bloemen.
Ter inleiding.**

In de rustige, veel-verlaten kamer, heerscht een grijze ochtend-lucht. En teêr-grijs ook, met rosen weêrschijn, is 't behangsel der muurwanden. Doch op de breede fries die, daar bovenaan, langsheen de zoldering, heelemaal rond de kamer loopt, schetteren zonderlinge bloemen en guirlandes; als, even, een vlugge fleurigheid van beloften....

Twee eikenhouten bibliotheken staan in de kamer, rechts en links van den schoorsteenmantel. Hunne gepolijste posten, rond groenlaken effenheid, glimmen immer rustig en zacht. En op den schoorsteenmantel deelt een zwart-marmeren uurwerk in vreugdelooze onverschilligheid, seconde na seconde, meê, hoe laat het is.....

- Even kijkt de schrijver óp van boven het velletje blank papier. Het is vreemd stil nog. Vreemder nog, nu toch een eerste glimp van de zon, die laat is opgestaan, door 't al te lage venster is doorgedrongen en over den vloer druilt en over 't verkleurde oude grijze tapijt. De dag vangt eindelijk aan.

En zoomet treedt ook het meisje binnen, de donker-bruine strooien hoed, zoo weinig zomersch, láág over het voorhoofd: maar daaronder tintelen heur oogen. En de zonnestraal glijdt verder de kamer in, als gouden water dat zich langzaam verspreidt.

- Het meisje heeft bloemen in heur hand.... Haar dunne kleed met donker-mauve, grillige lijnen en festoenen, dat geruischloos is, dat geurt noch kleurt - het staat heur frisch en zonnig. Om haar hals een kraag van zalm-kleurige zijde; zalm-kleurig ook de randen der breede mouwen, waaruit de arm, met de lange witte handschoen, ver uitsteekt, - de arm die de kleurige bloemengarve draagt, de groene blader-stelen naar omhoog.

Da-àg!...

- - Het meisje legt de bloemen neêr op de tafel. De roode roosjes, trossels bij elkaêr, fonkelen. De witte hand verdwijnt. Het meisje bergt haar hoed, de bruin-strooien hoed, in de kast op: ze rekt zich uit om de plank te bereiken. Wit zijn haar schoenen, wit de kous om het dunne been, dat welft als een wondere spoel, die roerloos daar zou te voorschijn komen van onder 't dunne kleed, het kleed met donker-mauve, grillige lijnen en

festoenen. En vlak bij de witte schoenen glimt de vloer onder de streeling van den warmen zonnestraal.

Het meisje laat haar ruiker liggen op de tafel. Ze knapt eerst heur haar op, heur zwarte haar, dat nu niet meer, als vroeger, plat tegen het hoofd is geprest als een al te nauw sluitende helm, die drukt en dooft, - maar dat nu, met enkele lichte krullen, die aandoen als fladderende vlinders, 't blanke voorhoofd verlucht en de gansche verschijning verjeugdigt, welke zoo'n meisje is. Zwart is het haar, dat rond het voorhoofd kroezelig is; zwart zijn de lange oogen onder 't blanke voorhoofd; en zwart de zijige wimpers en de brauwen. En niet opvallend licht-rose is de blos der wangen in het veranderlijk gelaat, dat nu eens bleek, mager en langwerpig lijkt; en nochtans vaak voller is, rond en breed en krachtig. Als een vrucht in de zon zijn haar lippen fluweelachtig-zoet....

Weêr komen haar armen, die om heur hoofd 't haartooisel schikten, neêr. En 't meisje, met een glimlach, keert zich om.

Het vaasje is eenkleurig groen, met diepe glanzingen; op haar buik laat het meisje den bodem van 't vaasje even rusten, en met de andere hand

giet zij uit een witte kan onzichtbaar water in den groenen hals van de pul. Het meisje zet de witte kan weêr in de kast; zij zet het groene vaasje op de tafel. Haar hoofd neigt naar voren, boven haar schouders met den zoeterig rosen halskraag. Heur haar is donker-zwart. Haar neus, anders fijn en trillend, nu 't hoofd zoo laag buigt, lijkt lang; en haar kin is onzichtbaar en haast verdwenen.

‘Quand vous serez bien vieille, au soir, à la chandelle’ denkt de schrijver even. Het meisje neemt de bloemen op. Het zijn dus rood-fonkelende rozen, vele trossels bij elkaêr. Over den gloed neigt dieper het meisje: zij ruikt den diepen, fijnen, frisschen geur. Haar donker oog bloeit dieper, schalkscher, frisscher dan de roode rozen. Haar gebogen voorhoofd, omlijst door den zwarten krans van het haar, is thans wonderbaar wit boven den rooden gloed der bloemen. En met beide handen heft zij ten slotte de groene vaas, met haar hellergroene glanzingen, waarboven eeuwig fonkelend de roode rozentuil zich uitspreidt, recht in de hoogte.

De breede mouwen, met de zoeterig zalm-rose randen, glijden t'hoop. Bloot zijn de ronde armen; boven één elleboog lijnt een zwarte armband. Doch hoe hoger, hoe blanker, hoe diep-glanzender de

arm. Onder de oksels is het vleesch vei en bleek; zie, het glimt als ivoor. En vlak bij 't schouderblad, gloort eenzaam een breede, bruinkleurige moedervlek....

- - Tussen haar blanke armen, die 't groene vaasje met de fonkelende roode rozengarve schragen, glimlacht het meisje, nu haar taak ernstig is volbracht, rustig-vriendelijk naar den schrijver. Doch haar donkere oogen, die lang zijn als amandelen, gloeien onbewust van ver en onbegrepen verlangen.

Vréémnd is de rust in de kamer.....

**De dubbele fetisj.
Een Sinterklaasvertelling.**

Het was na middernacht. Ik verveelde mij, zooals ik alleen me vervelen kan - koninklijk. Hebt gij er ooit over nagedacht, wat het beteekent: zich te vervelen in 't putje van den Winter? Het weêr was guur. Klaar blonk, over de stad, de hemel vol twinkelende sterren. Ook vroor het hard. Toch gierde geen wind. En muisstil was het overal. Maar men meende te beseffen, dat om zich heen de lucht verstramde, versteeft tot ijs. En die lucht, als duizenden dunne, scherpe ijsnaalden, priemde dan geleidelijk door de kleêren, schroeyde de huid van het gelaat. 't Was mij of ik verstonde. Mijn knevel, mijn baard waren wit berijmd, trokken saam als de zenuwen van de kilte. De lucht, die ik inademde, voelde ik in de keel aan als een geronnen witte brij vol ijzige kleine korreltjes. Tot in de nieren dacht ik mij verkleumd. En tevens vervéelde ik mij. Met het gevolg dat ik over den verlaten boulevard liep, eenzaam, niet wetende waarheen, zonder steun of stut of doel.

Zeg, begrijpt ge nu wat het beteekent: zich te vervelen in 't putje van den Winter?

Tot ik kwam aan de Beurs. Het plein was leêg. Er stond zelfs geen taxi meer te wachten op den laatsten fêtard. Anders ware ik misschien op de vlucht gegaan, lusteloos naar huis toe, in doller vaart. Maar te voet... zich reppen... als het vriest, en men zich verveelt! Ik bleef dus staan, en keek. Inderdaad: hoe leêg en naar het plein! Alleen de vele lantaarnen spreidden over 't hard-grijze asfalt wat eenzaam gouden licht. Onder 't stalen glimmen der twinkende sterren leek dit sporadische, weifelende schijnsel ziekelijk en dof. 't Ontstemde... en 't vroor. Maar in de verte, terwijl alle andere huizen donker waren gesloten, gloeide een groot vensterraam onveranderlijk rood. Hee, 't eenige in heel den omtrek! Hoe warm, ook nu, dat glorende rood! En ik herinnerde mij plots, dat daar een bierhuis was: een lange pijp, langs achter uitlopende in een zijstraat, welk bierhuis ik indertijd wel eens had bezocht. Een aardige boel. Propvol had ik het steeds gevonden met doodgewone burgers - kleine kooplui, die dagelijks uitgaan en tot in 't holle van den nacht in groepjes zitten te beuzelen - maar ook met kleurig grappig

redeneerende Fransche deserteurs, glad-geschoren schamele accessoiristen uit de reeds gesloten schouwburgen, zangers en zangeressen uit afgelegen tingel-tangels: een volkje leek het wel, dat ondanks God en gebod, onbekommerd en in vrede samenhokte. En derzelve ouders en jongere zusters waren daar ook bij, dewelke dien avond van een faveurbiljet hadden geprofiteerd, en thans een laatste bock of nog een deftig burgerlijke slaapmuts dronken om, nooit uitgepraat, te vieren 't succes van de copains hunner dochter of van hun à te bleeken zoon...

Wat brandden deze lantaarnen, met hun gele licht, in den grond toch akelig! Rond mijn mond hadden de haartjes van snor en baard zich verstrakt tot een weefsel van ijsdraden, tot een muilband van onwillige killigheid. Hoe warm was het, toén, telkens in die kroeg! Dit rood oog lokt nochtans waarlijk niet aan. Dit rood oog glimt als een zonbeschenen vlek gestold bloed. Maar daarachter leeft 't gewone rumoer, en de warmte. O ja, de warmte... Ik was verkleumd. Ik verveelde mij als nooit te voren, in 't putje van den Winter. Ha zoo... de warmte... Ik maakte één beweging... in de richting was 't van dat roode oog... en ging

langzaam... er heen. Die weifelende gele vlekken, op 't grijze asfalt, deden vreemd aan.

De deur open, - een gat in den egaal-rooden wand - en vóór mij spreidde zich 't gouden licht der kroonluchters uit. Tevens sloeg de warmte me tegen als 't op-stuiven van een vurigen adem. En nog vóór ik dien adem werkelijk gewaar werd, was 't mij of mijn verkleumdheid reeds smolt. In mijn neus prikte het vocht. Daarom deed ik mijn handschoenen uit. En wilde mijn knevel, waarvan de haartjes, zoo saêmgekluwd, rekten, even strijken naar weêr zijn natuurlijken plooi. Maar de toppen van mijn vingers raakten slechts ijs-kil water, dat neêdroppelde. Een nieuwe griezelligheid bij de nijpende inwendige narigheid....

Ik had intusschen nu al 't midden van de kroeg bereikt. Ik alleen stond recht. Al de koppen, onder mij, waren naar elkaêr gebogen, laag over de tafels heen. Daartusschen in zat soms een serveuse, moê en bleek, met haar witten boezelaar. Een onbestemd geronk van geluiden steeg, wentelde om me heen als een waterkolk, samen met de drijvende hitte. De lucht was broeiend, muf, nochtans. 't Was dan toch frisscher buiten. Tjokvol zat thans weêr de zaal. Geen stoel, geen plaats was onbezet.

Waar dan heen? Al de hoofden bleven naar elkaër gebogen. En ik voelde me eensklaps moê. Want langzamerhand week inderdaad toch mijn verkleumdheid.

Toen zag ik juist dat tafeltje, en herkende de koppen, vroeger gezien. En stapte er bruske beslist naar toe. Een jonge man, daar vlak bij op de bank, keek me temet aan. Ik zag zijn oogen zich vastklampen aan mij: flauw als vischoogen waren zij. Ik zag zijn zwart lijf daarbinst wat ter zij schuiven, zich aan-dringend tegen zijn buurman, welke, zonder omkijken, op zijn beurt lichtjes vooruitschoof, bezig met praten. Nu, daàr evengoed als elders. 't Kon me niet schelen. Ik kwam nader. De jonge man hield zijn blik star op mij gericht, zonder nog altijd een glimp van licht in zijn oog. Zijn kop, ook, was onbeweeglijk. En bleek, sjofelbleek. Zoo stond hij me aan te kijken, en roerde geen vin meer: hij had immers gedaan wat hij kon. Ik liet me neêrvallen op de bank, zwaar. Ik zat. Ik had me lang genoeg verveeld.

De jonge man, nevens mij, bracht zijn arm doof naar boven, leunde zijn elleboog op de marmeren tafel, lei zijn paarse kin in zijn handpalm, - en, ten halve naar mij gewend, blééf me star aanstaren.

Aan het tafeltje naast mij was inderdaad hetzelfde groepje bijeen, dat ik daar bij een vorige gelegenheid had gezien. Ook zat er de teekenaar met het sluike zwart haar, een dichte kles dwars over 't voorhoofd, in zijn schetsboek ijverig te krabbelen. Zijn twee dashondjes nevens hem. Een van de hondjes, met zijn vieze kromme pootjes steunend op de tafel, likte zorgvuldig de koffievlekken van 't marmeren blad op. 't Ander wilde toen volgen, maar een korte snok aan hunnen ketting deed ze allebei weêr gedwee gaan liggen op de bank, den kop tusschen de pooten, de oogen half toe.

‘- Eh, dis, camarade,’ riep plots wat verderop de Fransche anarchist tot den bezigen teekenaar, ‘eh, fais-moi donc, là en cinq sec, un p'tit portrait d'monsieur Loubet, l'président d'la République française, et moi, alors, d'vot' portrait j'ferai-s-un polichinelle, un beau polichinelle qui dansera, qui rampera, qui sautera, tout com' l'vrai, tout com' l'mari à Marianne.’

Hij schaterde 't uit in de algemeene opkijkende stilte. En de zaal met een wijden blik overschouwende, schreeuwde hij nog schel en bazig:

‘- J'suis anarchiste, moi.’

Hij zat van her neêr: hij had geen antwoord gekregen. De teekenaar ging voort met zijn werk. Maar 't jonge zangeresje, rechtover den teekenaar, schoot in een luide lach. Even keek ze den Franschman met glariënde oogen aan, wendde toen weêr haar blik schuw af. Lachen bleef evenwel de schitter-witte rij harer tanden. Haar kopje, met stille diep-blauwe oogen, neeg dan vooruit. En loech uit eeuwige verlegenheid nu op tegen haren minnaar, die tusschen mij en den teekenaar geeuwde. Haar moeder, nevens heur aan, was steil neêrgeplonsd op een stoel, de beide handen gekruist op haar ouden buik, zoo rond als een stolp.

De serveuse bracht me eindelijk de bestelde grog; de weeë walm van den drank - belofte dat de kilte ook straks uit mij zou gaan verdwijnen, - deed me weldadig aan. De jonge man, die met zijn kin op zijn elleboog nevens mij zat, neeg meteen voorover, of hij den geur van 't grogje op wou snuiven. Maar dat deed hij niet. Met leêge visch-oogen, wijd-open, verwonderd, keek hij, schuin langs zijn wenkbrauwen heen, mij van dichtbij aan. En...

‘- Wat heeft-i gezeid?’ vroeg hij met zware tong. Een poosje.. hij vervolgde: ‘- Heeft-i niet gezeid “polichinelle”?’

En weêr ging zijn hoofd terug, naar achteren draaiend op den elleboog. Ik vatte gauw mijn glas, en dronk. 't Deed deugd.

‘- Zeg, mémère,’ richtte 't zangeresje zich tot haar moeder, terwijl ze dezer breeden hoed even recht zette en vaster op 't bloed-arme, kale hoofd, ‘hebt ge Jan in zijn nummer 5 gezien? Goed hee!’

Lange Jan, haar minnaar, deed of hij 't niet hoorde. Doch schuins, met den blik van zijn linker oog, omvatte hij vijandig zijn onwettige schoonmama als in een glazen kist. Wat ze doen of zeggen zou, 't zou niemand ontgaan.

Maar de moeder knikte schielijk. ‘Ja, ja’ monkelde zij en verschoof zenuwachtig op haar stoel. Even keek ze schuchter naar langen Jan toe. Dan, over haar holle borst gebogen, den breed-gehoeden kop weêr hopeloos ter zijde, nam ze haar kleinen, mageren, nietigen man, die aan heur anderen kant neêr zat, met een oogslag geheel op. En, zeker nu dat hij luisterde, dat hij haar steunen zou:

‘- Ja, nie' waar, Papa, prachtig. En 'n succes!...

- 'n Succes!...' echoode Papa. ‘Ja, zeker, Jan, 'n succes... Nie' waar, vrouw, 'n schoon succes, prachtig gezongen, ja....’

Lange Jan nam hooghartig-kalm het compliment

in ontvangst. Even verroerde hij sprakeloos zijn dunne lippen; de verkoolde sigaret, die aan zijn lip hing, wipte een paar maal op en neêr. Ook bewoog licht-sidderend de spichtige punt van zijn dunnen snavel-neus. Maar anders, de eindelooze beenen uitgestrekt ver onder de tafel, de handen allebei in de broekzakken, zoo zat hij toch daar onverschillig. Zijn ronde grauwe oogen, onder al te hooge wenkbrauwen, keken naar 't schitter-witte papier van den teekenaar, die Loubet aan 't konterfeiten was. Boven zijn langen, schralen wervelhals staken hoekig de jukbeenderen uit. Op dien bleeken vogelskop: een bolhoedje, modieus naar achteren geschoven, den rand in den nek....

‘- Eh voilà, ah qu'il est beau, qu'il est joli, m'sieur Loubet! Merci, monsieur, Rubens n'aurait pas fait mieux. Je l'regrette pour vot' oeuvre, monsieur, mais nous en frons tout d'même un polichinelle,’ riep de Franschman nu rechtstaande uit, en hij hief de teekening in wijden kring in de hoogte.

‘- Un polichinelle! Et si un m'sieur ou une dame de l'aimable société a un bout d'ficelle, un lacet d'bottine, une jarretière, un cordon d'corset, - je l'aiderai au besoin - pour servir d'cordon om-

bilical à m'sieur Loubet, ce sera vite fait; dans cinq minutes, pas plus, m'sieur l'Président dansera, rampera, et puls fra l'saut. Car c'est mon métier à moi! J'suis anarchiste.... Vous allez voir...'

't Was ineens van her stil geworden. In de heele herberg zweeg een elk als bij tooverslag. En overal ook, van boven de tafels, keek men vreemd op. Rondom den Franschman gichelden nu een paar vrouwen: het schrill geluid klonk een stonde als onverwacht bel-gerinkel. Toen, beseffend dat ze gansch alleen lachten in 't gouden ruischen van de kroon-luchters, proestten ze 't uit in haar zakdoek, tegen haar mond aangeduwd. Beiden keken toen langen tijd naar den grond, elk op een plaatsje. Maar geleidelijk hernam 't geronk der stemmen.

'- Meneer,' liet weêr de jonge man, die nevens mij zat, het vaal gelaat en zijn paarse kin op zijn elleboog, als op een spil, hellen naar mij toe, 'meneer, heeft hij nie' gezeid, dat het was zijn "métier"?''

Ik vond het wel vervelend. En greep tevens weêr naar mijn glas. De grog was bijna koud. Ik schokte met de schouders. Wist ik het?

'- Meneer,' ging de stem voort, en ik zag de

oogen naar mij staren, 'meneer, heeft hij nie' gezeid, die Franschman, dat het zijn "métier" was, poesjenellen te maken?'

Ik knikte, om er van af te zijn, stug van ja. Zoomet ging 't bleeke hoofd van her naar achteren over. Even sloten zich de oogen, droef en vreemd.

'- Ach,' zuchtte de man. Zijn glad-geschoren blauwende lippen trilden. Doch weêr opende hij zijn groote oogen; weêr was zijn fletse blik, als van een doode visch, naar mij toe gekeerd.

'- Ach, meneer..... Ja, meneer, ik óók.'

Twee tranen welden in zijn oogen. 't Waren als twee doorzichtige pareltjes, die eerst langzaam, dan snel over zijn vale, gezwollen wangen neêrwaarts rolden. Hee, wat was dat aardig! En ze verdwenen onder zijn kin in 't bekken van zijn handpalm. Ik dacht: 'Die man is dronken.' Hij zei:

'- Ik ben nie' zat, meneer, zooals ge zoudt kunnen peinzen. Ik drink alle dagen van 't jaar..... nie' zat, maar toch 'n goe' pint. Maar nooit heb ik op Sinterklaas-avond wat anders gedronken, sedertdien, meneer, dan dat hier, zie, bovril. Want 'k heb ook speelgoed gemaakt, meneer....'

Mijn grog was leêg. Als ik de hand streek over mijn overjas, voelde ik de nare nattigheid nog. Maar anders had ik het lekker warm. Een zwaarbeladen, zwoele lucht hing trouwens in de kroeg. Aan de zoldering en rond de luchters walmden grauwe wolkjes van tabaksrook. En scherp was ten slotte de weeë geur van al die spijzen en dranken, in rusteloos heen- en weêrgeloop en snel geroep der dienstmeiden rondgedragen, en onverpoosd, in een uitwaseming van losse maaghumeuren, verorberd. Een Caphernaüm van velerlei kleurtjes, van donkere koffie, rood bier, dampende grogs en lijze limonades, en van allerhande veiheete geuren en vet, en mostaard en augurkens, en zure groenten - waar ik me, zonder besef, verzadigd en recht wellig in vond. En een choucroute met saucijsen, vooral, op die tafel daar vlak bij, rook...

Ik klopte hard op de tafel:

‘- Kind, nog 'n grogje.... Ja, cognac.’

't Hoofd van den jongen man neeg weêr naar mij toe, van op de handpalm:

‘- Ja, meneer, dat was ook mijn métier poesjenellen maken.. Hij heeft dat toch gezeid, nie' waar, die Franschman?’

De grijze oogen, wijd open, staarden mij zoo maar steeds aan. Wat wou hij? Een oogenblik, onbewust belangstellend, nam ik hem op: ik zag de plaats op zijn veege wangen, waarlangs daar straks drie nederige tranen hadden gerold. Ik zag ook hoe zijn onderste lip trillend neêr hing, als van een afgejakkerd, oud paard...

De jonge man drumde opeens wat dichtër bij mij aan. Hij verschoof zijn elleboog. Zijn hoofd raakte nu haast mijn overjas. Een stonde was 't mij, of ik zijn oogen niet meer zag.

‘- Ik heet Trypho, meneer,’ deelde hij meê. Hij wachtte even, of hij een blik van aanmoediging verbeidde. Doch ik zei geen woord. Ik dacht zoo maar: ‘- Nu gaat hij zeker in mijn giletzak weenen...’ Toen staarden zijn oogen mij weêr aan.

En ik zag zijn hoofd. Zijn haar lag daar, al flink gedund, met een grijze streep in 't midden. Het lag sluik en zonder fut. Het lag in de war. De schedel daaronder, uitlopend op een zeer breed voorhoofd, was gelig met ivoren glansen. Flets-grauwbobbelde de gezwollen wang, waarlangs mijn blik naar 't marmeren tafelblad heen gleed.

‘- Ja, Trypho, meneer,’ vervolgde hij ten slotte. ‘Mijn vader ook was speelgoedmaker. Toen ik klein was, woonden wij in de Broekstraat; nu is 't een sigarenwinkel, die 't kind van mijn zuster drijft. Want 't was óns huis, meneer. Ik ben van een deftige familie. Mijn vader maakte alleen 't gewone speelgoed; soldaten, ballen, kartonnen poppen en 't verder klein spul; maar de schoonste en kostelijkste dingen, de elektrische treinen, de prachtigste paarden, met wuivende manen, enfin, alles wat héél schoon en héél duur is, dat komt van Parijs. Zoo hoort het in onzen stiel, meneer.

‘Als ik klein was mocht ik altijd kiezen wat ik gaarne voor mijn Sinter-Klaas wou. Acht dagen op voorhand liet moeder mij alles van dichtbij bekijken, eer 't in den winkel dan ten toon werd gehangen. Wat mijn vader maakte, daarin stelde ik niet het minste belang. Dat moet ge begrijpen, meneer; ik had het allemaal zien aaneenlijmen en naaien uit stukjes karton en vodden met wat wol en zoo. En ik zelf hielp toch mijn vader al meê. Een kok gaat ook liever bij een ander eten. En zoo komt het dat ik altijd iets koos uit die dingen, welke Sinter-Klaas uit Parijs had gezonden. Moeder zei:

‘- 't Is goed, manneken. G'hebt goe' goesting.

Hawel, ge krijgt het zéker, als Sinter-Klaas 't niet van her weg-haalt.'

'Maar telkens, den avond van 5 December, als ik al slapen was, had Sinter-Klaas het schoone speelgoed, waar ik juist van droomde, van her weg-gehaald. Den heelen dag had de bel van den winkel gerinkeld. Honderd menschen kwamen binnen, kochten en gingen weêr heen. Zonder aflaten bespiedde ik alles. Ik had noch rust noch duur. Ik kwam telkens weêr in den winkel en in een hoekje bleef ik daar roerloos staan. Ik keek alleen naar mijn speelgoed. Ik haatte wie er dichtbij kwam, wie er den prijs van vroeg: ik zou naar de keel hebben gevaren van wie er de hand op leî. Maar ieder maal werd ik na korten tijd terug naar de keuken gejaagd. Ik had een stukje van de doffe ruit der deur, die den winkel van de keuken scheidde, toch zóó hard geschuurd, dat ik er door kon zien. Langs daar spionneerde ik dan weêr. Den heelen dag zoo. Mijn hart bonkte, bonkte. Ik at noch dronk. Ik was als gek. Ik was als een hond, die, grimmig wakend, den heelen dag rond een lammetje zit te springen.

'Tegen negen uur 's avonds liep weêr de winkel geleidelijk leêg: eindelijk zweeg dan toch die bel.

En zie, altijd stond er 't schoone speelgoed, dat mijn deel was, er nog. Het was héél duur, zei moeder tot mijn vader. Want al de rest was weg, verkocht. En ik ging gauw zoetjes slapen, met een monter hart, in het vaste vertrouwen dat Sinter-Klaas mij ditmaal mijn speelgoed laten zou. Doch 's anderen daags, als ik opstond en naar beneden stormde, was het toch telkens weg... Nog laat in den avond was Sinter-Klaas het weêr terug komen halen. Ik snikte, ik snikte mij dood. Te vergeefs. En van 't speelgoed dat vader maakte, wilde ik niet weten. Het zei me niets, niks - die aaneengenaaide, aaneengelijmde vodden. Nooit, meneer, nooit, heb ik dáárom met een bal gespeeld, nooit met een poesjenel, nooit... En acht dagen lang bleef ik dan thuis, verlaten op mijn stoel in de keuken gezeten, wrokkend zonder hoop. Ik bleef thuis, nijdig op de vreugd van mijn schoolmakers.

‘Ja, meneer, dat schoone speelgoed uit Parijs, ziet ge, dat was zoo duur. Moeder deed van elk dier artikels maar een of twee stuks in. Zoo was ze zoo goed als zeker dat zij ze kwijt geraakte. Want mocht er een niet worden verkocht, zooveel te kleiner was de winst dan. En die winst was al klein genoeg. Dat heb ik later begrepen. Want

men verdient geen schatten in dien stiel, meneer...

‘Het was een ouwe rakker, die iederen keer mijn speelgoed weg kwam halen. Hij kwam laat op den avond, als de winkel leêg was en verlaten. Het kon hem niet schelen wat het schip, het hippodroom of de trein kostten. Als hijzelf er maar niet meê gezien werd. Daarom kwam hij laat, als een dief, meneer. Want dat schoone geschenk, dat wondere voorwerp, waar ik van had gedroomd, dat ik met mijn eigen oogen had gekoesterd, waar ik om had gevochten, bestemd was 't voor 't zoontje van zijn maîtresse. Niemand mocht weten van die maîtresse, de oude vuilik. Maar dat zoontje, o, meneer, dat zoontje... zie... neen...’

Even zweeg Trypho. Maar daarom wendde hij zijn oogen van mij niet af. Hij bleef me lichtloos aanstaren. En ook zijn gelaat bleef zonder uitdrukking en vaal. Doch hoog-opgetrokken leken zijn grauwe wenkbrauwen één vraagteeken, en zijn voorhoofd lag vol rimpels. Ik maakte een gebaar. En meende plots zelfs dat ik wat zeggen ging. Ik zei alevel niets. Ik vernam de schelle stem van een serveuse, scherp krijschend boven 't onbestemd ronkend rumoer. Ik keek temet naar mijn glas. Ik sprak:

‘- Mag ik u wat aanbieden, heer?’

Ik klopte al op de marmeren tafel. De serveuse, met haar witten boezelaar, kwam naderbij - steeds naderbij. Hij antwoordde niet... Hij zei:

‘- Een bovril dan...’

Ik bestelde, met een glimlach van verstandhouding in de oogen:

‘- Een bovril voor meneer...’ En vervolgde dan ernstig: ‘en een grog voor me... ja, cognac.’

Want, geen twijfel aan: Trypho was dronken. Een van de gemoedelijke soort; een eenzame die gaarne praatte. Doch na de doorgestane koude voelde ik me in dezen rumoerigen boel, ook nevens Trypho, nog altijd vrij wellig. Ik luisterde niet, ik vernam zoo maar klanken. En in mijn verbeelding aanschouwde ik binstdien, hoe te midden van deze vette geuren en zure walmen van choucroute en augurkens en sla en worst en varkensgebraad, mijn koninklijke verveling van zoeven zich ongemerkt materialistisch had omgezet in het beeld van een flink stuk bruinkleurige ham aan 't koken in een ketel dampend, bobbelend water. Wat de beteekenis van dit symbool was, wist ik niet. Het speelde zoo maar in mijn hoofd. Het was trouwens laat geworden; ik voelde mij moe. Ik roerde even mijn

beenen, herschoof op de bank, keek eens zonder meer naar Trypho. Hij sprak dadelijk:

‘- Ik ben niet zat. Ik drink wel eens een goe' pint, meneer, maar nooit heb ik op Sinterklaasavond wat anders gedronken dan dat hier, zie, bovril!’

Het helder-geurend kopje dampend vleeschnat stond nevens hem. Maar hij keek er niet naar. Hij wees er naar met een beweging van zijn kop. Mij steeds aan-glurend, vervolgde hij toen met lijzig-geworden stem:

‘- Eens, nochtans, was 't zoo'n prachtige trein, meneer. Een echte trein, maar in 't klein, uit echt hout en echt staal. Men had er vuur kunnen in stoken, en stoom verwekken, als men het maar had gewild. Dat was echter niet noodig, want er was ook electriciteit. Men kon er den trein in gang meê zetten en verlichten... a giorno, meneer. De deuren van de coupés kon men open doen; zij sloegen dicht met hetzelfde geluid als de echte portières; het waren ook echte wieltjes, echte assen en bouten; er waren noodseinen in de wagens en kussens op de banken. Men kon fluiten en signalen laten werken. Vóór de locomotief brandde een schitterend wit licht, en langs achter aan den fourgon, een klein groen lantaarntje als een sterretje.

Bij den trein hoorden ook vele fijne poppetjes, o zoo mooi gekleede markiezen en markiezinnen, in roode, gele, blauwe, oranje zijde, die meê mochten reizen; en daar waren ook de drie koningen, Casper, Melchior en Balthasar, meneer, met hunne wijde mantels, hunne kronen van goud en edelsteen en hunne dienaren, olifanten en kameelen en hunne schoone geschenken - voor wie de saloncoupé, 't einde van den trein, heel zeker leek voorbehouden..... Meneer! Dat was nu weêr speelgoed voor dat zoontje, dat zoontje, ge weet wel wie, nie' waar?

‘Nooit heb ik zoo gejaagd op den loer gelegen, zoo in en uit gelooopen, zoo gehààt, huilens- en vechtensgereed, als dien langen, eindeloozen dag. Ik vond honderd voorwendsels om niet slapen te gaan, om nog wat op te mogen blijven. Ten slotte moest ik toch naar kooi. Maar ik bleef geklééd daar staan vóór mijn bed, de deur op een kier. Ik hoorde de bel van den winkel rinkelen, rinkelen. Ik kwam even tot midden van de trap, stil, muisstil. Keerde weêr terug, bleef juist vóór de trap. Opeens hoorde ik een deur dicht slaan: een deur was 't gewis van mijn trein. Ik stoof naar beneên, lonkte angstig.... Neen, mijn speelgoed stond daar nog.

Niemand was er rond of omtrent. Ik keek nog eens, gauw en lang. Toen, stil, angstvallig stil kroop ik van her naar boven - geen trede kraakte, piepte. En bleef daar weêr staan. Ik luisterde. De winkelbel zweeg. Mijn hart bonkte. Toen ging ze plots hard, die bel. En 'k liep ontdaan naar mijn bed, gooide mij op de dekens, gansch gekleed, 't gelaat diep in het kussen. Mijn ooren brandden alsof een kooltje vuur er was in gestopt...

‘Geen gerinkel meer, langen tijd. Niets meer dan een kille stilte. Ik ontkleedde mij machinaal. En ging toch nog eens tot aan de trap. Niets, geen geluid, ook niet in de keuken. De rust duurde. Wat uur kon het zijn? En ik steeg naar beneên, voorzichtig. Geen gepiep. 't Geluk was meê. De deur van den winkel stond open. De trein - daar - vóór me. Ik zag hem, en bleef er op staren. En alles bleef even roerloos, geen geluid ergens. 't Bonkte in mij. Ik keek vlug in de keuken. Mijn vader was er niet, uitgegaan nu 't grootste slameur voorbij was. Moeder sliep op een stoel, 't hoofd op hare borst, nevens de stoof. Zoo'n Leuvensche, meneer. En met den kop op de tafel sliep ook de meid. Ik voelde dat ik bezwijmen ging. Maar stapte recht op 't kleine, langwerpige doosje, waarin de trein

zich bevond. Ik zag het vóór mij. En ik greep hem, den trein. Ik had hem nu, ik was gered. Ik stak 't pakje onder mijn langen witten nacht-tabbaard. Met mijn elleboog, dézen hier, meneer, hield ik het vast. De harde kanten der doos nepen me in het vleesch. En stil beklom ik de trap, stil, stil. En kroop in mijn bed, verborg toen mijn trein, mijn speelgoed onder mijn kussen.

‘Met popelend hart bleef ik luisteren. De stilte, waarin ik als verzwolgen zat, gaapte geweldig. En 'k vernam geen wààr gerucht, geen geluid, al hoorde ik allerwege zuchten, piepen, krochen! Zou de rijkaard nog komen? Maar ik zou mijn speelgoed hebben verdedigd totter dood... Ik luisterde gespits, gespannen. Het was mij, alsof ik alles kon vernemen wat één uur in het ronde geschiedde. Eindelijk hoorde ik een sleutel draaien; de winkel deur opengaan, de bel rinkelen. Een geschuif van stoelen, plots harde geluiden. Maar ik kon niet meer. Ik was bang. En sloot de oogen. En heb geslapen, zoo zacht...

‘Een geweldig rumoer, beneden, maakte me bruskwakker. 't Was volop licht en zon. Ik begreep dadelijk, sprong, instinktmatig, uit mijn bed, verborg den trein op een andere plaats, gauw onder

een hoop vuil linnen... En nu - wat nu gedaan? Het was een lomp dooreengegooi van bitse stemmen. Toen ik opeens het woord vernam, dat ik vreesde: 'Gestolen.' 't Bonkte dadelijk door geheel mijn wezen: ik stond vóór mijn bed roerloos, in mijn langen witten tabbaard, koud: - en bleef daar staan. Ik luisterde, beklemd. De schelle geluiden bewogen heen en weêr. Maar ik hoorde vooral, hoe soms daartusschen heen de brommende stem klonk van mijn vader. Dan scheen alles te zullen gaan zwijgen. Doch op-eens, na zoo een lange, schijnbare stilte, een woord, weêr: 'Gelogen.' En een gestrompel op de trap, een haastig gestrompel.

'- Dat gaan we zien,' zei mijn moeder schelroepend.

'- Dat moogt ge!' schreeuwde de stem van de dienstmeid terug.

'En ik, bang, doodsbang, kroop rillend weêr in mijn bed, verborg me onder de sargie. De stappen, de stemmen, het hijgen: ik hoorde ze; 't kwam nader... 't ging voorbij naar boven - naar boven, meneer. En toen viel opeens de stilte, heel lang. Dan, dan van her vlug gestrompel op de trap. Ik luisterde bibberend:

‘- Geef da' terug,’ hilde de meid altijd weêr.

‘- Nu heb ik u,’ antwoordde koel-hardnekkig mijn moeder.

‘De stappen daalden neêr: nog hoorde ik even verward-schreeuwerige geluiden en 't brommen van mijn vaders donderende stem. En lang daarna 't rinkelen van de winkel-bel.

‘Ik lag in mijn bed. Ik stond niet op. Wagens en auto's reden voorbij. Mijn vader kwam roepen aan de trap. Ik roerde niet. Kinderen joelden op de straat. Een trompet weêrklonk krijschend. Sinterklaas-dag was 't. Moeder riep van beneèn. Ik zweeg. Nog eenmaal kwam ze roepen. Ze zei nog iets. Ik was al te bang. Ik klappertande. Ik bleef liggen. Tot plots moeder zelf vóór me verscheen:

‘- Hewel, jongen,’ vroeg ze zacht, ‘staat ge niet op?’

Neen, ik was bang; ik wist niet. Ik stotterde:

‘- Als ge wilt...’

Moeder keek om:

‘- Zijt ge nie' wel?

- Nee' ik...

- Blijf dan nog maar wat liggen,’ besloot ze. En mij kwam het voor, dat ze 't zoo liever had. Ze trad nader:

‘- Ja, ge ziet er toch maar bleekskens uit. Slaap nog wat... Ik kom seffens weêr...’

‘En ze verdween.

‘Den heelen dag bleef ik er, in mijn bed. Ik had toch niet op kunnen staan. Ik wàs ziek. En twee dagen lang bleef ik thuis, zittend nevens de stoof, veeg en lusteloos. De meid was weg. Ik zag het, maar men zei 't me niet. In den winkel hadden mijn ouders gewichtige gesprekken; er kwam ook eens een politie-agent. Er kwam een man de pakken halen van de meid. Moeder wou ze eerst niet geven, maar vader zei dat ze 't doen moest. De man vertrok. Ik keek den kruiwagen na, van op den dorpel, vèr...

‘s Zondags kwam mijn oom, de broeder van mijn vader. Ik mocht wat buiten gaan, wat spelen. Maar ik keerde telkens dadelijk terug. Want ik kon niet spelen. En anders wist ik niet waarheen. Door de deurkier hoorde ik nog: ‘En toch strijdt ze 't af.’ Men sprak toen gauw over wat anders. Opeens vroeg alevel mijn oom:

‘- En er waren juist vijf en negentig frank in?’

- Ja’, antwoordde moeder onverschillig doende, ‘één biljet van vijftig, twee van twintig en één zilverstuk van vijf, een Napoleon.’

‘Ze zwegen. En langen tijd nadien besloot vader half binnensmonds:

- Dom toch hee... Maar geen cent meer!... Juist de prijs van den (hij stotterde even)... van 't stuk land.’

‘Ik mocht het niet weten.

‘Nee, ik mocht het niet weten, meneer. Nooit sprak men in mijn nabijheid van den brutalen diefstal. Nu en dan zag ik moeder geheimzinnig nog met vader fezelen, en in den beginne kwam oom vaker dan hij gewoon was. Maar ik wist wel waar 't om ging. Overigens liep ik weêr naar school. Doch leeren, meneer, deed ik niet meer. Ik kon niet. Thuis, om de twee dagen, veranderde ik den trein van schuilplaats: altijd was ik bang. Een eeuwige onrust jaagde mij naar boven, zoodra moeder de trap opklom. Ik volgde haar op de hielen. En moeder dacht ten slotte dat ik niet alleen dorst blijven, dat ik van 't gebeurde lucht had gekregen, dat ik bang was voor de dieven. En ze betrachtte nog meer geheimzinnigheid. En juist die geheimhouding was 't die mij folterde: mijn hoofd stak vol muizenissen. Als ik uit den treure een boek open deed, ging ik dadelijk klagen over hoofdpijn. Toen zond men mij spelen. Maar,

meneer, dat kon ik nog minder, en nooit ook speelde ik meer. Br speelde niet, ik leerde niet. Ik verbeuzelde mijn tijd, ik liep mijn ouders zoo maar tusschen de beenen...

Op een dag zag ik mijn moeder heel vroeg uitgaan... Ze had haar zondagskleeren aan. 't Was juist zeven maand na Sinterklaas. Laat op den middag kwam ze terug, opgewekt. En met een wonderlijke blijheid in de stem zei ze dadelijk:

- 'Z' heeft drie maanden straf gekregen.'

'Doch opeens stakte heur stem; en, naar mij gewend:

'- Maar wat heeft die jongen toch? Zie eens, hoe bleek hij wordt.'

'Weer keken mijn ouders me bezorgd aan: wat was ik toch zwak! De minste gebeurtenis, 't minste woord ontroerde mij geweldig, maakte mij ziek.

'Ik mocht nu uit de school blijven. In den beginne stond me dit goed aan. Ik knapte weêr op. Doch na korten tijd voelde ik me thuis zoo onlekker. Ik slenterde liever door de straat. Nochtans had ik vriend noch kennis. En in mijn zak krot noch mot. Ik keek naar de winkels; stond vóór een gevallen paard urenlang te gapen; dat was dan nog de belangrijkste gebeurtenis. Want ik ravotte

niet: ik deed niets: ik liep zoo maar steeds alleen. Dit werd mijn vader na eenigen tijd te sterk. Zijn gezondheid had trouwens ook al een knak gekregen. Ik moest mijn brood zien te verdienen, dat lanterfant en zou anders mijn malheur worden. Het was mij goed, ik zou doen wat men wilde. Doch toen ik hoorde dat ik vader voor altijd aan 't speelgoed-maken meê zou helpen, vluchtte ik huilend het vertrek uit, recht naar boven, naar mijn slaapkamer toe, waar de gestolen trein lag verborgen. De angst zat me in 't bleek gelaat: toch voelde ik me dààr, dicht bij mijn trein, het veiligst, meneer...

‘Men Het mij voorloopig met vrede. Ik zou dan ambtenaar worden: ik zakte voor 't examen. Een oom van me was spekslager, ik had misschien later zijn winkel over kunnen nemen, doch mijn gestel bleek te zwak. Een tijdje lang was ik bij een behanger in de leer. Dit baantje viel aanvankelijk wel in mijn smaak: ik was immers niet aan één plaats verbonden, van huis tot huis liep ik meê. Het was altijd wat nieuws. Doch na een jaar of wat kon 't me weêr al niet schelen, of 't mooi behangselpapier dan wel een vod was, dat ik op den muur te plakken kreeg; en of ik werkte bij

een baron of op de Hoogstraat. Ten slotte deed ik 't werk zóó slecht (en ik kon er waarlijk niet aan doen, meneer, ik wilde wel mijn best doen) dat ik nog enkel werd aangewezen om matrassen te kloppen en weêr op te maken. Maar dat verdroot me nog gauwer; ik voelde mij verongelijkt; ik kon die stofflucht niet verdragen; en van her zat ik thuis. Ik heb nooit geluk gehad, meneer...

‘Mijn vader stierf. Congestie, 't bloed naar de hersens. Maar ik bleef als voorheen langs de straten schuifelen. Mijn zuster was 't, die voor 't speelgoed-maken nu zou zorgen. Ze deed het trouwens even goed als mijn vader zaliger. Ik had het toch niet gekund. Zekeren dag, kort na vaders dood, zei me moeder, dat ik toch wel eens onze matrassen kloppen mocht. Dat was nu wel 't minste dat ik doen kon, nijdaste mijn zuster daarbij. Ze heet Helena, meneer, Helena de Verduldige. Maar ik deed het toch, vermits men het mij vroeg. Hoe 't alevel kwam, ik weet het niet: den trein, ge weet wel, 't schoone speelgoed dat ik zoolang hier en elders had schuil gehouden, dat men nooit bij mij had ontdekt, nooit, greep ik toen plots te voorschijn, en haalde 't ding properkens uit elkaêr.

‘Elk stukje dat er van voortkwam, elk wieltje,

elke as, elke wagen, de lantaarnen en seinlichten, voorts de markiezen en markiezinnen en de drie koningen ook, alles, alles wond ik met zorg in dichte vlokken wol als ballen, en verborg het allemaal diep in mijn matras. De doos, waarin het goed had gezeten, verbrandde ik op een avond, dat ik wat later was opgebleven. Het was een plotse ingeving geweest, ik had er niet kunnen aan weêrstaan. En sedert dien, meneer, slaap ik altijd, elken nacht, op die matras. Toen ook mijn moeder stierf, hebben wij nochtans alles verkocht. Mijn zuster wilde 't, want ze stond op trouwen, en verkoos nieuwe meubelen. Mijn matras alléén kwam niet onder den hamer. Ik wou... het.. niet... Altijd en nu nog slaap ik er op: ik zou 't niet kunnen laten.

‘Op een dag in de maand November kwam ik onze oude dienstmeid tegen, 't meisje dat bij ons was, toen de trein verdween. Ik zag dat ze mij herkende; maar met opgeheven kop ging ze toch aan mij voorbij. En 'k zàg dan ook heur gelaat verstrakken, de vleugels van haar neus trillen. Ik was zoo bleek geworden als een kaas. ‘Indien ik er meé trouwde,’ flitste 't plots door mijn hoofd. Ik had toch wat geld. Er verder over nadenken

dorst ik alevel niet. Maar dagen en dagen achtereen verscheen ik terug in de straat waar ik ze had aangetroffen; nooit echter ontmoette ik ze daar nog. En 'k bleef alleen, onmenschelijk alleen op mijn kamerken. Dikwijls werd ik door vrouwen aangeklampt, 's avonds en 's nachts. Ik ging dan een paar stappen met haar meê; doch als ik zag, dat zij het niet waren, die ik kende, liet ik ze staan. Ik moet er niet van hebben, meneer. Zoo sleet ik mijn dagen. Want na mijn moeders dood heb ik wel is waar nog mijn zuster willen helpen. Ik deed mijn best, meneer. Maar bereids na drie weken liep het mis. 't Leek beter dat we scheidden vóór 't volop ruzie was. En ik kon voor 't overige geen speelgoed vóór mijn oogen zien; ik had er wel iets van gekregen.

‘Een boekhouder, in een kroeg ontmoet, hielp me later ook aan arbeid, want ik vreesde dat mijn centen op zouden raken; na acht dagen vloog ik aan de deur. Ik voelde eindelijk wel waar de vork in den steel zat; die trein, dien ik nog steeds onder mij had, waarop ik gerust kon slapen, dat was het. Niemand nog wist van den diefstal, dien ik had gepleegd. En toch zou ik van 't gestolene niet kunnen scheiden, dat voelde ik ook. Ik was

er aan gehecht. Nog genoot ik er van. Ik had het veroverd. Het was mijn bezit. Het was nu mijn begeerde bezit. Ik was de eigenaar - en het ding een eigendom dat, als een hond, niet los meer kon van mij, van mij niet meer weg wilde. Maar dat ook zich wreekte, een schat immers dien ik opborg, dien ik niet gebruikte, die zich wreekte. En daarom, geloof me, meneer, was ik voor niets goed, tot niets nog in staat. Werken wilde ik wel, meneer, ik ben geen luiladder; maar 't bleef altijd bij loutere aanvlielingen. Doch ten slotte kon ik dan toch weêr niet.

‘En in den laatsten tijd, meneer, zoodra ik, in mijn doorgelegen matras, 't nog zoo harde treintje voelde, zoo tegen den uchtend, dat als een hoekige paal mijn lichaam kneusde, dan moest ik ijlings uit het bed, dan liep ik de straat op, dronk een glas, dronk er vele, - dronk ik me zat, meneer, Van werken nu zelfs geen sprake meer. Ik dacht er niet eens meer aan, 't zou toch niet helpen: ik mocht toch niet. Ik had immers 't gestolene lief, en het wreekte zich. En nochtans, nooit heb ik er ook kunnen toe besluiten, mij van het bed te ontdoen, het te verkoopen, het weg te geven, het te verbranden, Nooit....

‘Een nacht, den nacht vóór Sinterklaas, twee jaar geleden, ontmoette ik het meisje, die dienstmeid, ge weet wel, van her. Het was in den Oxford-bar. Ik dronk, zooals gij nu, meneer, een grogje. Ik zat daar moedermensch alleen. Zij met een vriendin. Wat was ze schoon gekleed! Met een hoed vol wuivende pluimen, een voilette en witte handschoenen. Maar gelukkig kon ze toch niet zijn, dacht ik. Want geld alleen brengt niet het geluk aan. En weêr voelde ik het: ‘indien ik er meê trouwde!’ Mijn zuster leefde nog, maar weduwe geworden. Er was daarmee misschien iets te doen. Ik keek naar heur, meneer, zooals ik thans naar u kijk. En evenmin als gij 't nu doet, wendde zij heur gelaat van mij af. Dezen keer ook verstrakten hare trekken niet, noch trilden de vleugels van haar neus. Er rees een groot verlangen in mij: alles weêr goed te maken. Een schoon vooruitzicht opende zich vóór mijn oog. 't Was gelijk de zon als ze des ochtends opgaat. Eens getrouwd, zou ik werken. Zij in den winkel - zij kwam er immers vroeger ook al in. Ik beminde ze.. Ja, ik..

‘We bleven met ons drieën in de gelagkamer. Ik had ze aldoor in 't oog. Ze bloosde, ze lachte.

Hoe kon ze zóó opgewekt doen? Eindelijk stonden ze recht; 't was heel laat al. Ze vertrokken, en ik volgde ze van ver. Ik zag ze lopen langs den boulevard. Er kwamen mannen op haar af, die op haar riepen, die haar in den arm grepen; maar tartend, schaterend gingen ze toch met haar beiden alleen voort.

‘Op den hoek der Keizerstraat, verliet de vriendin haar. Toen stapte ik met-eens naar heur toe. Ik was als door den wind gedragen. En vlak aan de Sint-Janstraat stond ik plots nevens heur, raakte mijn arm aan heur flodderenden mantel.

‘- Zeg Amelie,’ stamelde ik. ‘Herkent ge mij niet?’

‘Ze bleef staan... Ze keek nu recht naar mij... Boven ons juist het licht van een lantaarn.

‘- Goed, gij,’ smaalde ze, ‘waarom zou 'ku niet herkennen? Maar, mon p'tit, ik heet geen Amelie...

- Geen Amelie?

- Ik heet nu Yvonne... Yvonne Daisy... En wat wilt ge van mij? Want 't is hier te koud op dien hoek.

- Zoudt ge nie' willen trouwen?’ vroeg ik bedeesd, maar zeker toch van mijn stuk.

‘-Trouwen? En met wie?’ klonk luid haar

klokkend geschater in de diepte van den nacht.

‘- Met wie?... Maar met mij, als ge wilt.

- Met u?... Ge zijt zat.

- Zat? Ik? Ik ben nie' zat... Maar Am'lie, als ge 't eens wist!

- Als ik 'twist?’ schaterde ze 't weêr uit. Wat klonk heur stem schoon, meneer!

‘Als gij 't maar wist, jongen... Trouwen?... Maar ik heb beters dan dat... Ha, ha ha, ha... trouwen... Adieu. Try-pho, ik ken uw naam nog, hee? Adieu Trypho, 't is hier te koud. Kom dan maar Bever eens kijken nog in Oxford... Trouwen... Ik wil wel... Maar met zoontje... zoontje, ge weet wel, hee... Adieu, Try-y-pho...’

‘Dat zei ze. En ze verdween. Ze liet me staan. Haar stem klonk lang na als 't klokje van een klooster. Ze had wat beters dan ik... Ze had... ze was... ze... 't zoontje, meneer. Ge weet wel... 't zoontje.’

Een snik hokte in 's mans stem. Hij zweeg. En keek me geweldig-aan, flèts...

‘- En zie, hier heb je hem eindelijk, m'sieu Loubet. Hij verschijnt. Zie hem toch aan, hoe hij danst, hoe hij kruipt, hoe hij pierewaait - le v'là

qui fait l'saut. Car c'est là son turbin, à m'sieur Loubet! Is hij niet Président d'la République? Est-i pas l'chéri à Marianne? Eh, voyez...'

Vóór me stond Trypho met één ruk op. Zijn oogen staarden uitpuilend naar den Franschen deserteur. Zijn mond stond half open, zijn onderste lip hing neêr.

Elke kop in de zaal was naar den Parijzenaar gewend. De teekening, handig uitgesneden en op karton geplakt, was intusschen een poesjenel geworden. Met een paar touwtjes deed de Franschman hem armen en beenen bewegen, groeten, buigen en pierewaaien, en neêrstrijken op den buik.

'- L'vlà, c'est lui, c'est Loubet,' schreeuwde hij middelerwijl. 'Zie hoe hij buigt, hoe hij plooit, hoe hij neêr zich strijkt. Een volmaakt mensch. Een volmaakt president. Véritable article de Paris, messieurs et mesdames.'

Trypho neeg naar mij, de oogen, de lichtlooze, grauwe oogen groot en ontzaglijk van ontzetting.

'-Heeft hij niet gezeid: Article de Paris?' vroeg hij dof.

Ik antwoordde niet. Maar zag Trypho wijken, ontsteld, den blik onafwendbaar gericht naar den dansenden poesjenel.

‘- Et voilà, comm' nous somm' tous,’ orakelde luid en schor de Franschman, ‘tous, tant que nous sommes.’

En met een breed gebaar wees hij op 't heele geselschap. Ik zag Trypho's arm omhoog gaan, als tot verweer. En hij week verder, half ter zijde, achteruit naar de deur toe. Vlak bij me, scheen zijn gestalte mager, zijn grauw wezen uitgemergeld. Nu leek hij zich uit te zetten, te zwellen tot een reus. Hij raakte thans de deur: hij keek aldoor geweldig naar den poesjenel: zijn lichaam zwol nog, ver boven de tafels, boven de koppen uit, als een donker onweêr. De deur ging open, klein. Een massa, met flappend, zoevend gedruisch, zwolg er door, Trypho was weg. De deur gaapte leêg. En daarachter lag de nacht en vroom het hard...

‘- Eh bien, qui l'veut, qui l'désire? Pas pour cent francs, pas pour vingt, pas pour dix, allons qui, pour cent sous seulement? Y a-t-i amateur? Allons, messieurs et dames, un bon mouvement, c'est donné, c'est pour rien... cent sous seulement,’ riep nog de Franschman grappig.

Oorverdoovend klonk allerwegen een schaterend gelach. Het dreunde hokkend door de ruischende ruimte. En viel ten slotte langzaam van her weêr

neêr als een grauwe stofwolk. De deur stond inmiddels nog open. De nachtelijke vrieslucht drong bij gulpen binnen; tot aan mijn voeten golfde de kille hoos. Ik voelde hoe hij wou stijgen, en grijpen wou, om zich heen, de hooger galmende menschengeluiden. Maar brusk werd de deur gesloten. Weêr heerschte de broeilucht alleen. Ik dacht op te staan, ik voelde een aanvechting om maar heen te gaan, - maar bleef ten slotte moê en lusteloos zitten....

In dien nacht ginder was Trypho verdwenen....

1914-April 1918.

Karnaval-avontuur.

‘- Zie eens hoe die twee dames dáár ons in 't oog hebben,’ fezikte Paul half-luid, “zeg, willen we? Hee... ‘beaux masques’!

- Wat is 't, wat doet ge!... Nee, nee zeker niet...”

En met een heftig-zenuwige beweging der hand beduidde Leo Klaris aan de twee gemaskerde dames, die, wat verder in 't koffiehuis, eenzaam vóór leêge Munchener-glazen aanzaten, dat ze maar dáár zouden blijven. Een aanvlieging doorliep hem tevens om schielijk op te staan; en, gejaagd zei hij:

‘- Zie, gij doet er meê wat ge wilt... maar ik...

- Quel muffle!’ meende een der dames luid-op.

‘- 't Is toch vastenavond.’ verontschuldigde zich verveeld Paul. ‘We zitten hier als twee Astekken... Laat ons toch óók wat plezier maken... Die zien er anders aardig uit. En dán, voor een paar uur, wat kan 't ons schelen, wie of ze zijn! - Wie ze zijn? dát natuurlijk niet!’ weêrvoer

Klaris, 'maar hoe ze zijn!... Kom, laat ons op een ander gaan.'

Paul kon 't niet zoo gemakkelijk goedkeuren. Hij begreep die kure niet.

'- Ze zien er niet kwaad uit,' lei hij toch zijn voorstel van zoeven nog uit. 'Kijk, die dikke... en wat 'n verzameling ringen!... Mooi.'

De 'dikke' merkte dat hij 't op haar had gemunt. Ze wenkte dat hij haar toch zou vervoegen. Maar tevens werd Paul gewaar dat Leo zich stug gereed maakte om heen te gaan. En hij stond op.

'- C'est ça,' riep hem de dikke française toe. 'Viens et laisse là ton curé!'

Licht-kleurend ging Paul echter meê met zijn vriend, die met zenuwachtig-hooge passen stapte door de rijen wit-leêge tafels heen.

'- C'est un curé ça?' hoorde hij even nog de tweede vrouw dom vragen tot de 'dikke'...

'- Mais tiens, ça se voit!' minachtte meteens luid-op de schelle stem der Fransche deerne. 'Il n'y a qu'un curé pour mépriser deux beaux masques comme nous... Le pauvr' homme!' En ze proestten het uit.

Paul had pret in hun gesprek: de weigerende houding van Leo scheen hem onbetamelijk. Doch,

nu hij móest glimlachen, was zijn wrok al vergeten. Even bekeek hij nog eens 't zuur gelaat van zijn makker:

‘Wat had diè nu meteens gekregen?’

De drummende massa wandelaars, op de straat, slorpte ongemerkt de twee vrienden samen op. Maar zóózeer woelde de dichte sleep feestvierders, waardoor slingerende rangen schorhuilende en brallende studenten zich wriemelend heen-sloegen, dat beiden dadelijk toch weêr van elkaêr werden gescheiden, en àlle moeite hadden om, in die gedrongen drukte, op eendere hoogte te blijven, - om althans malkander niet uit het oog te gaan verliezen.

En dit nu bracht Leo geheel van streek. Met één woord had hij zich anders van allen uitleg kunnen bevrijden! Hij besepte dat zijn onverklaarbare afkeer bij Paul wrevel moest hebben verwekt, en dat die wrevel tot ongenoegen ging verscherpen in dit onverkwikkelijk gedrum. Zijn eigen ergernis om zijn handelwijze, die hij gek en ziekelijk wist, groeide er te sterker door aan. Af en toe keek hij vorschend naar Paul's gelaat: en weldra meende hij een weêrschijn van nijdigen onwil in 't vlak der oogen te bespeuren. Daardoor gekweld, drong hij brutaler door 't opgepropte volk heen. Op een

hoek schoof hij brusk en forschig tusschen twee rangen door, naar de dwarsstraat toe, - waar 't verkeer al veel minder druk was.

In 't vrije geraakt, was het Paul of hij een eerste overwinning had behaald. Verademend keek hij schielijk om. Leo volgde, hij had het dan toch bemerkt! Maar hoe stuursch kon hij er uitzien! 't Was gek - om zoon prits.

Een oogenblik bleven ze zwijgend staan tegenover elkaër. Leo voelde, dat hij zich gaarne zou verontschuldigen. Maar de woorden bleven achterwege; geen uitvluchtsel drong zich aan hem op.

‘- Paul,’ begon hij toch, aarzelend, zinnend...

‘- Kom, kom,’ beet echter Paul kwasi-luchtig af, ‘morgen is 't ook nog goed... Maar wat staan wij nu hier! Waar zouden wij gaan? Daar kunt gij nu maar voor zorgen, kereil’

Het was Leo of zijn vriend hem grootmoedig uit den slag wou trekken. Een vlaag van nederigheid en licht-gevoelde ellende kwam daardoor over hem: maar van zijn kant zou hij toch oprecht zijn, hij zou zich uitbiechten, - hoe ridikuul het hem in Paul's oogen kon maken. Hij mocht geen verzinsel gebruiken: hij had zich immers toch te verontschuldigen!

- ‘- Paul,’ begon hij, ‘ik ben u uitleg...
 - Och, laat dat maar zóó! Ik zelf had geen goesting, anders...
 - Toe, Paul, laat me nu eens zeggen...
 - Maar wát zeggen? De kool is 't sop niet waard. Waar gaan we?’

Hij deed eenige stappen voorwaarts. Leo's hart kromp van ellende ineen. Hij moest zich immers uitbiechten! Zou hij niet ééns nu toch mogen vertellen, waarom de vastenavond hem telkens neêrdrukte, schùw en griezelig maakte.

Als een bedelaar liep hij Paul achterna, haast smeekend:

- ‘- Toe, Paul, laat het mij nu toch vertellen...
 - Maar, enfin, wat is 't weêr voor een gril?’ keerde Paul zich plots om. Doch toen hij 't gelaat van zijn vriend zag: nederig en trillend van zenuwachtigheid, vatte hij ontroerd Leo ter bescherming onder den arm, en dwong hem meê te lopen.

‘- Vooruit dan maar!’ besloot hij luchtig-doende en met lachende oogen; ‘laat ons maar wat lopen; we zullen toch ergens terecht komen! En als 't dan moet... biecht op!... Maar waarom waart ge nu toch zóó bang van die meiden?’

‘ - Ik kan 't niet beteren! En 'k zal 't u vertellen, waarom. 't Is, ik weet het - 't is dom. Maar 't is nu eenmaal zóó.... 't Is nu drie jaar geleên....

- Wat?

- Maar wacht toch, even... Laat mij 't u gòed vertellen. Anders lijkt het nog zoo dom... Toe, blijf nu toch in godsnaam niet staan...’

‘Voór drie jaar, juist ook op Laetare, zat ik in Monico, rond 9 uur, alleen. Schuin neven mij, een tafeltje verder, vlak dus vóór mijn oogen, was een verkleede dame gezeten. Geen rijkelijk kostuum! 't Was zoo'n matrozen-pakje, nog al laag aan den hals uitgesneden; en kortgerokt - met rood-flanellen banden bezet. Doch los-hangend, prachtig blond haar - werkelijk pràchtig haar, met een rood-wollen, banale, maar toch in casu aanhalerige matrozen-pet. Over voorhoofd, neus en ooren, zorgvuldig, een zwart-fluweelen mom met zoo, bovendien, tot laag over den mond een zwart zijden lapje - dat de vrouw meestal tegen de kin hield aangedrukt.

De koffiezaal scheen voor 't oogenblik verlaten: 't was eigenlijk nog te vroeg. En onze blikken kruisten gedurig en bleven ten slotte aan elkaêr

haperen. Maar, enfin, er was werkelijk niets anders te zien!

‘Aanspreken... niet aanspreken...’ ik was besluiteloos. De kellner kwam juist in de buurt. Ik betaalde 't gelag, en zei plots ook dat hij nog de comsommatie van de juffrouw-daar af zou houden! Ze bedankte met een voorzichtige buiging... We bleven nog een paar minuten sprakeloos tegenover elkaâr zitten. Toen stond ik op en, heel zeker zonder 't goed te weten, wenkte met een beweging van het hoofd dat ze meê zou gaan. Ze deed het ook - en op straat gleed ze dadelijk heur arm onder den mijnen.

Ze was mij, natuurlijk, een vriendelijk woord schuldig.

‘- Ge ziet er een flinke kerel uit,’ zei ze mij in de oogen, ‘en voert ge mij dus met u meê?

- Over berg en dal,’ en 'k boog over haar blanken hals, misschien om heur daar te zoenen in de kroesende haartjes - ze had prachtig, waarlijk prachtig haar... De eerste aanraking met een vrouw stemt altijd zoo ridderlijk! Maar ze trok zich schielijk terug, en de zaak bleef onverricht. Haar hals rook naar fijnen muskus.

‘- Hé, hé, wat ga-je rap te werk!’ verdedigde

ze zich vlug, mijn arm, dien ze onder den haren had, met kleine schokjes schuddend. En als een kind stak ze heur hoofd vooruit tot vóór mijn gezicht, en heur oogen lachten de mijne tegen...

We waren al uitgepraat. We gingen zoo maar vóór ons uit. Een begrafenis! Op de lanen echter kwam er meer en meer beweging. In een paar koffiehuisen, waar we, binnen-glurend, langs trokken, was 't karnaval-rumoer zelfs al vol-op aan den gang. 't Muziek ook schetterde reeds allerwegen. Verward geroep en geschreeuw, zanikend gefluit, en 't dof gebrom van ergens een trommel, 't kletterde al dooreen tegen 't oorvlies, als hagel tegen een vensterruit. Op een manier - was 't opwekkend!

Maar toch, in 't schelle gaslicht der koffiehuisen, die enkele maskarades bont-bewegend te midden van de donkere burgerskleederen, - ik weet niet waarom en 'k weet niet hoe, maar 't deed werkelijk hunkeren naar meêdoen, naar pretmaken, naar toch ook wat leute!

Ik trok mijn arm van onder dien van 'mijn' meisje terug, en nam zelf heur arm, sloot hem tegen mij aan.

'- Waar gaan we?' vroeg ze.

'- Waar ge wilt, vooruit, allee!'

Een fanfare toog schetterend voorbij en, met den hoop meêdansend, togen we meê. Maar plots, toen we aan de 'Prath's' kwamen lieten we den stoet varen en holden, achteraan een groep huilende studenten, 't gloeiend-gapende hol van 't koffiehuis binnen.

Een tafeltje alléén stond nog onbezet... we stormden er beiden naar toe, arm in arm. Met een sprong was 'zij' op het tafelvlak en, vóór ik wist wat ze in 't schild voerde, zij daar als een tol aan 't draaien op den tip van den rechter voet, 't andere been met een fraaien boog ter halve hoogte - en altijd maar radder, in 't weidsch gedruisch van 't kantwerk en 't à-clair-broderiewerk van haar sneeuw wit ondergoed.

Rond haar verzocht men krachtig: 'stilte, stilte!' Ik echter bewonderde haar sierlijk-gevormd been, den fijnen, spannenden, harden knoesel, de stil-aan uitrondende kuit als de gesperde bek van een donkere zwaan, de eindelooze zwart-zijden kous - na de lichte ronding der knie verloren-loopend in 't schitterend wit linnen... Doch plots verhief zich ergens geroep: 'Hé, Agnes, Agnes!'

In alle hoeken en kanten stond met nieuwsgierige oogen iemand recht, keek en ging ook wuiven

met de hand, luidkeels tierend: ‘Agnes, Agnes!’ En zoomet, in heel de zaal, was 't één schetterend geschreeuw: ‘Agnes, Agnes!’

Agnes hield op - boog ter bedanking. Applaus, en weêr 't geroep ‘Agnes’ en van her handgeklap, al-dooreen! Vlak-bij stond een oude heer recht, en met zijn blozend-kaal hoofd, boog laag vóor Agnes, vatte haar voet met een hoffelijk gebaar en bracht hem tot aan zijn lippen. Een onbedaarlijk applaus, gemengd met weêr scherp ‘Agnes’-geroep, begroette de kunst van den galanten heer. Toen wendde hij zich vriendelijk nog tot mij en, *homme du monde*, vroeg keurig: ‘Ik hoop, dat u 't mij niet kwalijk neemt, heer!’

Ik moet tot over de ooren gloei-rood zijn geworden en alleen iets hebben uitgestotterd als ‘zekerlijk neen, heer!’ Maar, enfin, Agnes was van haar tafel gesprongen, zat neêr. 't Rumoer was, wat ons betrof, gaan bedaren: alleen onze onmiddellijke burens keken ons nog gapend aan..... en de kellner. Agnes bestelde ja wat ze wou... en ik ‘maar 't zelfde.’ 't Kon me niet schelen. Ongemak wrong me de keel toe.

Zoodra ze wat had uitgerust, rees Agnes weêr recht, en na een ‘wacht even, ik kom zoo direkt,’

verwijderde zij zich, verder 't koffiehuis in. Ik zag ze door de gelegenheid dwalen, met heur roode matrozen-pet. Hier en daar drukte ze, op zijn jongens een haar los-toegestoken hand en hield een vlug en vinnig praatje - genoegzaam en vrijpostig, onder gelach en treiterij.

Ik zat daar... Of ik gelukkig was, toen ze, teruggekomen, en in één teug haar glas ledigend, voorstelde om naar elders te gaan! On-opgemerkt geraakten wij buiten.

‘ - Waarheen?

- Waar ge wilt!’

Agnes schoof weêr heur arm onder den mijnen. Wij trokken naar ‘De Drie Zwitsers’. En daar herbegon 't zelfde spel.

Agnes sprong op heur tafel; de derwisj-dans ving aan, en dadelijk klonk 't allerwegen ‘Agnes. Agnes!’ Alleen lieten Agnes' mooie beenen, met de zwart-zijden kous in 't bloeiend-wit gewuif, mij koel en onverschillig - en was er geen hoffelijke ouwe heer! Waar wij heen gingen, overal was het 't zelfde spektakel. Agnes op de tafel en Agnes draaide. Dit scheen 't erkenningsteeken te zijn: en 't Agnes-gebrul hield niet op. En Agnes ging rond, Agnes stoeide en gekscheerde met Jan en Alle-

man - en ik, ik betaalde. Ik beken 't: Agnes leêgde haar drankjes gewetensvol en scheen 'van niets te weten'.

Wat een malle figuur - de mijn! Ik merkte wel dat een ieder mij heimelijk bekeek; ik besepte dat men mij tersluiks uitlachte; ik was zéker dat men mij met medelijden opnam; ik zag de lippen bewegen van hen die Agnes om mij feliciteerden, om mijn blooheid, mijn gek figuur: ik hoorde de vragen: wie ik was; de toespelingen op wat we doen gingen; ik voelde, als een pijniging door mij heen schetteren, het snerp geschater waarmeê onmeêdoogend Agnes iedere vraag beantwoordde. En ik zag ook, hoe, wanneer de een of andere haar, met betrekking tot mij, een brutaalheid in het oor gooide, zij telkens van uit haar masker mij geheel opnam met een ongelooflijken blik, die tegelijkertijd mij toescheen mij te begluipen, mij wanhopig dank te zeggen, en ook ironisch met mij te spotten!

Alleen op den weg tusschen twee herbergen was Agnes eigenlijk bij mij; wij liepen immer arm aan arm; maar wij zeiden geen woord! Ik was, diep-in, zoozeer vernederd, begreep zoo goed dat niemand mij benijdde; er wóedde in mijn gemoed

zoo'n verveling - dat ik altijd maar meê bleef loopen, neêgedrukt en gedwee.....

Toch werd het laat. Een dunne regen viel en de nacht was kil. Op de lanen, waar 't bewogen leven al geweken was, lag de luchtige confetti door den regen herschapen tot een vieselijk kleverige pap. De hemel koepelde donker. De enkele lantaarns spreidden een doodsch geel licht. En 't was niet meer gaan, doch een moeilijk laveeren over glimmende tegels en water-dof papier!

Agnes liep verkleumd, maar tegen mij aangedrukt. Want dat gaf warmte. Ze deed lief. Ze zorgde ervoor dat wij de plassen en de vieste hoopjes confetti vermeden, en trok me dan ook telkens rechts en links, mijn arm van haar verwijderend of malsch duwend in haar leên. Kinderlijk lachte ze, wanneer we soms, een plas ontwijkend, tegeneen botsten of haast uit elkaêr schokten..... Laat het mij zeggen, dat dwaze spel knapte mij op!

‘- Willen we nog gaan eten,’ vroeg ze, ‘of hebt ge 't bever niet?’

- Mij goed - en zelfs heel gaarne!’

We zetten koers naar een restauratie, daar ergens

aan de markt. 't Regende, ten andere, stilaan harder: een fijnstralende regen, die eerst niets dan smuik was, maar nu al spikkelde tegen den grauwen, glibberigen asphalt. Ik deed mijn overjas open, en bood, als Martinus, de helft ervan aan Agnes aan. Wat het hielp zou 't helpen. Ze was er half-onder gedoken, heur hoofd tegen mijn borst aangeleund, heur arm, als ten steun, om mijn middel. Ik boog even over haar, moeilijk! - en zoende haar nu eindelijk - toch in den nek, in 't fijn-geurende kroezelhaar. Ze weêrstriebelde noch zei iets - maar kneep mij even met de hand in de leên. Wij liepen door, zoo goed en zoo vlug als 't kon.

Gelukkig brandde een deugdelijk vuur in het salonnetje. Agnes was werkelijk verkleumd en nat van den regen. Ik overigens niet min.

‘- Kom,’ zei ze, ‘ge zijt 'ne goeië jongen. Wat ben ik een zonderlinge meid, niet? Hebt ge u niet verveeld?’

Ze greep me met den arm om den hals en trok mijn hoofd op haar schouder: ontroerd, en na wat verzonnen zoeken (want beide gevoelens gingen gepaard), gaf ik heur weêr een zoen, op dezelfde plek.... die rook naar fijnen muskus.

‘- Ik griezelen er geheel van,’ loech ze, ondeugend.

‘t Matrozen-petje vloog van haar hoofd.

‘- Straks doe 'k ook mijn vareuse uit,’ besloot ze gewoon, ‘als de garçon weg is; zoo nàt... proeh!... 't Beschaamt u toch niet, hee?.....

- Doe nu toch eindelijk uw masker af, Agnes...’

Ik wilde helpen, den knoop gaan losmaken, maar ze vlood.

‘- Neen, dat niet, in géén geval niet... Straks, toe... als we gegeten hebben....’

Wat ik ook zei of bad, 't hielp niet. Halsstarrig bleef ze weigeren.

Kortom, 't dineetje was lekker, en vreemd. Agnes had haar keurslijfje uitgespeeld: 't witte gloeilicht van den breeden lichter verspreidde een gouden glans over haar naakte armen en de rondende volheid van 't zachte schoudervleesch. Maar dat masker - waarvan zij alleen het dunne lapje onder 't stijve gedeelte had geborgen - 't deed nu nog eens zóó vreemd aan!

Dat niet weten wie, of hoe.... 't was niet geheimzinnig, maar 't ontstemde; 't liet u niet los, onmogelijk u op uw gemak te voelen - 't zweepte u nijdig òp.

De warmte van vuur en licht.... en 't eindelijk

gevoelde uitwissel van niet weinig drank. Ik stond recht, zenuwig, en doelloos. En brusk kwam ook Agnes overeind. En langzaam gingen we, wonder ontroerd, te zitten op de sofa. Agnes schoof mijn arm om heur naakten hals en, zich geheel naar mij wendend, bood voor 't eerst de gùlzige lippen. Doch heur éene hand hield het masker tegen 't gelaat aangedrukt. Een tijdje bleef mijn band tegen heur schouder rusten: heur blik woog op mijn oogen.

't Onvermijdelijke gebeurde dus ook. Onder mijn gelaat, schuurde vreemd het zwarte masker. 't Licht soesde.... 't Ongewone der kamer werd ongezellig, Tegen de bleekende vensters kletterde de regen onophoudelijk. In de gelagkamer, beneden, was 't nog volop tumult.

Agnes trok de tafel tot tegen de opgepookte kachel. Ze stak een sigaret aan en, diep in den lagen zetel gezeten, met de gekruiste voeten op den tafelrand, trok ze met kleine haaltjes aan de geurende sigaret - den damp keurig uitblazend boven heur achteroverhellend hoofd: puf, puf, puf. 't Vervéélde op 't eind, dat zich steeds herhalend, onbestemde geluid...

‘- Gaat ge nu eindelijk uw masker afdoen?

- En waar-om?

- Ze is goed, uw vraag: waarom? Is het soms te veel geeischt?

- Misschien,' beet ze kortweg af.

‘- En nu wil ik toch dat ge 't afdoet!’

Agnes sprong overeind, en, de sigaret neêrgooiend, zei plots hard en nurks-beslist:

‘- Met 't mansvolk is 't altijd hetzelfde. Als ze met ons hun wil hebben gedaan, worden ze brutaal... Wat kan 't u schelen?

- Niets. Maar nu wil ik u kennen!’

Licht wipte ik over de tafel die ons scheidde, en eer ze onthutst aan vluchten dacht, had ik 't masker gegrepen en trok het, ik weet niet hoe, met een ruwen schok van vóór haar gelaat.

Geloof me! Ik liet een schreeuw. Ik vóelde dat ik koud als ijs was geworden. Ik kreeg mijn overjas te pakken, en ging op den haal, uit-zinnig, zonder één gedachte: ik wist nu wat men een paniek noemt! Daar, waar de neus is, gaapte een zwarte holte! Ik dacht permintelijk, diep in me zelf, met den dood te doen te hebben gehad.....!’

‘- Dan zult ge wel den neus meê hebben afgetrokken!’ spotte Paul als tot troost.

‘Misschien

ook was de maskerneus te klein, en had Agnes toevallig dien dag 't noodige geld niet om een passender masker aan te schaffen.... en liet ze, doodeenvoudig, haar neus thuis...

- Nooit kan ik sedert toen een gemaskerde vrouw dicht-bij zien, of dat gevoel van angst beklemmt mij; - ik zie, zuiver en precies, die zwarte, dorre holte, niets dan dat... maar 'k griezelen en word koud door heel mijn lijf.'

En, na een poosje, toen hij de woorden van Leo ging begrijpen, vroeg hij, gebeten om zijns vriends luchtige toon:

'- Wat zegt ge van meê afgetrokken? 'k Had er u willen vóór zien staan. Ge zoudt er nu zóo secuur niet meê lachen.

- 'k Lach niet. 't Is werkelijk ernst! Maar, kendet ge Agnes vóór dien dag dan niet? Een iegelijk kent ze... Ze is overal te zien. Heel de stad ként heur mooie beenen.... Ze dient, ten andere, als model bij de beeldhouwers. Voor 't been alleen, wel te verstaan! En gij kende' ze niet, kom. En ook weet iedereen dat ze een zilveren neus heeft! Ha, ha, ha, dat 's een goeië!'

Maar zwaar en nog-afwezig, zei Leo, terwijl hij plots bleef staan:

‘- Waarom lacht ge daarmee? Ik zie er geen lachen aan. Die zwarte, brokkelige holte.... En ik, daarmee....’

Hij deed een paar vlugge stappen vooruit. Doch eensklaps greep Paul hem bij den arm en, hem hartelijk duwend in een steegje, besloot, licht:

‘- Kom, we gaan eens hiér.’

Aan 't uiteinde der steeg was een ‘Cabaret Français’. Toen ze de deur openstieten waren enkele klanten gereed te vertrekken. Heel 't aanwezige gezelschap begroette hun heengaan: ‘tous les clients sont des cochons...’ Maar zoodra de kastelein Alexandre de binnentredenden bemerkte, veranderde hij voor zich zelf de wijs, en, met den zwarten arm, die uit de vuurroode sjaal scheen te stralen, naar hen wijzend: ‘Ho, la, la, quelle gueule, quelle binette, ho, la la, 'ste gueule qu'ils ont,’ clameerde hij met zijn zwaar-heesche parijzenaars-stem. En met hooggedreven leute zong heel 't gezelschap hem na.

Leo en Paul gingen bedaard in een hoekje zitten. 't Rumoer hield aan; maar koel-verbaasd, en spottend, vielen hun oogen op de soort guillotine, die sluiks tusschen de twee kamers der gelegenheid was opgeslagen, met 't bloed-druipende val-mes -

en bekeken zonder nieuwsgierigheid 't akelig-dor, bleek-grauw geraamte, dat Deibler voorstelde...

Met weemoedig-spottende oogen keken ze toen malkander ook even aan.

Maart 1911.

**Petrusken's einde.
Een spel van luttel gebeuren.**

I.**Petrusken in het gesticht.**

Juist heden was 't reeds een heele maand dat Petrusken in 't Oudemannenhuis zat. Niets, geen moeite had het hem gekost, ook dààr te wennen. Vol vlijtige inspanning om al het werk, dat men hem gaf, goed te verrichten, had hij geen oogenblik in leêgheid doorgebracht, geen enkele seconde verveling ooit gekend. De dag scheen hem telkens zelfs te kort.

Nu echter was het Zondag. Zijn beste kleêren had hij dan ook van 's ochtends vroeg aangetrokken: een glimmend-zwart colbertje, bijzonder zindelijk onderhouden; nieuw al van toen zijn zuster was getrouwd. En zijn zondagshemd met slapjes omgeslagen witten kraag, waartegen net en deftig afstak een smal, zwartzijden strikje. Zóó kleeedde hij zich trouwens des Zondags sedert altijd. Thans hing hem zijn plunje ja wat ruim om 't oude, versleten lijf. Doch van ál de peekens, die in 't ge-

sticht waren geplaatst, was hij het zindelijkst, het déftigst gekleed. Dat had hij opgemerkt en, sinds dien eersten dag al, was hij er bijzonder trotsch op. Ook dáárom had hij zóó makkelijk aan zijn nieuwen stand kunnen wennen.

Zondag was het dus, de dag des Heeren. Uit de lange, netgeboende eetkamer beschouwde Petrusken zonder opzet de verre, rustige velden. Op de vensterbanken, tusschen de witte vouwgordijnen, stonden roode geraniums rijkelijk te bloeien. Over haar blijden gloed héén draalde Petrusken's nederigzorgelooze blik. Stil, ongeroerd was zijn gemoed. Het luidst klapte de sonore slag der hangklok in de kamer.

Wegens den vlammanden weêrschijn der geraniums leken de velden ginder soms overtoegen met een bloed-dooraderden mist van donkerder purper en groen. Het deed aan alsof de zon al onder ging; nochtans was de dag nauwelijks aangebroken. Zoodat Petrusken, in zijn onkreukbaren eenvoud, scherper toe ging kijken, puur zonder het te beseffen. Hij zag, hoe met den zoeten wind de kalme jeugdige gewassen wiegden op en neêr. Zijn oog leek telkens meê te deinen. Maar, tusschen die schoone velden in, lag toch ook een groote partij

koren plat te gronde. De hagel­slag had ze destijds ge­veld. 't Was of de halmen nooit meer overeind zouden raken. En Petrusken had het weêr dadelijk be­merkt! En schudde 't hoofd. Want het speet hem danig; graan zou er vast niet van komen, noch stroo: de stengel was geknakt. Waarlijk, hij voelde innige spijt. Nochtans was 't hem zoo maar schielijk opge­vallen. 't Was een opmerking, die hij maakte, ouder gewoonte en ervaring ge­trouw. Want op geen enkel ding, in heel die oneindig­heid die vóór hem uit lag, lette hij meer in 't bizonder. Even­min dacht hij op iet of wat na. Alléén, dat hij reeds een gansche maand hier thuis zat, dat wist hij, onderging hij. Zelfs was hij er, onbewust, uitsluitend van vol. Al sinds dezen ochtend, toen hij nog de eetkamer had schoongemaakt en in orde ge­bracht: 't ging hem niet zoo vlug als anders. Toch blonk er alles netjes: de wit-en-rood geruite ammelakens lagen zindelijk, zonder een kreuk, op de lange tafels; de stoelen stonden er ordelijk rond. Petrusken was zeker wel tevreden - en toch haperde daar iets...

Buiten rees de hemel eindeloos blauw; golfd­en thans, in de klaarte, de velden groen, met fluweel-

bruine vlakken daartusschen in, vèr achter den vlammanden gloed der geraniums - dewelke de zuster nu toch altijd zèlf verzorgen wilde. Gewis, ze deed het zoo goed als hij 't had gedaan. De bloemen tierden weelderig, ze bloeiden bij groote troppels te gelijk. Nu vooral, op Zondag, den dag der rust. De klok sloeg stil acht uur....

Petrusken werd zoomet eenige ontroering gewaar. Waarachtig, hij was niet als naar gewoonte. Mocht hij slechts eens uitgaan, zoo even 't veld in, langs de smalle wegelkens, - al was 't maar om ginds te loopen kijken naar al dat koren, dat plat op den grond leek te liggen, neêrgeveld. Hij vreesde immers: misschien jammerlijk vernield. Hoe was het godsmogelijk?... Maar, zou hij uit mogen? Of zou hij 't nu eindelijk aandurven... aan masoeur verlof te vragen?

Bedremmeld tuurde hij, vóór zich uit, vèr over de al te roode geraniums. Een zonnestraal was door 't venster geschoten. De bloemen gloeiden thans met vinnige felheid. Maar dieper in de kamer speelde 't licht heel stilletjes, héél fijntjes op den glanzenden tichelvloer - en schoof al meer en meer breed-uit naar achter, een vloeienden gouden stroom gelijk. De kamer deed zoo warmer aan.

De stilte zong. 't Geluid der klok ook werd vaster en zwaarder, scheen nu secuurder de ruimte te vullen met haar geregeld tik-tak. Tot een vlieg ergens wakker schoot; een tijdje in haar onzichtbaar hoekje ronkte, en dan onhoorbaar de kamer rond vloog. Ten slotte kwam ze onverwachts botsen tegen 't vensterraam aan, en ze begon dadelijk weêr razend te brommen - en telkens van her te stooten tegen 't doorzichtbare glas. Haar bewogen geronk verdreef de alleenige stem der klok. En Petrusken keek zoomet toe, hoe ze wéér al eens tegen de ruit aan vloog: een zwirrelend zwart vlekje in de zon; en vol ijverige woede zakte tot op de vensterbank, waar ze plotseling zweeg, voorgoed zweeg, en tusschen de bloempotten verdween.

Het kwam Petrusken stilletjes te binnen, dat óók die vlieg gaarne naar buiten wilde. Hij werd week van ontferming. Met zijn bevende vingers zocht hij ze te vangen, voorzichtig om haar nu toch geen zeer te doen. Maar het diertje deed zijn uiterste best om aan de scharrelende hand te ontsnappen. Dit maakte Petrusken zenuwachtig. Want hij voelde zich wéér verongelijkt. En werd nijdig. Zoodat hij eindelijk 't insekt in een hoekje van 't raam kreeg.

waar 't niet verder kon. Tusschen duim en twee vingers ving het Petrusken, nu al met eens weêr zacht te moede. Met zijn vrije hand opende hij 't venster. 't Ging moeilijk. Hij vreesde steeds dat hij, somtemets, door de inspanning, zijn drie vingers vaster zou kunnen toeknijpen: en 't was immers óók een sukkel..... Zoo liet hij de vlieg behoedzaam los op den arduinsteen en, over 't vuur der geraniums gestopen, ging hij haast angstig letten op heur doen: ze bleef daar eerst liggen op haar buik alsof ze geen poot meer ongedeerd had; dan begon ze, zonder alevel verder te geraken, met haar vele pootjes zoowaar te riemen; toen werd ze plots weêr stil, dood-stil.

‘- 'k En heb ik ze nochtans nie' nijg genepen,’ dacht Petrusken verlegen.

Evenwel, na een korte stonde ging de vlieg van her wat roeren, kroop recht en ving aan, haar verfrommelde vleugels zorgvuldig met haar achterste pooten te bestrijken tot ze weêr glad waren, en blinkend als twee puntjes licht Dan wreef ze nog even haar pootjes ijverig over elkaêr - en vloog prachtig weg, zonnewaarts. Petrusken volgde blij haar schoone vlucht. 't Was zijn werk. Toch bleef 't hem een verrassing. En zijn gelaat helderde innig op.

Opgemonterd keek nu Petrusken óók naar de rijzende zon. Het was 't gewone uchtend-gloren. De schijf der zon leek een diepen gloeikolk, schitterend wit als diamant. Daaromheen zweefde thans uit-stralend een ragfijne nevel, die 't azuren uitpansel maakte tot een wijde zee van vloeiende melk. Dan, hooger op, naar 't zenith toe, werd het diepe ruim al gaande van her blauw en blauwer, en van een milde, zuivere, eindelooze effenheid. Eén wolkje slechts, zoo wit als malsche wol, dreef langzaam door de lucht. Het was bloedrood- en gouden bezoomd. Er blies anders geen windje, en ook geen vogel zong. Alles was eenig stil en rustig. En de toppen der boomen klaterden in gulden schijn. Hoe ongekend zoet en teêr waren hemel nu en aarde! Hoe verlokkelijk 't zalige leven! En met breede gulpen ademde Petrusken de frissche lucht in, dewelke in prikkelenden drang al maar binnenstroomde door 't opengebleven venster. Hij leek dronken; hij was opgewekt jóng als nooit te voren.

‘- 'k En heb ik van mijn leven zoo'n schoone zonne nie' gezien,’ meende Petrusken vervoerd.

Hij kwam nader tot het raam. Hij boog weêr over den gloed der geraniums. 't Was of hij alles

dat bestond van dichterbij wilde beschouwen: hij voelde dat hij hopen moest. Zijn verlangen om éindelijk ook eens uit te mogen gaan, overweldigde hem: hij neeg vèr over de vensterbank. 't Was of hij keek, hoe hij er uit kon springen. Maar een pauw, verschrikt door zijn plots verschijnen, ging schreeuwen, snerp...

‘- Nee-ë, z'en zullen mij vandaag nog nie' uit laten gaan.’ Hij zuchtte. Zijn diepe, ongeweten onrust was het die sprak.

Sedert hij in 't Peekenshuis was opgenomen, wist Petrusken nochtans secuur en nauwgezet wat zijn dagelijksche taak zou zijn. Eens en voor altijd had Moeder-Overste hem uitgelegd, wat hij zoo al geregeld te doen zou hebben. Nooit verzuimde of vergat hij iets. Het was hem zelf, hém vooral, een wonder, op zijn leeftijd. Want héél zijn leven had hij hard gewerkt, puur een slaaf. Hij was er klein en mager bij geworden. Zijn zondagsche kleederen stonden hem zelfs te wijd nu, zoo afgesloofd en afgeleefd als hij was... Dus, wanneer straks de bel zou gaan, moest hij éérst naar de kapel om mis te hooren. En lèzen, de paternoster ijverig in de hand, - want onder 't oog van soeur supérieure, die straf en belooning uitdeelt met uiterste

gestrengheid. Dan zal hij, op zijn beurt, weêr stil de kapel verlaten: ná Doren, den kreupele; en vóór Wannes, die binnensmonds maar steeds mommelt. Met den rang toens meê, naar den refter, langs Moeder-Overste heên, die u bekijkt en opneemt, - en vriendelijk groeten: 'Zalige Zondag, ma soeur supérieur'. Want zóó luidde de onverbiddelijke regel. En dan eerst zou hij vernemen of hij uit mocht, met de anderen uit, na 't middagmaal. Om dan pas 's avonds terug te komen, met het vallen van den dag. Doch de meesten kwamen veelal reeds lang vóór 't deemsteruur thuis. De een vóór, de ander na, sukkelig en vermoeid. Doch hij was nog gaaf en gezond van lichaam, en goed bij zijn verstand: nóóit immers vergat hij iet of wat. Als hij uit mocht, voorwaar, eerst op 't laatste nippertje zou hij weêr terug keeren, tegen dat voorgoed de poort werd gesloten. Want één maand lang zat hij hier nu immers al.

Hij was het trouwens wel een beetje beu, zoo elken Zondag namiddag de kapel gereed te moeten maken, terwijl de andere peekens hunne kennissen in 't dorp mochten gaan bezoeken. Ieder maal hij aan 't altaar voorbij had te gaan, behoorde hij diep te knielen. Dat vermoeide hem uitermate.

Werken was gezonder. En als ge soms wat vergeet of verkeerd doet, masoeur roept u dadelijk terug, en laat u 't ding zelf weêr op orde brengen, en driemaal knielen vóór 't altaar bovendien; opdat men 't niet meer zou vergeten een anderen keer. Dan mocht hij koffie gaan drinken, te vier uur, godsmensch alleen in de kleine keuken. Maar daar zat hij gaarne. Zoo ongestoord op zijn eentje. Nooit smaakten hem zijn boterhammen beter. Ook, 't zou hem misschien wel nog varen, mocht hij uitgaan. Zoodanig was hij er nu al aan gewoon. En, na de koffie aldus te hebben genoten, de tafel geruimd, zei telkens dan de zuster:

‘- Petrusken, thans moogt ge wat gaan rusten op de bank op de koer.

- Ja, masoeur.’ antwoordde hij. En hij ging dadelijk gewillig ginder zitten. De zon was juist de plaats voorbij, maar de bank was nog heerlijk warm van haar roostering. Petrusken voelde dat het hem deugd deed. Prettig keek hij naar den moestuin, lang, héél lang, tot zijn oogen toevielen, en hij aan 't zuilen ging, zonder te roeren. Zijn klein, gerimpeld koppeken helde wat op zij.

‘- Petrusken, Petrusken,’ zou masoeur na een kort tijdje al roepen, ‘waar zijt ge toch weêr?’

- Ik kom, ik kom, masoeur,' zou hij antwoorden, en wakker worden en van de bank schielijk oprijzen, en al gaande zijn oogen gedwee eens goed uitwrijven.

't Was altijd masoeur-econoom, die 's Zondags namiddags meester was. En met haar zou hij dan meêgaan, versche groenten plukken en snijden in de lochting, al op avans voor 's anderdaags. En onder 't werk zou hij met masoeur over al 't gebeurde van de week tneê mogen klappen. Maar toch, nu zou hij toch gaarne ook eens uit willen gaan. En dan....

‘- Petrusken, maar Petrusken toch, wat is dat nu? 't Is al lang gebeld.... Tien keers heb ik geroepen! Ge zegt “Ik kom, ik kom,” en ge zit hier dan gelijk 'n snul te kijken....’

Petrusken wreef zich bruske de oogen uit. Hij zat, in goud-klaterend zonnelicht gehuld, inderdaad door 't open vensterraam te staren. De geraniums spuwden vuur en vlam. En hij keek óp. Een harde zwarte vlek in een bad van bloed: vóór hem stond Zuster-Overste, geweldig. Hij had ze gezien noch gehoord.

‘- En hebbe 'k ik geantwoord?’ stotterde

Petrusken ten langen leste, ontdaan en tevens vol zenuwachtigheid. Hij voelde toch zijn hand zóó zwaar. Hij bekeek ze. Ze was als gezwollen, en beefde. Hij bemerkte niet dat masoeur hem zoowaar geheel opnam; hij werd het evenmin gewaar, dat zij hem geen antwoord had gegeven. Zij had het al meer bemerkt, meende ze: Petrusken was soms met zijn gedachten weg, hoe accuraat hij anders ook nog zijn werk verrichtte.

‘- Toe, kom nu maar meê.’ zei masoeur ten slotte, kort.

Petrusken dan volgde haar op den voet, met zijn stram-aanvoelende beenen, beteuterd om 't geen was gebeurd; en vol zorg om wat hij meende dat nu onvermijdelijk zou komen. Onbewust keek hij nog even, vóór hij de kamer verliet, door 't opene venster. Ginder vêr lag 't geteisterde land, met zijn vernield koren.... De roode stroom der geraniums steeg en steeg. Doch weêr kreesch de pauw: vandaag nog regen...

Al met een keer wendde echter Moeder-Overste zich om:

‘- Zou-de gij misschien nie' eens gern uitgaan, vandage, Petrusken?’ vroeg ze. Hij bleef staan.

‘- Hé,’ bracht hij uit, keek de zuster aan en zweeg. De zuster ging al weêr haars weegs.

‘- Ha, 'k weet ik dat zoo precies niet, masoeur supérieur.

- Ge zij-de 't gij hier toch al goe' gewoon, zeker?’ meende ze noch bleekjes.

‘- Da' zou 'k toch peinzen... masoeur supéperieur,’ hakkelde hij, nu met eens, in zijn warrige verlegenheid, heet geworden van begeerte.

‘- Bah, dan moog-de gij ook nu eens uitgaan, vandage. Petrus.’ En zij vervolgde, met veranderde stem, alsof ze zich rustig in 't gelijk stelde: ‘Het zal u al zijn leven deugd doen. Maar toe, kom nu maar...’

Uit de kapel ruischte hem al de zang van 't orgel te gemoet. Hij was te laat. Maar het deed hem niets; hij wist nu vast dat hij uit mocht gaan. Doch naar masoeur dorst hij nochtans niet te kijken. Zijn hart popelde. Toch fluisterde hij 't dadelijk aan Doreken, den kreupele: ‘Doreken, 'k mag ook uit.’ Hij neeg even naar Wannes toe, en fezelde 't hem in het oor: ‘Wannes, ik mag ook uit.’ En Wannes mommelde hem wat tegen: 't was of hij ronkte. Masoeur zag op, haar oogen berisp-

ten hem streng. Hij zweeg, plots benauwd: daarmee was de eerste opwinding voorbij.

De verdere morgen liep alzo voor Petrusken in blij vooruitzicht ten eind. Hij deelde zijn vreugd aan elkendeen, dien hij tegen kwam, mede. Hij merkte 't niet eens op, hoe norsch een ieder dien hij aansprak, zijn ijle opgeruimdheid beantwoordde. Hij zelf, intusschen, babbelde zich zat. Zoo opgewonden werd hij allengs, dat hij 's noenends niet eten kon; hij voelde een strop om de keel, een beklemming om de borst. Hij kòn niet eten - alleen zijn glaasje bier deed hem frisch en lustig aan. En wanneer dan, dadelijk na 't middagmaal, de tijd was gekomen dat de verlofgangers 't gesticht tot den avond mochten verlaten, liep Petrusken ijverig naar de keuken mede, waar zuster-econoom op hem wachtte.

‘- En gaat ge nu ook eens uit. Petrusken?’

- Ik peins het toch, masoeur.’ antwoordde hij met verlegen stem.

Men vroeg het hem zoo dikwijls! Hij verlangde nu slechts nog één ding: al buiten te zijn, vèr van de macht, die alzo vragen stellen kon, en die dan op haar besluit misschien terug komen wilde.

‘- Maar 'k zal ik 'tavond heel vroeg weêr zijn,’

vergoelijkte hij. Hij meende 't permintelijk. Hij hoorde hoe luid zijn hart zong.

‘- Dat 's braaf,’ zei masoeur, ernstig. ‘En *voilà* uw zakgeld. Zie toe, hoorde 't, Petrusken, dat ge 't niet zondig verteert.’

Een handvol kluiten en centen kreeg hij. Moest hij niet natellen, hoeveel hij had ontvangen? dacht hij even, ouder gewoonte - van toen hij voor zijn notaris bij de boeren de pacht ging ontvangen. Hij deed het alevel niet. Hij had haast. Hij nam zijn roode zakdoek, stopte er het geld in. Doch vóór hij 't in zijn tasch borg, bedacht hij zich even. Hij wendde zich plots om, zoo dat 't masoeur goed zien zou. En met den rooden geldbeugel maakte hij opgewonden het teeken des kruises. Hij wilde toonen, nu hij voor de eerste maal verlof had gekregen, dat hij die gunst waardig was. En masoeur-econoom had toch gezegd:

‘- Verteer het niet in zondigheid.’

II.**Petrusken loopt naar zijn verderf.**

Samen met een ander peeken verliet Petrusken dezen namiddag dan het gesticht. Zij sloegen, zonder spreken, den weg in naar 't dorp. Het was nauwelijks drie uur.

Petrusken's hart stond in rep en roer. Nu vooral van wege die centen, dewelke hij zoo onverwachts had gekregen. En,

‘- Heb-de gij ook centen gehad?’ vroeg hij dadelijk, recht in zijn schik, zoodra zij 't gesticht achter den rug wisten. Hij kon 't niet langer verzwijgen.

‘- En waarom zou ik da' nie' krijgen?’ weêrzei 't peeken met felle stem. ‘Zij moeten zij ons dat iedren Zondag geven! 't Is obligatie. 't Staat ommers zóó in dat testament van die oû gravin van de noblesse. Wij hebben wij er dus van eigen allemaal recht op. Waarom peins-de gij dat ik het niet zou mogen krijgen, hei?’

Petrusken liep maar voort. Hij zat met zijn ant-

woord erg verlegen. Dat is nu 'ne keer 'ne vieze, dacht hij. En,

‘- Ik weet ik dat allemaal niet,’ aarzelde zijn stem ten langen leste. ‘Ba néén ik, ik weet ik dat allemaal niet! 't Is nu ommers pas de eerste keer da' 'k uit mag.....’

Maar de ander zei, als brak hij met één snok een stukje koord:

‘- Saluu', ik ga langs daar.’

Hij liet Petrusken zonder complimenten staan, en sloeg een zijweg in. Petrusken zag het noô, - doch voelde zich niettemin verlicht, van her vroolijk. Hij wist nu trouwens ook iets meer: alle Zondagen zou hij dus alzoo zakgeld krijgen, iederen Zondag dat hij uit mocht gaan. En daar had hij zelfs récht op! Wie had dit ooit gedacht?...

De weg naar het dorp was ver. En de zon laaide, haar stralen vielen haast loodrecht op de boomen, die de baan bezoomden; geen schaduw was eigenlijk te zien. Een broeiende oven, zoo leek de blauw-tintelende lucht. Maar nog het heetst was toch het mul, waarin Petrusken voortschoof, en dat den grond als een dik en zacht tapijt bedekte, zoodat hij zijn eigen stap niet hoorde. Hij was geheel alléén. Hoe had hij het? Wat 'ne vieze,

dacht hij nog even. En liep, nu hij met niemand spreken kon, als een automaat. Hij had verlof gekregen; hij was mogen uitgaan, na één maand; hij volgde den weg naar het dorp; dat was alles wat hij wist en overpeinsde. En in zijn zakdoek staken zijn centen verborgen. 't Geld woog zwaar in zijn broektesch, waar ook zijn lierenaar kuilde. Bij iedren stap botste 't hard tegen zijn dij aan. Hij voelde 't telkens. Maar zóó toch begreep hij dat hij 't niet verliezen zou.

Vóór zich uit, vèr, zag Petrusken eensklaps uit een herberg langs den weg een gedaante te voorschijn komen, die dadelijk met groote snelheid dorpwaarts zich repte. Hinkepatinkend, hinkepatinkend, vlug, vlug ging het; en de kleine kruk, waarop de man leunde, leek een duivelsch alaam te zijn. Doreken!...

Petrusken nam zich voor, hem in te halen. Temet verhaastte hij zijn stap. Want waar zou hij, zonder Doreken, gaan? Hoe zou hij, zonder Doreken, den dag doorbrengen? Waar.... zoo alléén? Hij had er, in zijn blijdschap, tot nu toe niet aan gedacht. Nu hij Doreken zag, bevroedde hij, dat hij zonder Doreken niet zou weten, wat met zijn tijd aan te

vangen. Hij kon anders evengoed ai terstond terug keeren naar 't gesticht! Hij had immers nergens anders nog een thuis meer.... Want Cornalie...

Een zwaluw vloog vóór hem uit. Zij scheerde zoo dicht langs den weg, dat haar vleugels 't rulle mul schenen te raken. Telkens als de vogel heel vlak bij hem was, een paar stappen pas vóór hem, liep Petrusken plots harder-méé. Op zijn oude beenen sjokte hij dan als op stelten vooruit. Steeg de zwaluw van her naar omhoog, dan eerst kwam hij weêr op adem. Doreken ook hield hij voortdurend in het oog. Maar hij voelde 't al dadelijk, tegen hèm moest hij het afleggen: Doreken met zijn kruksken was als een duivel zoo fel. Hem inhalen zou hij niet. Niettemin liep hij aldoor maar harder. 't Mul walmde op van onder zijn zenuwachtig-strammen pas. Zweet perelde op zijn voorhoofd. Stof kleefde bij vlekjes aan zijn klam aangezicht. Met zijn mouw veegde hij 't onophoudend af; en ook hij werd een en al drift en onstuimigheid...

Aan de dreef van 't kasteel stond een herberg. Hij dacht er al met eens aan. Daar zou Doreken wel niet zonder meer voorbij trekken. En Petrusken keek zijn oogen uit, om te weten of hij goed had geraden. Inderdaad, zonder zijn stap te vertragen,

zwenkte Doreken plots rechts om; en was hinkepatinkend in de herberg verdwenen vóór Petrusken 't zeker had gezien. Doch Petrusken wist het nu: ginder zou hij Doreken wel inhalen. En hij stapte verder haastig en tevreden...

‘ - Ik zal hem verdore wel krijgen!....’

Daar was anders overal leute en uitbundig leven in de lucht en over de aarde. Zwaluwen streken nog gedurig bij twee en drie tegelijk neêr over de baan, volgend elkaêr schreeuwend achterna, al zwenkend nu op den eenen dan op den anderen vleugel. Tallooze musschen wriemelden in het warme mul; tjilpend vochten ze onder elkander, of lagen zij met wijd open vlerken te spartelen in 't rulle stof, zoodat allerwegen vóór Petrusken's oog, kleine grauwe wolkjes van den grond op stegen, uiteen bubbelden en weêr neêrvielen. Langs den zoom van de baan stond het gedweeë koren in den zonnebrand te roosteren. Een fijne, bruin-gele smoor, wuivend gouden poeier gelijk, scheen er over heên te hangen, tot aan den verren horizont. Daarboven welfde, net als dezen ochtend nog, zonder één nevel de pure hemel - effen blauw overal. En Petrusken genoot, in zijn snelle vaart, verrukt de weelde zijner herwonnen liberteit.

Toen hij aan 'De Drie Koningen' kwam, stond Doreken al weêr op de stoep, klaar om verder te trekken. Haastig haalde Petrusken zijn schitterrooden zakdoek te voorschijn, liet de centen tegen elkaêr kletteren:

'- Doreken,' riep hij, 'Doreken, wacht, ik tracteere.' Even schiep hij adem. En dan weêr: 'Ik moet ik toch iet offreeren op den eersten keer.

- Dat 's scheepsrecht,' bevestigde Doreken, die vóór 't ongeluk met zijn been, varensgezel was geweest, en er gaarne aan herinnerde als hij met nieuwe kennissen had te doen. Maar 't was al zóó lang geleden, dat hij het soms vergat. En,

'- Voor mij dan 'n djeureken, nog een halve scheut,' bestelde hij.

Hij stond al vóór den toog, zijn kreupel been opgetrokken als een rustende ooievaarspoot. Maar stevig steunde hij op zijn kruksken. Zijn blik was doordringend hard, en wendde zich soms vlug van Petrusken naar Stanse, de waardin; zijn grijze snor deed heldhaftig. Hij sprak weinig, maar als hij sprak scheen zijn stem te bevelen.

'- Geef mij dan ook een djeureken, Stanse,' meende Petrusken. Hij wilde zich flink toonen.

Zonder een woord te wisselen, bleven ze vóór

den toog half afgewend staan kijken naar buiten, door de open deur. Af en toe lepperde Petrusken aan zijn borreltje; Doreken had het zijn zonder meer in twee slokken al leêggejoept. Tot dat Stanse, met haar twee armen, kruiselings over haar zware borst, rustend op het toogblad, ten slotte vóór zich uit zei:

‘- Wat is 't warm vandaag. Excellent toch voor 't koren, zoo'n zomerweêr. 't Wierd ook tijd. 't Had anders wel een slechte oogst geweest.

- Ja, 't,' beet Doreken.

‘- Ik peins ik zooals gij, Stanse,' lispelde Petrusken op zijn beurt, ‘en als 't op tijd en stond dan regent nog! Anders...

- Dat zal het van nacht al, regenen, Petrus. Ik voel 't aan 't krieuwelen in mijn beenen. En da' mankeert nooit...

- Kom, we gaan - gaan we?' besloot Doreken. Het zwaar ijzeren einde van zijn kruk botste al ijzig op den steenen vloer.

‘- Ga-de meê,' keerde hij zich echter nog brusk om naar Petrusken. ‘Ik betaal op een ander, als ge meê gaat. Nu, ge moet het weten.

- Ja ik.....ik kom,' gehoorzaamde Petrusken.

Ze liepen nu met hun beiden kameraadschappe-

lijk langs de baan, onder 't bakeren der zon. Petrusken kon met moeite volgen. Maar het kletteren van Doreken's kruksken tegen de kasseien, klonk als een kil vermaan. Ook deed hij terstond zijn uiterste best. Zijn stramme beentjes pikkelden vlug en vlugger, steeds met groote inspanning. En alleen genoot hij wat rust, zonder nochtans ten volle op verhaal te komen, als ze van her een afspanning binnen liepen en van her een djeureken dronken. Maar zoodra Doreken zei: 'kom, we gaan,' was hij opnieuw te been en volgde hij, gelaten, met nu en dan een opflakking van welligheid en overmoed. Een prachtige kerel, Doreken!... Ze kwamen in het dorp.

Tot dusver had Petrusken al zeven druppels binnen. En zijn gelaat, hittig nog en krieuwelig van de kleverige stofmoeten, glunderde nu ook innerlijk. Heel zijn wezen deelde in zijn koesterende opgewektheid. Want thans wist hij ontwijfelbaar, dat hij nooit zoo'n plezierigen kameraad had gekend als Doreken, die altijd door maar zei: 'kom, gaan we?' en altijd door er nog maar weêr eentje bestelde, steeds hetzelfde: een djeureken, een hééle halve scheut jenever, - dat hij seffens in twee slokken binnenjoepete... klok... klok. En hinke-

patinkend, onverstoorbaar, los van alle dingen, was hij, met zijn ijzer-klinkend kruksken, al van her weg, naar elders toe. En Petrusken, - de oogen, in het van stof en zweet doorkeend gelaat, zuiver blauw glimmend van de zeldzame pret, - keek al loopende af en toe Doreken ter sluiks eens aan, uit wassende goedmoedigheid. Wat een goede vriend toch was Doreken....

Nochtans voelde Petrusken soms wat wroeging. Als hij even dacht aan zijn zuster, Cornalie, die in de buurt woonde, en die hij, gewis, toch met een bezoek diende te vereeren. Hij mocht ze wel niet, die zuster - maar 't was nu immers de eerste maal dat hij uitging. En plicht is plicht. Doch hij kon Doreken alevel nu ook zoo niet verlaten. Hij kon hem voorwaar niet alleen meer laten lopen. Zij waren thans, - of waren ze 't niet? - twee gezworen kameraden, tot in den dood. Bij die gedachte lachte Petrusken genoeglijk. En hij greep Doreken's arm. Want lachen geeft moed. Maar Doreken, die niet begreep, zei hooghartig:

‘- Dat 's goed, houd u maar aan mij vast. Twee aan twee gaat veilig.’

Arm aan arm stropelden ze voort, traden ze plechtig de eerste herberg van 't dorpsplein binnen.

Ook Petrusken scheen nu in waarheid koddig te hinkepatinken....

‘- Altijd 't zelfde,’ riepen ze samen luidruchtig uit. ‘altijd 't zelfde, elk 'n djeuren, elk 'n stoop jenever.’

Ze proestten het uit. Doch toen ook fezelde 't plots Petrusken, zéér vreemd doende van schielijke verlegenheid, in Doreken's oor. 't Was of hij biecht sprak, in de vreeze dat de verdiende straf met luide woorden zou worden uitgesproken:

‘- Zeg eens, Doreken, zouden we ook nie' eens gaan koffie drinken, - bij Cornalie, mij' zuster? 't Is ommers vier uur... 't En zou ons niks kosten. Wa' peinsde er van?.... Da' ware een fijne, hee.

- Koffie?.... Dat 's goed,’ weêrvoer Doreken met gebiedende stem. ‘Dat's goed, we gaan - slok, slok, - gaan we?’

En weêr waren ze op weg, thans naar Cornalie toe. Ze woonde wat verder op, en stond aan 't hoofd van een kleine boerderij. Haar man was sedert jaar en dag overleden. Zij zelf beredderde sindsdien alleen het heele spel. Zoo zeer liep het op wiertjes, dat Petrusken er zelf géén oogenblik had aan gedacht, haar te vragen, nu hij oud en

versleten was, om zijn intrek bij haar te mogen nemen. Waar Cornalie was, daar was immers van zelfsprekend voor niemand anders, en nog minder voor hem, den eeuwigen goedzak, dien iedereen zou bedotten, plaats.

‘- Hoe zal ze mij ontvangen?’ bepeinsde zich Petrusken onderweg. Hij vreesde dat Doreken affront zou hebben. Hij voelde zich niet veilig; zocht er naar, hoe hij 't aanpakken zou. Vóór de hofsteê kreeg hij echter weêr volop moed, zoo op eens: Doreken was voorwaar geen man dien men affronteert. En zonder eenige aarzeling stiet hij met één ruk de huisdeur open, en zei:

‘- Dag, Cornalie, ik ben het. Met Doreken.’

Cornalie was juist, in een hoek der kamer, bezig met de geit te melken. Haar ronde rug was naar hem toe gekeerd. Een poos nog deed ze voort met haar werk, 't was puur of ze niets had gehoord: en het werd zoo stil in Petrusken. Toen pas keek Cornalie op:

‘- Heere God, Petrusken, zij-de 't gij? E' minuutje, en 'k heb hier gedaan.’

Weêr wendde ze den kop om, haar voorhoofd leunde nu haast op den rug van de geit, dewelke ongedurig werd door de vreemde verschijning.

Maar Cornalie beteugelde telkens haar nieuwsgierigheid door een vlugge klap op haar snoet. En molk voort. Toch zei ze, na de stilte, heusch:

‘- En zij-de gij vandage al mogen uitgaan?’

- Ja 'k, Cornalie, vandage voor den eersten keer. En ge ziet het, mijn eerste bezoek is bij u - met Doreken.’

Of 't haar genoegen deed, men kon 't niet weten. In 't haar van de geit was Cornalie's gezicht verborgen. De melkstraal zong onveranderd. Na een korten tijd:

‘- En zij-de 't gij daar al gewoon?’ informeerde Cornalie nog.

‘- Ba ja 'k, ba ja 'k.... da' begint al te gaan zoo,’ overdreef hij van uit het portaal. ‘Da' begint heel zeker zoo al te gaan. En 't is daarom ook da' we hier zijn - met Doreken.

- Ge zijt gij 't overal zoo gemakkelijk gewend geworden,’ gemelijkte Cornalie doodgewoon, ‘ge zijt gij zoo'n goe' zak....’

Ze zei niets meer. Ze deed weêr voort. Alleen 't gezang van de spuitende melk ruischte nog in de kamer. En Petrusken voelde allengs zijn ongerustheid van her opduiken en waren rondom hem heen. Hij keek schuchter naar den vloer. Omdat

hij naar omlaag zich boog en stáárde, schemerde daar een rood veld van rood vóór zijn oog. Als van geraniums die geweldig bloeien.... Die geit stonk.... Hij ging beseffen, hoe Doreken alles in de kamer nauwlettend opnam. En begreep dat hij gauw wat zeggen moest. Want de stilte beklemde. Eindelijk sprak hij:

‘- 't Is goe' weêr vandage, hee, Cornalie.

- Dat weet ik zoo precies niet,’ meende echter Cornalie beslist. ‘'k Heb ik alleens nog geen tijd gehad om mijn neus buiten de deur te steken, zooveel werk als ik altoos heb. En 'k moet ik nu nog zoovele doen! Wij hebben wij geen rijkemans leven als gij. Wij zijn wij slaven in onze stiel....’

Een laatste luide straal; verschuif van een driepikkeltje, en eindelijk stond Cornalie dan toch met heur teile dampende melk op, verdween in de achterkamer. Petrusken was uitgepraat. Zijn plicht had hij volbracht. Ook voelde hij, dat hij nu maar liefst had willen weg zijn, nu alles toch gezeid was. Niets trok hem hier nog aan. Doch neven hem, wat verder de kamer in, stond Doreken, norsch en geweldig. Hij was - of was hij het niet? - een vriend van Doreken. Hij had voor hem dus een betere, een schoone ontvangst verwacht. En

zou Cornalie, die vrek, om vier uur soms geen koffie meer drinken?

‘- Zoodat het met u goed gaat, Cornalie,’ bleef hij toch nog hopen dat zijn zuster terugkwam.

‘- Ik heb 'k wel véél te veel werk, zoo'n vrouwmensch alleen, ze bestelen u van alle kanten. Maar anders kan ik niet klagen,’ klonk 't onverschillig antwoord.

Doreken zei ‘hum’, stampte met 't ijzeren eind van zijn kruk zwaar tegen den grond, en heel zijn kreupel lichaam beefde van ongehoorde dreigementen:

‘- Dan gaan we maar van her voort, Cornalie. Ik ben ommers met Doreken.’

Cornalie antwoordde niet seffens. Petrusken hing aan haar lippen. Ten langen leste zei ze nochtans:

‘- Ge moet gij van tijd tot tijd zoo 'ne keer komen, Petrus, als ge goeste hebt, en niet weet wat te doen.’

Ze stond vóór hem, met haar twee vuisten stevig op de heupen. En ze zag zij over Doreken heen.

‘- 't Zal zijn zooals ge wilt, Cornalie,’ berustte hij. En na weêr een stondeken zwijgens, niet wetende hoe toch nog te uiten, wat hem op de lever lag, vervolgde hij schrijnend bitter:

‘- Tot later toens, Cornalie.

- Ja,’ zei ze, ‘tot laters en houd u snugger, broêr.’

Doreken's kruk sloeg al klettrend tegen den vloer. Hinkepatinkend zeilde hij naar de deur, wierp een stoel uit den weg, en, van uit de deurkier, stevig op zijn één been, sprak op zijn beurt - belééfd:

‘- A-dieu, Cornalie.’

En floot schamper: *Partant pour la Syrie*. Want vroeger was hij óók soldaat geweest. Petrusken, beduusd en verlegen, volgde hem op den hiel. Hij voelde diep 't affront, ál het onrecht zijn kameraad aangedaan.

Op den hoek der straat, wat hooger op, stond de ‘Keizer van Oostenrijk’. Doreken was er al binnen éér nog Petrusken tot bezinning bleek gekomen. Op de bank aan de muurzijde had hij zich neêrgegooid. Met zijn kruksken klopte hij op de tafel. 't Geluid daverde door de leêge zaal.

‘- Alle hens op dek,’ huilde hij, alsof de storm loeide. De logge bazin schoof aan, met haar bloote voeten pletsend in haar sloffen.

‘- Heeren?

- Bórrels,’ beval Doreken zonder één woord meer.

Twee slokken. Leêg. Een slag met zijn kruksken. De bazin schrok òp. Maar,
‘- Borrels,’ commandeerde Doreken's stem, nijdig. En, seffens daarop donderde hij van her:

‘- Borrels!... Driemaal is ommers scheepsrecht.

- En nu nog eentje,’ bestelde hij wat later, toen Petrusken op zijn beurt, steeds bedremmeld en gedwee, ook zijn drie glaasjes leêg had gekregen, - dat 's, mardjiete, toch béter als die wijvendrank,’ besloot hij kort, neigend naar Petrusken die neven hem op de bank zat, klein, en die geen klank dorst te uiten. En ter bevestiging van zijn woorden sloeg hij, nu vriendelijk, weêr een geweldigen slag met zijn stok op de tafel, en float daarop parmantig van her een krijgsmansdeuntje uit den ouden tijd. Als van een nachtegaal was 't fijn en kunstig. Petrusken meende 't zoo. En 't gefluit beurde hem op. En, scharrelend in zijn rooden zakdoek om te mógen betalen, grinnikte hij, nu ook voldaan. Wat een goeie, die Doreken! Maar, diep-in, was hij daarbij nog danig ontroerd. Dat oude liedje toch!... Ha, die Cornalie.... Zoo'n affront..... Hij was teweeg verwezend te weenen. En schamper loech hij:

‘Hi, hi, hi, de heks.....’

III.**Petrusken geraakt aan zijn einde.**

‘Ze mag zij, voor mijn part, met heur geit meêbleiten,’ besloot Petrusken in zijn gemoed. ‘Ze mag zij ook nog verrekken: Ik zit er niks meê in, Doreken is een andre kameraad!’

Want de warmte van zoovele druppels, - Petrusken telde ze thans niet meer, - sloeg hem ten slotte voorgoed naar het hoofd. En de eerste ijle welligheid, vóór 't bezoek aan Cornalie ondervonden, was temet zwaarder geworden, en wóóg. Niettemin voelde Petrusken, nu Doreken hém niets van zijn misnoegen om 't geleden affront had doen blijken, zich in zijn diepste hart vol vrijgevigheid. Hij had trouwens van her Doreken's arm gegrepen. Zóó liepen ze vaster, als twee kameraden past. Een ieder mocht het zien en weten! Ook Cornalie, met al heuren nijd. Want aan Cornalie moest Petrusken dan toch telkens weêr terugdenken: wat hád ze, Doreken zóó te grieven?

En dit hernieuwde ook telkens weêr zijn wroeging en tevens 't milderend besef, dat hij Doreken had te vergoeden om de slechte ontvangst: om de koffie die niet werd aangeboden, hoewel hij, Petrus, in de roes zijner vreugd, hem nochtans had belóófd. Dat was een affront. 't Geluk om zijn versche vriendschap verhoogde nog zijn spijt. Doch met een nieuw voorstel dorst hij niet voor den dag te komen... Anders.. ja, hij wist wel wat.... Nog iets goeds en lekkers. 't Was zelfs een wonder, dat hij er niet vroeger had op gepeinsd? Waarom? Een oud gevoel van weemoed overtoog hem. Hij dacht immers aan Meelnie, die hij in den tijd had gekend; die nu op 't schoone Wilgenhof woonde; en die, vast en zeker, óók aan Doreken koffie zou hebben aangeboden, waren ze er saêm heen gegaan, zoo eens op deftig bezoek. Hij had er zelfs even alléén, zonder Doreken, kunnen naar toe trekken: had hij er maar aan gedacht, aan durven denken.... wat vroeger... Nu dorst hij 't wel, dorst hij álles. Was hij er eens.... alléén gegaan! Maar thans was Doreken zijn vriend, en bij hem had hij ook nog iets weêr goed te maken: waren zij er dan maar saêm gegaan....

Langs de baan hinkte Doreken van her dorp-

waarts. Zijn been slingerde aan zijn lijf als een kromme buis aan een touw. Zijn kruksken zwaaide hij vervaarlijk vlug. De klare ijzeren top kletste slag op slag tegen de steenen. Hij liep als altijd, zoo snel hij kon. 't Zweet vloei­de hem nu ook van 't voorhoofd. Het ron te saêm in zijn langen snor. Ten slotte bengelden er trossen droppels aan de knevelhaartjes om zijn mond. Dan schudde hij proestend eens hevig den kop, zooals gansch zijn lichaam schudde bij 't loopen, en de kille druppels vlogen overal in 't rond, tot zelfs in Petrusken's gespannen gezicht.... Doreken haastte zich zóó - waarheên nu nóg? Zijn eenige bezig­heid, zijn eenig voornemen leken: zich te haasten, immer voort.

Petrusken aan Doreken's arm, spande thans opnieuw zijn uiterste krachten in om ondanks zijn stijve beenen toch gelijken tred te houden. Hij lééd geweldig onder de hitte. Zijn oogen gloeiden en pinkten voortdurend, en deden hem ten langen leste, zoo bij wijlen, onuitstaanbaar pijn: van 't zilte vocht dat er rondom kwam aan kleven, en daar dadelijk saêmtrekkend opdroogde. Hij had nu geen tijd om 't zweet en de prikkelde stofmoetjes weg te vagen. Hij dacht er niet eens op. Heel zijn

gelaat, trouwens, voelde hij aan, opgezet van de groote hitte, die tot op 't diepste van zijn lijf leek doorgedrongen: tot berstens toe was hij druipend rood als een kreeft. Daarbij was 't hem loomduizelig in het hoofd - zoodat hij zonder meer maar doorsjokte, immer voort, hij ook, aan Doreken's arm, in dolle, hinkepatinkende vaart. Weg in, weg op. Hier in den nutteloozen lommer der heirbaan-boomen, en dan weêr te midden van den straatweg, in 't poeierige mul, of dwars door 't blakke veld heen, waarboven de zon, ofschoon zij reeds daalde, nog bakeland hield de wacht. Naar 't Noorden toe pakten evenwel zware wolken saêm. Een donkere schaduw, van lichtbanen doorboord, gaapte daar, en zakte neêr naar de aarde áf. De lucht, overhit, bleef broeien, hijgen.

‘- Waar gaan we nu toch, Doreken?’ kreunde Petrusken ten slotte afgemat. Hij meende naar voren te stuiken: zijn van inspanning grondwaarts hellend hoofd woog zoo zwaar.

‘- Stop!’ schreeuwde Doreken. Hij hief zijn kruk loodrecht in de lucht, bleef schielijk staan. Petrusken, diep ademend, lachelde dom, keek toen òp.

‘- Hi, hi, hi, Doreken, wat kun-de gij loopen. Ik ben af. Laat me nu eerst wat asem halen.... Maar, maar.... waar zijn we al? Maar, we zijn wij hier bij 't Wilgenhof! Bij....

- Ken-de gij altemets Meelnie?’ onderbrak Doreken scherp. Hij stond te midden van de baan.

‘- Meelnie? Of ik,’ schuddebolde onnoozel Petrusken, ‘of ik!.... Willen we er e's henen gaan? Ba ja.... misschien zal ze mij met plezier weêrzien!’

En hij dacht zoomet aan de koffie, die Cornalie niet had aangeboden. Meelnie, zij, had echter een hart van goud. Doch Petrusken liet er niets van merken, van wat hij nu op eens levendig hoopte en verwachtte. Zóó verrukkelijk was evenwel de verrassing dat hij luid-op moest lachen ‘hi, hi, hi!....’ Zijn stemmetje trilde in de zon als 't schrill geschreeuw van een krekkel.

‘- Hi, hi, hi.... Ken-de ze?’ schamperde echter Doreken van her.

‘- Maar, ba ja ik, ik ken ze; ba ja ik, of ik ze ken!...

- 't Is goed. Kom.... we gaan - gaan we?’

En Doreken weg, hinkepatinkend den kleinen inrijweg op. Hij klopte al met zijn stok tegen de

deur. Maar toch liet hij, zich bezinnend, Petrusken eerst binnengaan.

‘- Heere-mij,’ riep Meelnie uit, ‘wie da' we daar hebben! Petrusken! Wat is dat fraai, zoo'n oude kennis te komen bezoeken! Zet u allebei! Maar Petrusken toch! Daar gaan we zeker een potjen op drinken? Meugt g'hem nog, de koffie? Wat is het lang al, da' we malkander nie' meer hebben gezien. En nu zij-de daar... met Doreken!

- Ja, ik, ja, ik,’ juichte Petrusken. ‘Hier ben ik. Ik peinsde al lang, da' 'k u eens zou willen weêrzien.... Maar 't is vandage de eerste keer dat ik uit mocht.

- En van waar kom-de gij dan?’ vroeg Meelnie benieuwd. Ze was vóór Petrusken komen staan.

‘- Ik-ke? Hawel, van 't gesticht.

- Van 't gestichte, met Doreken!... Maar, maar.... dat en had ik van mijn leven niet gepeinsd....

- Ba ja ik,’ verdedigde Petrusken zich zonder vrees, ‘ba ja ik, Meelnie, ik ben ik ook in 't gesticht gegaan. De koning zelf heeft er mij geplaatst. Hij heeft hij voor mij zijn handteeken moeten zetten. En ik krijg ik 's Zondags geld om uit te gaan.

Doreken krijgt er ook. En daarmee zijn we vandaag eens op de lappen, zie.

- Ik zie 't, 'k zie 't, Petrusken, dat ge centen hebt gekregen. Maar.... kun-de ze nu beter bestieren als in den tijd dat ge....

- Da' 'k er géén had!' onderbrak hij jubelend. 'Maar ik had daarentegen toch ook zoo'n warm harte, Meelnie... weet ge 't nog?

Zij liep overendweêr, druk bezig met het koffie maken. Schalks bekeek hij haar in 't oog, volgde ontroerd, met sukkelend hoofd, haar vlughandig, zéker doen.

'- Zwig nu maar,' zei ze plots, zich streng gebarende, 'daar is de koffie.'

Met hun drieën zaten ze aan de tafel. 't Smaakte Petrusken heerlijk: met geheven hoofd snoof hij breed den geur van de walmende koffie op, als een van ouds bemind genot. Maar Doreken zei geen woord. Norscher dan ooit staarde hij doorgaans vóór zich uit, en dronk. Petrusken was al te zeer aangedaan: de jenever had zóó danig zijn bloed in brand gestoken, dan dat hij bemerken zou hoe donker Doreken ook soms ter sluiks naar hem toe keek; en toen binnensmonds wat grommelde,

want zijn lange knevels beefden dan als van een knagend konijn.

‘- Ge kunt gij toch nog altijd goe' koffie maken, zulle, Meelnie,’ sprak Petrusken hoffelijk bij wijze van dankbetuiging.

‘- Maar, maar toch, gij in 't gestichte! Ik kan er niet van over, Petrusken! Waart ge dan nie' meer in staat te werken, gij altoos zoo'n rappe?

- Ik lag ik in 't hospitaal, Meelnie.....’ Hij vertelde 't, nu door de koffie zijn roes weêr eenigszins ging luwen, op een heel wat lageren toon. ‘En ze zeiën zij me daar: als ge genezen zijt, moet ge naar buiten. Ge zijt gij voorgoed versleten. En als ge kunt, ga maar liefst naar 't hospice. Dan hebt ge 'n schoonen ouden dag. Dat zei mij de zuster. Ik had ik wat centen gespaard, en de zuster heeft toens geschreven, of ik hier mocht komen. En ik mocht ik seffens. Dan hebben zijliê 't handteeken van den koning gevraagd. Want zonder zijn permissie moog-de gij nie' in ons gesticht. De koning heeft hij die permissie ook sebiet gegeven. Zoo ben ik in 't gestichte, levenslang, tot den dag van mijn dood.....

- Dat 's niks als de regel,’ viel Doreken bitsig

in, 'niks als de regel voor iedereen.... Zoo voor mij als voor aà.

- En uw gespaarde centen, Petrusken?

- Maar,' speet het Petrusken, en hij wist niet waarom, 'die heb ik van eigen aan 't hospice geschonken,' ging hij parmantig voort. Want voor Doreken betaalde 't armbestuur.

Meelnie bedacht zich even, goedig.

'- Gij, versleten, Petrusken? Gij, 'n oude kennis. Och, kom! Zooals ik u ken, maar gij had gij hier op 't hof nog heel veel dienst kunnen doen, Petrusken.'

Doreken bromde wat. Hij verschoof op zijn stoel. En zie, nu floot hij weêr. Wat was het nu? 't Was weêr al eens: *Partant pour...*

Hij zei ten slotte:

'- 't Heeft me goed gesmaakt. Gaan we?....'

Maar in Petrusken's hoofd was alles doorheen gewaaid. Hij hoorde Meelnie's stem wel diep weêrklinken. Dorekens gebiedend gefluit sneed er dwars door. Dát was nu toch wat nieuws, roezemoesde 't. Waarom had hij inderdaad, op dit énkele oogenblik, niet aan Meelnie gedacht? Hij had er nochtans van gehoord, dat ze eindelijk weduwe was geworden....

‘- Wa' zij-de gij haastig, Doreken,’ drong Meelnie echter aan. ‘Maar ik heb ik hier nog wat staan, wat fijns, een pous' kaffee. Ge weet wel. We gaan der eens van proeven, 't gebeurt toch alle dagen nie!’

't Was brandewijn met krieken. Ze schonk elk een stevig glasje vol. Ze had er leute in. Zoo met twee vrijers. En, dadelijk:

‘- A vous,’ zei ze tot Petrusken en Doreken.

Ze dronken. En Petrusken ondervond, hoe lekker warm het iemand maakt, zoo genoegelijk met een vrouwmensch aan tafel te zitten, zoo heuschelijk door haar te worden verzorgd. En Meelnie, trouwens, zag er nog even pront uit als in den tijd. In den ouden tijd.... En dan, 't was toch hier aangenamer als in 't gesticht, waaraan hij ál zijn spaargeld had afgestaan, nochtans.....

‘- En heb-de gij zóóveel werk, Meelnie?’ vroeg hij, puur om wat te zeggen. Immers... welke arbeid had hij nog op 't hof kunnen verrichten, indien.....

‘- Ik zou 't gelooven,’ verzekerde zij. ‘Ja, van eigen, ge hadt gij hier nog heel wat kunnen doen!’ En ze stond recht om 't venster te gaan sluiten.

Want wel bleef het nog immer stikkend heet. Doch de wind was intusschen opgekomen en voer nu door het ruim. Van zoo vèr men zien kon, dreef hij gestadig grauw-zwarte wolken aan. Thans pakten zij ook saêm in 't diepe des hemels; 't scheen dan alsof zij welvend, golvend neêrdaalden, onhoorbaar, onafwendbaar. De zon had opgehouden te bestaan. De boomen om de hoeve, al donker overschaduwd, ruischten even als weggeblazen geschrooid droog strooi. Een enkele zwaluw nog vloog kriepend voorbij, vlak tegen 't venster aan. Kakelend richtten, op 't hof, de hoenders den kop eens omhoog, staarden blinkend rond; gingen echter dadelijk voort met scharrelen en keezen. Toen viel alles ademloos stil, - en werd het àlwijs nu donker en nog donkerder.

‘- 't Zal gaan onweêren,’ merkte Meelnie op. ‘Ik had het vast voorzien. Nu moet ge wèl nog wa' blijven. Toe, drink er nog maar één, tegen 't nat, dat komt.’

Ze dronken. En Petrusken keek eens schuw op, wilde puur wat zeggen, zag hoe duister 't buiten was, en verwezend, schudde weêr zoo stil het hoofd. Hij raakte diep en dieper bewogen. Hij had zijn ouden dag vergooid: dat voelde hij maar

al te wel onderaan zijn duttenden roes. Nu eerst vernam het hij, zag hij in wat hij had gedaan! En dáárom wist hij al met eens, - hoe parmantig hij zich straks ook uitte - thans niets meer te zeggen. Hij zweeg; Meelnie ook. Doreken zat roerloos, zijn glas, vóór zich, nog vol. Zijn eene hand hield het trillend omklemd. Een weerlicht. Stilte... Wachten... Dan van her... en de ééne bliksemschicht volgt ten slotte de andren terstond op. De donder rommelt en gromt. En de eerste druppels, zwaar pletsend tegen 't vensterraam..

‘- 't Zal serieus zijn,’ meende Meelnie vóór zich uit.

Zoo donker was 't al geworden, dat zij de lamp moest opsteken. Recht staande, even bekeek zij opnieuw Doreken: hoe die daar toch zat, met zijn tegen den stoelrug aangeleund kruksken, eeuwig norsch en zwijgend, en knauwend nochtans, want zijn lange knevels hielden niet op te beven. Af en toe loenschte hij naar Petrusken. En Petrusken, met wijd-open oogen, schudde maar steeds nog, af en toe, het hoofd. Hij was ineengezakt, zat daar op zijn stoel gestopen, voorover gebogen als verslonden in diepe, rumoerige gepeinzen. ‘Wat was dat toch vreemd, hi, hi, hi.....’ Hij loeh, keek

op. En leêgde met één slok zijn glas. Een zwaardere slag van den donder leek hem bescheid te geven. Meelnie, verschrikt, sloeg een kruis. En ten derden male floot Doreken duivelsch zijn *Partant pour la Syrie*. Doch geen sprak verder nog een woord.

Rondom in de kamer was thans de duisternis volkomen. Onweêr en avond werkten samen. Op de tafel brandde alleen het rustige lampelicht. Een oud-gulden weêrschijn zweefde als een spinneweb op 't gloeiend rood gelaat der twee mannen. Daartegen stak scherp af Dorekens lange, schitterwitte, al maar door bibberende snor. Wat verder terzij zat Meelnie, haast in 't donker. Haar eene hand lag in haar zwarte schoot, nog ten halve blank belicht. Haar andere rustte wemelend-rose op 't tafelvlak, neven de flesch met kriekenwijn, dewelke leutig fonkelde bij vele punten licht en bredere vegen gloed. Maar daar omhoog, boven den bruinzwarten eiken houten zolder, en overal elders, buiten den licht-kring, waarin ze zaten, daverde fel het onweêr, thans voor goed.

‘- Schenk gij nog eens in, Petrusken,’ fluisterde Meelnie. ‘Doe precies of ge thuis waart.’

Doch Doreken, vlugger, sprong recht, greep zijn kruksken en pikkelde rond de tafel in een

wijden kring. Beslist vulde hij de drie glazekens met vast en zeker gebaar. Petrusken pruttelde wat, liet zijn hand neêr, onnoozel weg.

‘- Hij heeft het al zitten,’ beduidde Doreken. Een oogenblik stijf staande op zijn eenig bruikbaar been - een ooievaar - in zijn eene hand de donkere flesch, wees hij ernstig grimmig met zijn linker wijsvinger naar 't eigen voorhoofd.

Maar weêr loech Petrusken zoo al met eens. Toen begon hij onverwachts te weenen, stillekens vóór zich uit. En eindelijk te gnuiven.

‘- Ik heb ik van mijn leven nooit geen kans gehad,’ kermde hij ten besluite, zielig.

't Geweldige licht van een bliksemstraal sloeg een kort oogenblik om Petrusken's grijnzend gelaat. Over zijn, thans vaalbleek geworden, diep doorrimpelde wangen vloeiden enkele tranen geluideloos: zijn oogen, onder 't ziltig water, leken uitgestorven. Een roode weêrschijn lag er in te zweven. De lippenlooze mond was toegeknepen, klein te midden van honderden groeven en gleufjes. Zooals Petrusken lichtjes voorover gebogen zat, bleef zijn schedel eeuwig-lang in den fellen gloed van den vuurpijl. En, één oogwenk, was het of daar, ongeweten hoe, een schitter wit te pruik alleen in de lucht bleef

hangen. Toen werd alles weêr donker, plots; - donker, ondanks den gouden weêrschijn der lamp.

‘- Wat ben-ne 'k ik toch 'ne sukkeleer...’ griende Petrusken met moeilijke tong.

‘Hi, hi, hi....

- Hij 's zat.....’ besloot Doreken.

Geen antwoord. Maar Meelnie rees op, haalde een kous, die ze bezig was te breien, ginder uit de kast te voorschijn, schoof wat nader bij 't licht en zette zich stil aan 't werk. De wind hoorde men slaan om het huis, de gebinten altemets kraakten en piepten. Een koe bulkte, een deur vloog toe; een tak brak ergens van een boom, en kraakte neêr, juist vóór het venster. Veilig bleef echter de lamp suizelen. En in de glaasjes, de tafel rond, kraalde de rood-gloeiende drank.

Het leek eindelijk of de regen had opgehouden. En ook de wind ging bedaren. Daardoor werd Petrusken uit zijn narigheid opgewekt. En schamper begon hij te lachen ‘Meelnie, Meelnie....’

‘- Wéét ge 't nog, Meelnie? Verdore, weet ge 't nog, Meelnie? Zeg het mij, weet ge 't nog? 't Was in den hooitijd....

- Zwijg nu 'ne keer, Petrusken,’ meende zij alevel rustig, ‘zwijg nu, wat zou'n anders de menschen wel niet peinzen, moesten ze u hooren?’

- Maar zeg het mij dan, Meelnie.... Weet ge 't nog?... Meelnie, ge moet gij 't mij zeggen,' drong Petrusken weêr schuddebollend aan.

Meelnie stond recht van haar stoel. Haar hoofd verdween in de donkerheid. Ze beschouwde Doreken, die mommelde.

‘- Kom 'ne keer weêre, Petrusken,’ loech ze monter, ‘dan zal 'k 't u wel zeggen. Want ik geloof, nu is 't uw tijd om naar huis te gaan.... naar 't hospice,’ verbeterde zij.

‘- Ja, 't,’ sprong Doreken overeind. ‘Ja, 't, 't is tijd, 't is hoog tijd. De regen houdt op. Kom, we gaan - gaan we?’

- Nog één druppel,’ meende Meelnie, hoffelijk, een hart van goud. ‘Toe, nog eentje, tegen 't nat van buiten.’

Doreken greep stevig zijn kruk, hief zijn glas in de hoogte, tot waar de robijn-gloeïende drank geheel in duisternis was gehuld, en sprak:

‘- A vous.’

Zij dronken. En Doreken's kruksken hamerde al ijzig tegen den tichelvloer. Hij ontsloot de deur, keek naar buiten;

‘- Adieu, Meelnie.

- Adieu, Meelnie,’ echoode Petrusken's stem.

Hij griende van her. 'Adieu, Meelnie.... hi, hi, hi...i...i...

- Kom 'ne keer weêre, Petrusken. Binnen kort. En gij ook, Doreken. Altijd welkom, dat weet ge wel.'

.....Wat moest hij nu toch in dat gesticht gaan kruipen, - overwoog nog Meelnie. Hij had het hof nog zoo goed kunnen bestieren. Zóó veel was hier toch niet te doen. 't Was zoo'n flinke, pronte man.... vroeger.... en 'n goede ziel. Aldus, hij wist het nog. In den hooitijd! Hij heeft het nooit vergeten.... En binstdien ruimde ze weêr de tafel, zette de stoelen op hun plaats; begon langzaam, half in droom, van her te breien. Nu 't onweêr over was, zouden de kinderen niet lang meer weg blijven. Rondom 't heele bedrijf hing intusschen van her de stilte. En ook 't geheim van den vallenden nacht. In de kamer suizelde steeds onverlet de gouden schijn der lamp.

Stronkelend volgde weêrom Petrusken den feldollen gang van Doreken. Zijn benevelde oogen zagen Doreken nog ternauwernood. Doch hij vernam 't regelmatige ijzig kletsen van de kruk op de kassei. En als altijd zweepte 't hem op, gaf 't

hem moed om hard te lopen. Maar hij voelde toch dat zijn oude beenen steeds moeilijker meê wilden, lam achter blijven wilden. Voortdurend helde zijn bovenlijf voorwaarts, een gewicht trok hem neêr: zoodat hij telkens meende naar voren te zullen stuiken - en van her stronkelend een paar passen liep. Dan zeilde hij weêr recht.

De wind lag inderdaad stil. Het regende eigenlijk niet langer. Alleen was de lucht nog over-vochtig, en vielen er nu en dan nog enkele zware druppels. De weg, behalve te midden der kassei, was een en al slijk. Maar Doreken liep door alles heen, twee, drie stappen vóór Petrusken uit. Zijn kruksken, na den kletsenden slag op de steenen, maakte bij elken pas dien hij deed, een wijd gebaar. Het beschreef een cirkel in de lucht, die steeds wijder en wijder leek te worden en vervaarlijk. Petrusken keek er aldoor naar; meende er zich onherroepelijk door aangetrokken; zag zich al staan te midden van een benauwenden kring. Het kreupele been èèk sprong spokerig eeuwig op en neêr, het danste vèèr zijn verdwaasden blik, als hing het los ergens aan een ijzerdraad. En Petrusken voelde zich onwel. Hij huiverde....

‘- Ik ben ik... ik... als een vliegsken,’ bazelde hij. ‘Ik ben ik... ik... maar als een vliegsken, dat tegen 't venster botste, dat niet buiten kon! En toens hebben ze mij 'ne keer vrijgelaten.... 'ne sukkeleer. Maar 'k moet ik het weten: 'k moet ik het verdore weten: of Meelnie 't zich nog herinnert. Al de rest kan me nie' schelen. Maar dat moet ik wéten. 't Was ommers in den hooitijd.... bij de haag... achter 't hof! Ik weet ik het wel nog! Ze kan zij het dan toch nie' vergeten zijn!.... Hi, hi, hi.....’

Doreken zwenkte plots om. Een ongelooflijk wijden kring beschreef zijn kruk. Rondom Petrusken slingerde zich de prangende cirkel. Petrusken stond er alléén te midden in. Hij kon niet meer vluchten.

‘- Zie-de gij Meelnie geern, - en ziet zij u geern?’ stond Doreken met ijzig-scherpe stem, vóór hem. Alles, om hen beiden heen, was doodstil. Slechts aan den zoom van den weg, in nabije eenzaamheid, gudste luider nu óp 't water van de thans boorde-volle gracht.

‘- Hi, hi, hi, hi.....’ was Petrusken's antwoord.

‘- Zie-de gij Meelnie geern, - en ziet zij u

geern?’ drong Doreken harder aan, en op zijn ééne been sprong hij een hevigen stap nader.

‘- Ik vraag 't nu nog één keer. Zie-de gij Meelnie geern, - en ziet zij u geern?

- Hi, hi, hi, hi...’

Petrusken, met tranen in zijn oogen, oogen waaruit geen blik straalde, kromp ineen van 't lachen.

‘- Zat of zot.... antwoord.... of....’

Hij hief zijn kruk omhoog, recht omhoog, als 't opperste oordeel. Petrusken keek er van uit de laagte naar op, hoorde 't dreigement; zag ten slotte schuw naar Doreken's oogen, die gloeiden; naar Doreken's lange witte snor, die trilde. En met starren blik bleef hij stil en strak kijken.

‘- Voilà dan....’ hijgde Doreken kort. En de geweldige slag van 't ijzeren einde der kruk wreef pletterend langs Petrusken's gelaat heen, kwam terecht op zijn lagen schouder. Een tweede slag smakte op zijn bovenarm, dof. Petrusken dook ineen, kermde: ‘Hoei, hoei, hoei.’ En zweeg plots. 't Water van de gracht gudste luid, luid...

Bots keerde Doreken zich weêr om. Zijn kruksken klonk van her helder op de kassei. Zijn kreupel been bengelde van her op en neêr. Hij floot opnieuw... van her was 't ‘*Partant pour la Syrie*’.

Verder gekomen, beschreef zijn kruk steeds kleiner en kleiner wordende kringen. En Doreken verdween in de duisternis.

Kreunend, half ineen geslonken van de pijn, ging ten slotte Petrusken tastend zitten op een mijlpaal, vlak daarnaast. Hij had zeer, wat had hij zeer! ‘- Hij heeft mij vermoord,’ dacht hij: ‘hij heeft mijn arm gebroken. Gebroken heeft hij mijn arm. Nooit zal ik nog kunnen werken. En Meelnie....’ Maar een geweldige hitte verschrompelde hem innerlijk, terwijl van de ondergane onthutsing hem 't bloed uit het gelaat drong. Bleek, huiver-bleek blonk zijn aangezicht in 't duister. Hij zuchtte diep. Hij had geweldig dorst. Toen voelde hij ook zijn voeten koud worden, en rilde.

Hij kreeg den hik. Alles heet en zuur van binnen. Een schok. Hij gaf over. Wat had hij 'n dorst. Maar hij blééf zitten. ‘- Meelnie,’ sufte 't door zijn geest, ‘ze moet zij 't mij zeggen. Ze zal het!’ Hij wreef zich den slijmerigen mond af met zijn mouw. ‘- Morgen keer ik al terug. Ze heeft het toch gezeid. En ik wil ik naar 't gesticht niet meer weêr. Aai, mijn arm. Doreken heeft me vermoord. Ik kàn nu niet meer werken...

Meelnie.... Maar ze moet zij 't mij toch zeggen....'

Met zijn rechterhand hield hij zijn bezerden arm vast. Zijn linker wang gloeide; zijn oor, bebloed, was verzengd. Gedurig keek hij naar den grond toe: een onafzienbaar veld van rooden gloed strekte zich nog steeds daar uit. En hij zweeg; soms was hij te weeg te huilen, stil, stil, onhoorbaar... en kreunde altemets. En zweeg dan voorgoed.

De tijd vervloog. En Petrusken, op den mijlpaal, sliep in. Heel zijn lichaam woog gezakt naar voren. Hij helde, hij helde nòg.. de handen hangend tusschen de beenen, de blééke kop haast op de knieën. En hij gleed al met eens uit, neêr van den paal af; mommelde wat:oei...oei... en strekte zich onbewust lang uit over 't dichte gras der helling, zoo zonder het te weten. Maar, wat had hij dorst, altijd dorst. ' - Meelnie mòest het zeggen. Morgen...' Zijn vèr vooruit gegleden hand tastte 't water van de gulpande gracht. Hij kroop daarom moeizaam nader; zijn schouder òòk was als verschroeid, verzengd, één brand. Hij vond het kille vocht, en dronk. Wat een zalige frischheid vloeide door zijn keel naar het hart. 't Deed hem deugd, zòò.

Een oogenblik trachtte Petrusken weêr achteruit

te kruipen, de helling op. Hij kon niet. 't Beregend gras was te glad. Zijn vlakke hand gleed telkens uit. Hij viel ook telkens weêr lang-uit neêr. Hij had geen kracht meer. Hij kôn niet meer werken. '- En Meelnié...' En bleef liggen, 't gelaat, nadat hij het een wijle krampachtig, gerékt, in de hoogte had gehouden, half in 't frissche water gedompeld. De nacht neeg voor goed neêr, al donker en donkerder.

Brussel, Juli 1917.

Een late idylle.

I.

Op de oostelijke helling van den éenen heuvel verrees het pachthof van Boer Cies. Daar vlak tegenover, op de westelijke helling van een andren heuvel, verhief zich de hofsteê van Boer Jan, Van elk der beide boerderijen steeg een wegeltje al kronkelend neêrwaarts, naar een eenzame gracht toe, dewelke in 't dal tusschen de twee heuvels vloeide. Een vlondertje over den smallen waterloop verbond de twee paden. Dan, van den vlonder af, liep een weg, breed genoeg voor een ruimen kruiwagen, langsheen 't water meê uit de vallei en bereikte de heirbaan, ginder ver op. Die weg lag op het eigendom van Boer Jan. Het was een oude servituut.

II.

Boer Cies had een dochter, die Wanne heette, want Boer Jan was haar peter. Boer Jan had een zoon, die Francies werd genoemd, omdat Boer Cies hem ten doop moest houden. Op 't einde van

het doopmaal ter eere van Wanne, vroeg Boer Cies aan den peter: dat hij toch eenigszins bij zou dragen in de kosten van onderhoud van den gemeenschappelijken weg, alsmede van 't vlondertje. Boer Jan, verzadigd van zware spijzen, zei gul weg ja. Dies had hij echter des anderdaags al groote spijt.

Toen óók Francies ten doop werd gehouden, en een elk buik sta bij had gegeten, klopte Boer Jan vertrouwelijk op den schouder van Boer Cies en zei:

‘- Kennis, wat peinsde er van, zou'n we nu den weg niet wa' verbreedden en ook 't vlondertje?

- Ik zeg nie' van nee', peter,' weêrvoer Boer Cies. ‘Maar ik moet er toch eerst ne keer op slapen.’ Oolijk loech hij in zijn vuist. En nooit of nimmer gaf hij antwoord. Dies voelde Boer Jan zijn spijt nog eens zoo scherp.

III.

's Ochtends, als ze naar school ging, wachtte Wanne aan 't vlondertje op Francies, die moeilijk uit zijn bed geraakte. Ze zette zich neêr op de planken vloer, haar boeken op den schoot, en liet haar beentjes over 't watertje heen en weêr ben-

gelen. Haar frisch gelaat fleurde. Haar blauwe oogen - onder 't goud van heur zon-beschenen haar, keken vóór zich uit.

Als Francies des middags zich ter school begaf, bleef hij steeds op 't vlondertje marren tot Wanne, die bereids meêhielp bij den afwasch, kwam. Hij schoof en verschoof de planken, verbeterde den dijk, gooide met steenen naar een vischje dat hij in 't water meende te bespeuren, en keek maar voortdurend, met geheven hoofd, naar Boer Cies' hofsteê, of Wanne nog altijd niet verscheen.

Verder legden zij samen den weg af. Ze liepen eerst stil neven elkaêr. Dan, aan de heirbaan zetten ze 't plots op een loopje. Ze hadden haast om hun makkers te vervoegen. Als ze terug kwamen was 't echter één lanterfant. Ze bekeken de kruiden, de heesters, de boomen. Ze gingen de gangen van de mier of de kever in 't stof van 't gele wegelken met twee paar kijkers nà. Ook wisten ze waar aan den slootkant musschen of vinken nestelden, hoeveel eieren in den nest van den merel lagen, wanneer jongskens uit de schelp zouden te voorschijn komen. Samen vervolgden ze de pepels en sloegen met hun blok de wondere molshoopen uiteen. En soms zaten ze, den Donderdag namiddag, uren lang

op 't vlondertje, dicht neven elkaêr, te hengelen met lijnen, door Francies gemaakt van een wis, een draad en een krom-gebogen speld. Vaak, kousen uit en de broek of 't rokje opgesloofd, baggerden ze in 't vlietend water, om met een blikken doosje de visch te vangen, of ook al louter om de zonnige pret...

IV.

Toen Francies en Wanne samen voor de eerste maal de Heilige Tafel zouden naderen, kwamen hunne moeders overeen dat een gemeenschappelijk feest 't geluk der kinderen zoude bekronen.

Boer Cies was er meê tevreden, en Boer Jan zei niet nee': het feest zou des te weelderiger zijn.

Daar waar beider boomgaard aan den waterloop raakte, werd over de sloot en de helling, met planken en stellages een groote brug geworpen. Van twee jonge appelboomen bleef alleen de bloeien de kruin nog zichtbaar; van weêrskanten van de tent stond er een, en zij leken twee reusachtige tuilen, die frisscher geurden dan ooit een tuil heeft gegeurd. Verder rondom de bruggetent stonden de twee boomgaarden gelijkelijk in vollen bloei.

Eén krachtige os werd geslacht, drie varkens

en elf viggens, drie en veertig konijnen, zes en vijftig hanen, en honderd en twaalf duiven. Honderd vijf en zestig groote taarten en suikervlaaien werden, nadat de zeven en veertig kommen rijstebrij waren leêggegeten, plechtstatig ten disch gebracht. Vóór elken man stonden vijf flesschen roode, vóór elke vrouw twee flesschen witte wijn. En drie knapen liepen voortdurend van de zware tonnen lambik, die in een hoek der tent monumentaal waren opgestapeld, naar de tafel terug om de vele leêge glazen weêrom te vullen.

Op de eereplaats, achter een fraai opgevuld sneeuw wit lammetje, met een groot verguld houten kruis, zaten Wanne en Francies. Wanne was prachtig gedost in een zuiver blank kleed, dat reikte tot den grond. Ze had ook witte kousen en witte schoentjes aan, maar ze verborg ze zedig onder haar kleed. Over haar borst hing een gouden kruis en op haar goudblond haar stond een maagdelijke bloemenkroon. Haar wangen bloeiden rood; haar oogen waren diep-blauw. Ze wendde heur blik van 't sneeuw wit lammeken niet af. Francies was pront. Hij had een splinternieuw zwart colbertcostuum aan, zwarte kousen en zwart verlakte schoenen met knopen. Om zijn hals schitterde een

witte boord met witten strik. En uit zijn boventesch kwam de lijn van een kanten zakdoek te voorschijn. Zijn haar was tot in den nek gefriseerd. Hij was schoon. Maar graag had hij eens naar 't vlondertje willen loopen om 't vrije spel der visselkens in den waterloop gade te slaan. Doch hij dorst het niet. Hij keek doorgaans vóór zich uit naar het sneeuw wit lam; anders keek hij naar zijn telloor.

De moeders waren diep aangedaan door den ernst der gebeurtenis en de uitzonderlijke schoonheid hunner kinderen. Het was trouwens een prachtige dag: de zon gloorde in den blauwen hemel. Het gras was groen en malsch. Alle boomen romendom bloeiden rose en wit, en een geur van amandel waaide met de zoele wind door de lucht. Wanne en Francies, wat vormden ze een uitgelezen paar!

De vaders waren hoogst tevreden: hun gelaat glunderde van voldaanheid. Indien beider goederen één eigendom werden, geen rijker hof in heel Vlaanderenland. Dán moest voorwaar een maal aangericht, waarbij dit van heden slechts kinderspel zou wezen!... Daarbij vergat Boer Jan zijn voornemen, om heden van Boer Cies te verkrijgen, dat hij voor 't onderhoud van da' wegelken geen cijns

meer zou moeten betalen. En Boer Cies vergat het, dat hij plan had ditmaal Boer Jan te dwingen tot het verbreed van den gemeenschappelijken weg en van het vlondertje. Dies hadden zij beiden des anderdaags op een nieuw te groote spijt, en wrokten zij verder in stilte tegen elkaër.

V.

Wanneer Boer Cies het eerst zijn buurman, over den waterloop, vlak bij zijn land bemerkte, zei hij: ‘Morgen, Boer Jan.’ Had Boer Jan zijn gebuur 't eerst in de gaten, dan riep hij: ‘Morgen, Boer Cies.’ Beleefd gaf dan elk bescheid. Maar verder ging Boer Cies alléén naar de hoogmis en dit deed ook zijnerzijds Boer Jan. Na de kerkdienst bezocht Boer Jan nu de ‘Merlo’ en Boer Cies dronk zijn borrel in 't ‘Huis van Commercie’. Beiden, ouder gewoonte, keerden telkens krek om half twaalf van her huiswaarts. Maar de ‘Merlo’ lag wat dichter bij de kerk dan 't ‘Huis van Commercie’, zoodat Boer Jan den heelen weg Boer Cies vóór zich uit stappen zag zonder hem te herkennen, en Boer Cies den stap van Boer Jan voortdurend vernam zonder om te zien wie daar zoo hardnekkig hem op de hielen volgde. Des avonds speelde Boer Cies

kaart in de ‘Kroon’; Boer Jan vond zijn gezelschap in het ‘Trapken op’. En zoo ontmoetten zij elkaêr nooit meer, noch in het dorp, noch op den gemeenschappelijken weg.

Des Zondags, twintig vóór negen, stapten Wanne en haar moeder uit hun woning; op hetzelfde oogenblik verschenen Francies en zijn moeder in hun deurportaal. Zij kwamen elkaêr heusch tegen aan 't vlondertje. Met hun vieren gingen zij dan naar de mis. Zoo gingen zij eveneens des namiddags naar het lof. En samen ook kwamen zij weêr terug: aan den eenen kant Wanne nevens haar moeder: aan 't ander uiteinde liep Francies.

Nu Wanne en Francies hun eerste communie hadden gedaan en dus tot de jaren van verstand waren gekomen, begonnen zij ook meê te werken. Francies spitte; en bij voorkeur spitte hij aan den oever van den waterloop, in de streek van 't vlondertje. En Boer Jan kreeg moed op zijn zoon. Want hij merkte al gauw hoe Francies onder 't spitten, 't land omdeed tot den uitersten zoom van de beek en hoe dan telkens een laag kluiten en rulle aarde over de oever-helling neêrwaarts gleed en 't water wat verder verdreef: zoo vergrootte hij stilaan zijn eigendom. Dit werd ook Boer

Cies na korten tijd gewaar. Hij zag in, dat het hem nòg meer moeite zou kosten om den waterloop naar behooren te ruimen, zóó dat hij geen schade leed; en werd nijdig op dien geniepigen aap van een Francies.

Wanne mocht al een koe verzorgen. Zij leidde ze 't liefst langs den zoom van den waterloop, in de buurt van 't vlondertje, te weiden. Ze volgde steeds het wegelken. En Boer Cies was er zeer in de nopjes meê. Want hij zag spoedig in, dat hij met het verwaarloosde gras van zijn weg een koe méér voeden kon. Hij liet daarom kruid en onkruid maar tieren en bloeien: de koe zou 't hare wel herkennen voorloopig. Boer Jan ging het gauw bemerken, hoe de weg waarvoor hij toch een cijns betaalde, niet meer werd onderhouden en hoe Boer Cies dus op zijn rug een koe méér kon mesten. Hij kreeg een hevigen hekel aan die gluiperige kreeft van een Wanne. Zijn haat laaide toornig op. ' - Geen knop betaal ik nog voor dien weg,' besloot hij norksch.

VI.

Cordule, de vrouw van Boer Cies, stierf in 't putje van den Zomer. De plechtige uitvaart had

met een elf uur dienst plaats. De kerk was met rouwlaken, waarop zilveren tranen blonken, geheel behangen; vijftig zware kaarsen brandden op het hoogaltaar en op de zijaltaren; zeven priesters in volle rouwornaat droegen missen op. Na de begrafenis tracteerde Boer Cies te zijnent. Hij had de beste kokkin uit het dorp gehoord. Het maal was weelderiger nog dan bij de Eerste Communie. Want Boer Cies wilde niet dat iemand zou kunnen gaan denken, dat hij zonder Boer Jan maar een arme luis was. Er werd bij karrevrachten gebraad en wild en visch gegeten; zeven en twintig kommen rijstebrij werden ten bodem geleêgd en een en negentig taarten en vlaaien gezapig verslonden. Vijf groote tonnen lambik waren in den tuin opgestapeld en vier knapen liepen onverpoosd heên en weêr om kannen en potten vol te tappen. Van vèr, van ginder vèr aan de heirbaan, volgden de armen van 't dorp hun verward leutig geloop en gestoei.

Boer Jan was niet uitgenoodigd. Maar gedurende heel den tijd van het maal, kwam hij elke seconde even op den drempel van zijn woning staan in hemdsmouwen, een schitterwitte servet onder de kin gebonden. Zijn gelaat was onherroepelijk glimmend-rood. Af en toe ontstopte hij tusschen zijn

geperste knieën met geweld een flesch wijn, besnoof verder smakkend het kurk en den open hals der flesch, die hij dan met kennersoog in de hoogte hief en oolijk begluurde. Andermalen wreef hij zich met een tip der wit-blekkerende servet het overweldigend zweet uit het gelaat, ontgespte met inspanning even den band van zijn broek en, zwaar tegen de deurpost aangeleund, snakte naar adem: hij scheen geen pap meer te kunnen zeggen. Doch Francies liet zich den heelen dag niet zien.

VII.

Drie maanden na Cordule's overlijden bezweek Apolline, de vrouw van Boer Jan, aan de treurende kwaal die sedert lang haar gestel ondermijnde. Nog was haar lijk niet koud, of Boer Jan ontbood twintig werklieden om een breeden weg te bouwen langs zijnen kant van den waterloop. Van overal liet hij steengruis en fijne asch halen om den nieuwen aardeweg te bedekken als met een malsche laag macadam. Het leek wel de inrijweg van een voornaam kasteel. Boer Jan wou niet dat iemand zou gaan denken, dat hij op een dagwand grond zou zien om zich vrij en onafhankelijk van elkendeen te maken.

De uitvaart van Apolline had des ochtends plaats met een dienst te 11 uur. De parochiale geestelijkheid in volle ornaat kwam het lijk aan het sterfhuis afhalen. Vier man droegen den lichter. Juist toen de stoet den drempel van Boer Jan's woning verliet en 't kronkelende wegelken naar den waterloop insloeg, kreesch uit Boer Cies' hof een beerkar te voorschijn. De wielen piepten zenuwschokkend van de droogte. De kar daalde langzaam de helling af, naar 't vlondertje toe, en sloeg den ouden gemeenschappelijken losweg in. Zij hield gelijken tred met den stoet aan den overkant - gelijken tred met Boer Jan en Francies, achter de lijkbaar. Op den dorpel van zijn woonhuis verscheen toen ook Boer Cies. Hij had zijn gewone werkkleêren aan en zijn voeten staken in zware klompen, ruim van stroo voorzien. Op zijn glunderrood hoofd zijn grauwe pet, met de klep op zij. Zóó bleef hij, onverschillig tegen de deurpost geleund, toekijken, een lange breed-walmende pijp in den mond. Maar Wanne werd toen den heelen dag niet gezien.

VIII.

Zonder een vrouwmensch kon Boer Jan 't op zijn boerderij niet doen. Hij huurde een jonge

deerne, in den heelen omtrek bekend als een echte werkos, doch licht van zinnen. Francies kon ze niet rieken noch zien. Doch Boer Jan vond dat het eerst en vooral zaak was, dat de boel op wieltjes zou draaien, en daar zorgde de nieuwe meid uitstekend voor.

Nu hij zoo'n prachtigen oprijweg had, kocht Boer Jan ook een looppaard en een sjeeze. Aldus kon hij trouwens veel tijd besparen. Den heelen dag reed hij in en uit. Oorverdoovend liet hij de zweep kletteren telkens hij vertrok of terug kwam; zat keersrecht in de sjeeze en hield de teugels als een baron. Boer Cies mócht hem zien en bespieden, er was niets op af te dingen. Doch nooit kreeg hij, als hij uitreed, Boer Cies in de sniezen, noch ook ooit die kreeft van een Wanne. Francies zelf wou nimmer gebruik maken van de sjeeze. Hij liep maar altijd alléén.... Den dag, toen Francies had geloten, keerde hij des middags al stil en kleinmoedig naar huis terug. Boer Cies, als hij hem zóó zag naderen, kwam langzaam op den drempel van zijn hofsteê staan, genoegelijk grinnkend van de pret. Maar nauwlijks was Francies in 't ouderlijk huis verdwenen, of Boer Jan snelde juichend en tierend de helling af; en achter hem danste de

nieuwe meid, zwaaiend met de rokken. Boer Cies besepte dat hij zich had vergist: Francies was er uit! Hij leek wel met den helm te zijn geboren, Francies. Spijtig dat hij de zoon was van Boer Jan. Anders had het een prachtig gedaan geweest: de beide hoven saêm.

Een oogenblik dacht hij aan verzoenen. Toen zag hij plots het stralend gelaat van Wanne - hoe zij ook straks 't janken nabij was. En hoorde Boer Jan en de nieuwe meid brallen en huilen aan 't vlondertje, aan den fraaien oprijweg. Da' wijf wuifde met een papierken! En Boer Cies ontstak in woede.

‘- Waarom hebt ge zoo'n plezier, Wanne? Om Francies? Weet ge dan niet, dat Boer Jan en Francies alle twee met hun meid hebben te doen?

- Ho vader!
- Weet-te gij alléén da' nie'? Met hun drieën, 't is wa' schoons...
- Ho vader...
- En daarmee zou-de gij willen trouwen! Als 'k dood zal zijn...
- Ho vader...
- Als 'k dood zal zijn... dáár wacht gij op. Maar probeer het niet, met zoo'n schobbejak, zoo'n geniepige aap. Want ik zou u vermaledijden dan.’

Hij stond te midden van de donkere huiskamer, de vuist gericht naar 't hof van Boer Jan. Hij gelóofde wat hij zei. Hij beséfte nu dat hij was een goed vader, als in den tijd van Abraham. Wanne kreunde gelaten, vlak aan de tafel gezeten, kijkend, de handen samen op haar schoot. En Boer Cies werd week over zich zelf: dat hij zóó hard moest zijn met zijn eenig kind; maar 't wás nu toch eenmaal de waarheid....

IX.

Na verloop van járen stierf Boer Jan. Hij werd deftig, maar zonder ophef begraven; een plechtig uitvaartmaal werd niet gehouden. De nieuwe meid verliet daags na de teraardebestelling het hof. 'Ik word weggejaagd,' schreeuwde ze alom; 'mijn jeugd heb ik dáár versleten en gewerkt als een trekbeest.' Kort daarop nam een oude kween haar intrek bij Francies, en 't leven ging als van ouds zijn gang.

Drie maand juist na Boer Jan wisselde ook Boer Cies het tijdelijke met het eeuwige. In alle stilte en eenvoud werd hij ter ruste gebracht. Een afgeboerde pachter liet zich vinden om Wanne's hof te bestieren. En weêr volgden de seizoenen elkaêr

op met hun onderscheiden arbeid en hun eender doel.

Een Zondag ontmoette Francies Wanne aan 't vlondertje. Zij waren beiden op weg naar de mis. Francies keek naar Wanne, zijn oogen vochtig als van een verlegen hond. Maar Wanne bleef naar de aarde blikken en ging verder haars weegs. Met den tijd werd ze naar het kleed een echte kwezel. Steeds in 't zwart gedoken, het goud-blond haar plat naar achteren gestreken, verborgen onder een zwart-bruine doek, als onder een onveranderlijk effen kap. Doch alléén des Zondags bezocht ze trouw de kerk.

Ze werkte anders alsof zij een héél gezin had te onderhouden. Haar boerderij ging trouwens flink vooruit, hoewel alleen de stram-bejaarde knecht op 't hof mannenwerk kon verrichten. Doch als het zaai-tijd was, stapte des avonds laat over haar landerijen nog een grootsche gestalte om voort te ploegen en te zaaien. Dan, bij den eeuwigen kringloop der dingen, verscheen de Oogstmaand weêr: en in den zilveren schijn der maan en der tallooze twinkelende starren ruischte nog, met het geschitter der zeis, de zalige zang van 't gevelde graan; kreesch de van gouden halmen zware kruiwagen, of klonk nog 't onvermoeid geplof van

den vlegel op den dorschvloer. Terwijl anders 't heele hof reeds in donkere rust was gehuld.

's Ochtends vroeg rees Francies' hof, dat op de oostelijke helling van den éenen heuvel lag uitgestrekt, het eerst uit de wijkende nachtelijke duisternis. De witte muren glommen schril; het dak glinsterde dan telkens ook dieprood, 't leek zoo net weêr gevernist. Maar gesloten bleven de deuren en blinden, alsof het hof pas de rust was ingetreden. Wanne keek er iederen morgen naar van uit 't portaal harer donker omhulde woon. Liefelijk, innig-diep voelde zij zich ontroerd gelijk een argeloos kind. Doch iedermaal stropte haar terstond weêr 't harte toe: zij wist hoe Boer Cies, in verleden tijd hier op de zelfde plek was verschenen, op zijn ruim met stroo gevulde blokken, de muts op zij, de walmende, puffende pijp in den mond, om in 't aanschijn van den dood Boer Jan te hoonen. En aan 't eigen bloed dat kil in haar aderen werd, meende zij te begrijpen, dat dit een euveldaad is, dewelke vroeg of laat zich wreekt.

Haar doode vader onderdrukte haar wil....

Francies echter boerde thans achteruit. De mooie weg, dien Boer Jan had aangelegd en steeds met bijzondere zorg had onderhouden, was spoorloos

verdwenen onder een tapijt van hard woekerkruid. Maar 't vlondertje, daar vlak bij, leek nog precies zooals vroegertijds te bestaan. Niets scheen er aan veranderd: geen nieuwe balk, geen nieuwe spijker. Ook geen vermolmde plank nochtans. Bruikbaar was de brug te elken stond.

Zoodra de avond viel verscheen iederen dag Francies op den drempel van zijn reeds duistere woning. Wanne's hof straalde toen nog eenzaam in den gloor der dalende zon. Warm schitterden óp de witte muren; en 't roode pannendak bloeide als een zoetgeurende vreemde bloem. Francies zag hoe geregeld de seizoenen over Wanne's doening op elkaêr volgden, en hoe alle leven onafwendbaar ontstond en verging in den vastgesloten kring van het jaar. Hij wist zijn werk, 't werk dat dagelijks terugkeerde: samen met de oude meid volbracht hij het lusteloos. Hij besepte ook welke arbeid er op Wanne's hofsteê noodwendig diende verricht. En dit werk alléén verschaft hem vreugde. Eens had hij Wanne toe willen spreken; zonder de oogen op te heffen was zij haars wegs gegaan. Eens inderdaad óók had Boer Jan zich hier op dezelfde plek eveneens wreed aangesteld, doende of hij smulde, zweette en 't smoddermuilend wel-

gedaan uit moest blazen, om Boer Cies ten bloede te sarren. Gedane zaken hebben geen keer.

X.

Wanne stierf. Haar gansche have had zij plichtbeseffend aan Francies vermaakt. Men sprak er in 't dorp over - zoo was onverwachts Boer Cies' en Boer Jan's wensch toch in vervulling gekomen! - toen zweeg weêr een elk. Dit legaat liet Francies onverschillig, nu Wanne er niet meer was. Hij ging dat land met het zijne bedrichten, en bleef 't eene zoowel als 't andere verzorgen naar gelang van zijn krachten. Heel alleen woonde hij op zijn eigen hof. En na verloop van jaren, naar mate hij zwakker en zwakker zich voelde, kromp geleidelijk om hem heen de kring van zijn eenderen arbeid. 't Onkruid stak overal 't starre hoofd op, overgroeide veld en weide en weg. De ongesnoeide boomen in beide boomgaarden tierden in het wild, brachten nochtans voortdurend gezonde vruchten voort, die om beurt rijpten en dan een voor een neêr vielen in 't op-schietende, zonbeschroeide hooi. Maar elken avond rees Francies nog op den dorpel zijner kale woning. Gelaten gelukkig ademde hij lang den gekenden lucht in

der verlatenheid, overal rond hem heen. En hij keek naar Wanne's ledige hofsteê ginder ver: hij zag nu niet meer hoe ook zij met den dag verging. Ouder zelfs geworden, meende hij, op de helling van den anderen heuvel, vóór haar woning Wanne te zien, die groette en soms met de hand naar hem toe, wuifde. Maar hij voelde nooit trek om er heen te gaan; de weg die naar 't vlondertje leidde was onzichtbaar geworden, hard begroeid met gras, weegbree en kattedruif. En 't vlondertje zelf, nutteloos nu Wanne dood was, was geslonken tot één vermolmden, groen-bemosten balk. Alleen 't water van de beek kabbelde nog frisch en ruischte zijn eeuwig lied.

4 Nov. 1917.

Jeugd.

Hij had zijn noenmaal schielijk gebruikt. En zoo gauw was niet de laatste brok binnen, en had hij zijn glas uit, of hij stond, zoo onverschillig mogelijk, recht, en ging door de kamer drentelen, heên en weêr.

Af en toe keek hij ter sluiks naar zijn vader en moeder. Zijn vader roerde thans met een lepeltje in zijn kopje koffie; neven het kopje lag een krant; en nu en dan las vader er voor zich zelf een paar zinnen uit. Moeder was nog een perzik aan 't schillen, en wijdde daaraan al de aandacht van haar oogen.

Het was trouwens warm, en een fijne, zoele perzik-geur hing in de kamer. Intusschen vielen vader en moeder toch soms langzaam en lijsig aan 't praten, zooals op alle andere middagen sinds jaar en dag. Want slechts 's noens waren ze saêm en konden ze 't ongestoord hebben over hunne zaken, en elks bezorgdheid. Naarstig was het werkvolk nooit; meer dan eens was een masjien weêrspannig of kapot; àl te vaak diende alaaam hersteld.

Verder ging het over bestellingen, eindelijk klaar om verzonden te worden of in der haast gereed te maken; en over klanten, die niet hadden betaald. Dingen, die hém verveelden, die geen vreugde ooit opleverden: en die vader en moeder nochtans lang-uit, en steeds opnieuw, bespraken.

Toch, als er kwestie van was dat een der paarden om nieuwe hoefijzers bij den smid moest, kon hij er anders heimelijk naar luisteren met bei zijn ooren. Vlug ving hij dan 't uur op, waarop dit nog het best passen zou, en welke knecht met het paard meê zou gaan. Tegen dien tijd zat hij op een der palen die, t'einde van den voorhof, aan weêrszijde van het hekken staan: zijn been en zwaaiden heên en weêr; fluitende tuurde hij naar de lucht. Werd hij zijn moeder op de koer gewaar, dan ging hij wat verder den kassei-weg op, en stond daar dan zoo maar, alléén, met platte schorren of mooie ronde keien te gooien; zie, juist over den top van den naastbijen populier. Doch wanneer de hoog-gerugde en welgevoede beesten aan hem voorbijtrokken, met één wip van zijn licht en galant lijf, hij daarop en meê. Zijn ros dan aan 't draven gezet, nu eens op den aarden kant der heirbaan, alwaar het rijden zacht en genoeglijk is: toen weêr

te midden van de kasseide, waar de zware hoefijzers dan regelmatig op kletterden. Zoo'n gerucht en lawaai was dit, dat in de lochtingen de wiedende boerinnen, en in de hoven de spelende meiskens op en omkeken; en 's ruiters smierlige gestalte en lenige kracht, flink op 't ongezadelde beest gezeten, lang nàogden en bewonderden. Dit had hij zoo gaarne. Doch vandaag kon het hem niets schelen. Het kon wel eens zonder hem...

Hij lanterlulde door de kamer. Altemets float hij een kort deuntje, keek hier of daar iets van dichterbij na, morrelde en zocht in alle kasten, hoeken en kanten. Nochtans zocht hij niets dat lastig te vinden was. Hij voelde zich alleen maar een beetje verlegen - om 't geen hij vast in den zin had.

Op zijn studielessenaar lag zijn pet. Behendig greep hij ze, en moffelde ze weg tusschen jas en vest. En ging langzaam naar den anderen hoek der kamer. Hij bleef niet gaarne lang op dezelfde plek. Hij vouwde onverschillig zijn jasrand binnenwaarts, dàar waar 't hoofddeksel was; en stak, langs dien kant, zijn hand diep in den broekzak. Zoo was zijn pet tegen zijn lijf aangekneld en kon ze niet vallen.

Weêr keek hij naar de tafel. Vader, voorovergebogen, slurpte met kleine slokjes zijn te warme koffie. Hij zweeg. Nu zette hij 't kopje met een rinkelend geluid weêr neêr. Hij zei: 'Enfin, we zullen zien.' Hij ontplooidde de krant, en las. Hij was er heelemaal achter verdoken. Moeder scharrelde intusschen de kruimeltjes brood op 't ammelaken bijeen: voor de vogels was dit; nu hield ze een bordje gereed aan den rand van de tafel...

Hij schoof zoo maar tot de deur. Hij deed ze met een kier open. En keek naar buiten: had daar niemand geklopt? Toch verwachtte hij een vraag: 'Hee, jongen, weêr al de gaten uit?' Hij vernam echter niets. Hij liet de deur achter zich stil tegen 't penant aan-tikken. Hij was weg - in één draf het hof over, dwars door een broeisel keuzende kuiskens, die schielijk uit elkaêr vleugelden, terwijl de klokken hem achterna schoot... Maar hij was al 't hekken voorbij. Hij sloeg om, ijlings 't aarden veldwegelken in, dicht langs de haag heen, tot boven de helling. Daar was echter nog niemand van wie hij verwachtte.

'- Ik ben de eerste,' dacht hij opgewekt. Het deed hem weldadig aan. Toch nam hij, uit gewoonte, den omtrek even op. Hij ontwaarde geen

mensch. Niets ook trok zijn aandacht; en hij liet zich neêr in het lommer van de haag, op den beganen weg, in 't zengende mul.

- Ei, ei, hoe deugddoende en genoeglijk toch, zoo op z'n rugge te liggen, plat uit op den warmen grond, den kop op de gekruiste armen, zalig in de schaduw van een hooge haag! En gedachteloos staarde hij vèr in den oneindig diepen, oneindig blauwen hemel...

't Was Donderdag. Een heel eind al over middag, dus was reeds de zon haar grootste kracht voorbij. Maar zij glariede en laaide er niet minder geweldig om. En, kijk, in de luchtruimte bewoog geen enkel wolksken, dan één alleen, ginder vèr ieverans, dat daar stil en vergeten leek te droomen, zoet-wit en zoo eenvoudig afgeteekend tegen 't blauwe uitspansel: en dat vol lustige leute, naar 't scheen, daar pronkte, óók zoo gansch alleen tusschen hemel en aarde. En de hemel was blauw. En over de aarde vaarde geen windeken. Kaarsrecht stonden de populieren hier en daar tusschen de haag in. Hun schoone kegelbladeren blikkerden ongestoord in de daverende zon. En, vlak neven den weg, spreidden heinde en ver onmetelijke velden geluideloos gouden koren zich uit - met

somwijlen, ter afwisseling zoo, een roerlooze streep zwaar-groen loof daartusschen in. De haag was zonder leven. De rupsen lagen lang uitgestrekt te slapen onder de koele blâren en de gebogen twiggjes aan. Misschien loerden nog de spinnekobben, diep in haar grauwe webbe-hol; maar poot noch kop verroerden zij. Nochtans bijsde af en toe een dikke vlieg ronkend op en neêr. En, kijk, daar is een mier. Tusschen haar pootjes geprangd, zeult zij een overmatige vracht, het lijkt een mat-wit eitje. En hier nog een mier: die is op zoek. Ze draaft vlug, nu rechts dan links. Thans wil zij over mijn hand heên, die ligt in het mul, alsof het een bool of een buis ware. Doch een siddering van de gekeutelde huid, - en van her loopt al de mier secuur over den weg, onverschillig om haren tuimel. Ba, ba, 't is alsof 't zoo hoorde...

- Meteen ging, op de hoogste dakvorst der fabriek, de klok helder aan het bellen. De groepjes mannen en vrouwen, die ginder vóór het hekken bij elkaêr stonden te wachten, drumden langzaam over de koer heên achter de haag en verdwenen in 't gebouw. Half-twee was het dus al. Met één snok kwam hij overeind, zoo lang als hij was.

Toen stoop hij, schudde 't mul uit zijn kleêren, en rechtte zich voorgoed op; en verkende den weg, de hand aan het voorhoofd.

‘- Zou'n ze nu nog altijd nie' komen?’

* * *

Ja, nu kwamen ze ginder toch af. Maar ze waren nog ver. Een liep alleen, de anderen vooruit. Ze liep vlug en licht en altijd juist dàar waar 't rulle mul niet zoo hoog lag, ze maakte geen stof.

‘- Varia,’ dacht hij. Haar breedgerande stroohoed was heelemaal naar achter gegleden en hing haar thans in den nek. Met één hand hield ze den rekker gespannen onder haar kin, zoo dat de hoed niet bengelde meer, geprest tegen heur haar en heuren rug. Het was een wondere gele hoed. Zie, Varia's jurk was rood.

‘- Ze zal de eerste zijn?’ jubelde hij onbewust.

Op een afstand, nauwelijks den straatingang voorbij, snelden de andere speelgenooten, de heele jacht jongens en meiskes, aan. Boven hen hing een grijze wolk van stof. Want niets beter wisten de jongens dan, aanschuivende, zoo veel mul als ze maar konden, op te doen gaan. Er was echter geen wind. De dichte walmen vielen dan ook

dadelijk neër, en alleen een grauwe nevel bleef ten slotte drijvend over den weg, waar zij reeds waren voorbij. Plots zagen de meisjes Varia, die daar liep. En dadelijk zochten zij haar in te halen....

‘- Haast u, haast u!’ riep hij van op de hoogte, klawierend met den arm. Hij wist niet of zij hem zag. Zij liep almaar door, vlug en licht, doch zij week telkens terzij, daar waar 't mul te hoog lag. Zoo verloor ze toch tijd! Hij werd gejaagd. De afstand tusschen haar en de anderen, hij was nog groot; hij scheen zelfs nog geen duim korter geworden. Toch broeide 't in hem. Want ze keek maar niet om. En weêr wenkte hij met den arm, weêr schreeuwde hij over de velden ‘- Haast u, haast u!’ want hij was opeens bang geworden: als ze nu eens niet de eerste was. Wat plezier zou hij dan nog hebben, vandaag?

Maar heur stap werd langer. Ze keek juist naar hem. Kleine walmen stof stegen nu telkens even achter haar op. Het werd één onafgebroken reeks grauwe wolkjes. Ze bereikte den veldweg. De anderen waren toch nog vèr. Ze snelde toe, naar boven waar hij stond. Regelrecht kwam ze op hem af, met gebukten kop, kwansuis of zij hem

omver zou gooien. Doch hij verwachtte dat zij bots vóór hem stil zou blijven staan. Hij spreidde daarom de armen wijd uit, zonder te wijken, alsof hij ze te vangen zocht: een op hol geraakt veuleken. Hij wist het niet: maar ook hoopte hij, dat hij ze misschien struikelend op-vangen zou, en dat ze dan rusten zou tegen zijn hart, tot ze weêr op verhaal zou zijn gekomen. Zóó echter viel het niet uit. Zij staakte geenszins heur vaart, vlak en pal vóór hem, doch liep hem wel degelijk tegen 't lijf, met haar schouder botsend tegen zijn borst, dat hij wankelde met zijn uitgespreide armen als een molen die draait. Hem voorbij, keerde ze bruske om, en bekeek hem oolijk in de oogen.

‘- Zoo hadt ge 't niet verwacht, hee, manneken!’

Ze zei het niet. Maar 't was hem net of hij het had gehoord. Schielijk echter verdween de lach van om haar mond en uit haar oog. Ze had iets in hem bespeurd, dat heimelijk lag in zijn wezen: zijn overdadige vreugde, nu ze dicht bij hem daar was, de eerste. En ze voelde al met eens dat hij haar in zijn armen had willen vatten, haar had willen drukken aan zijn borst. Ze keek hem nog altijd in 't gelaat. Doch werd verlegen. Haar kalme vroolijkheid was verstoord. En haar blik liet ze

dan naar elders af-dwalen. Want ook haar hart popelde. Nu staarde ze over de velden. Ze zag niets, ze zei:

‘- God, hoe blauw zijn vandaag uw oogen, Herman!’

Hij antwoordde niet. Hij stond daar zoo maar. Hij wist niet wat ze ging doen. Ze ging zich neêrzetten op een boel hout, goed in de schaduw van de haag. Ze ademde snel. Ze was druipnat van het zweet, zóó steeg had ze geloopt. Als een pioen was ze rood.... Nu had ze haar hoed van her recht op heur hoofd gezet. De breede klapprozen, die hem opsmukten, bloeiden, op het hel-gele stroo, scherp af tegen 't donker groen der haag. De schaduw, onder de randen, maakte haar gelaat dieper rood. Maar met heur witte zakdoek veegde ze onophoudend 't zilte vocht van haar voorhoofd, ernstig en eenzaam. Haar schamper voetje, dat daar nauwelijks uit haar rok uithing, bewoog hard heên en weêr, met den tip strak naar beneên.

‘- Wat zijt ge toch schoon, Varia!’ zei hij onhoorbaar zacht, en hij legde zich vlak aan heur voet neêr; en bekeek haar gul in 't gelaat.

- Hou nu eens met een ander den aap, hee,’ antwoordde ze alevel zenuwachtig vlug.

‘- En met wie?’ snauwde hij gejaagd. ‘Wij zijn immers maar met ons tweeën!’

Ze schaterde 't uit. Haar lach klonk luid in den zonnedag. Maar toch deed het haar wonder aan, dat hij haar juist zóó'n compliment had gemaakt; en dat hij haar niets anders, haar niet 'n woord, dat ze niet kende, had gezegd. En ze vond het nog vreemder, dat hij er zoo ernstig uitzag, en zelfs nu niet lachte te samen met haar; maar dat hij, integendeel, haar zoo dwaas opnam als hij het toch nooit vroeger had gedaan. Haar ooren tintelden, en plots liep een rilling heur over het lijf. Wat deed hij raar; waarom zei hij nu dat ze schoon was? En wat was dat toch weinig bij dat andere, dat hij had kunnen zeggen en dat ze niet kende. Zoo gek... Zij wou er van her om lachen; maar hij lachte nog altijd niet: en zij voelde meteenen over zich een weemoed die haar, na die rilling, even verlamde. En toch, tevens was het haar ook, of zij monter zat in de streeling van de zon. De warmte prikkelde haar deugdelijk door heel haar wezen. Ja, zijn oogen waren zoo blauw als de hemel. Ja, hij keek aldoor naar heur!

‘- Maar wat hebt ge toch, Herman?’ vroeg ze eindelijk, ontroerd.

Ze vroeg het enkel om wat te zeggen. Wat had hij? Hij was boos, boos op zich zelf. Hij had haar gaarne eens willen zoenen, op haar roodgloeiende wang, en liever nog had hij willen rukken aan heur haar, of haar een por geven, haar werpen van die paal in 't zand. De zenuwen van zijn arm trilden en de pezen in zijn knie-vouw deden hem pijn.

‘- Wat zou 'k nu hebben?’ grommelde hij ten slotte. ‘Mag ik u dan niets meer zeggen? Moet gij u daarom kwaad maken?’

- Ik ben niet kwaad....’

Maar tegelijk voelden ze dat er wat scheelde. En met één zet stonden ze te samen recht.

‘- Daar zijn de anderen,’ schreeuwde hij, plots uitgelaten. ‘Kom, laat ons ze tegen lopen!’

Hij greep ze bij de hand en trok haar meê, onverwachts, t'einde van zijnen arm, zoo rap en snel dat zij bijkans niet volgen kon, en al struikelende loopen moest, heur vrije hand grabbelend vóór zich uitgestrekt. Zij vielen te midden van de bende der anderen, juist aan den veldwegel. Allen stoven vlug ter zij. En hij, pal in de groep, schoorende op de hielen, zwenkte plots, zoodat Varia

stronkelend in een wijder kring rond hem om scharbbeenen moest.

‘- Alhier jongens! Ari-o-oô!’

En zij beiden, zonder een moment te blijven staan, weêr dan weg - hij steeds vooraan; en de jongens en meisjes achter hen, joelend, juichend, tierend om het luidst:

‘- Naar de stroomijte! Ari-o-oô!’

De zon gloorde over de baan. Ook liep hij met volle kracht. Had hij haar niet bij de hand? Was niet haar hand zacht en vol vertrouwen? En dan, hij had zijn blauw-linnen kostuum aan, dat nauw sloot om zijn slank en lenig lichaam en met een riem nog was toegehaald in de lenden, en dat als een blauwe vlam nu danste over den weg. Zijn pet, die door zijn vaart afvliegen en hem vertragen mocht, had hij van zijn hoofd genomen. Hij hield ze in de andere hand en met die hand bewoog ze heên en weêr, altemets klakkend tegen zijn been aan. In zijn blond haar, dat opstreutelde onder 't loopen, lei de zon willekeurig nu hier dan daar gouden vlekken. Rood was zijn gelaat van 't gestorm en de opwindende leute.

- Hij zag Varia zoo gaarne. Doch van de ont-

roering, die hem daar straks, bij haar komst, even had beheerscht, voelde hij thans niets meer. Het was iet zeer zonderling geweest, dat was gekomen en zonder meer van her was verdwenen zonder wrangheid of verlangen, als een eerste drop water, die neêrvalt op een zonbeschenen arduin, en daar in een ommezien opdroogt.

Toch zag hij Varia gaarne. Buiten haar vond hij geen vreugde en geen lust in het spel. Hij zou het haar misschien nooit zeggen. Hij dacht er niet eens aan. Maar hij voelde dat hij meer van haar hield dan van al de overige meisjes, die hij kende. Hij kon ze plagen, allemaal; en Varia zoowel als de anderen. Hij kon ze uiteen jagen als ze speelden, hij kon ze voortduwen, meê sleuren, prangen in zijn armen, en hij had daarbij groote leute; doch als hij Varia vastgreep, was dit steeds bij haar beide armen: en hij schudde ze, aangezicht tegen aangezicht, zoo dat hij haar oogen zag; en liet ze dan schielijk weêr los, omdat hij, in onbestemd verlangen, niet wist wat met haar aan te vangen. Hij lachte daarbij niet; en of hij eenige vreugd voelde, wist hij ook niet. Maar nooit toch was hij rood geworden als zij naar hem toekwam; nooit ook voelde hij die diepe drift opkomen, om haar

zoo eens te schudden tot ze pijn had, dan telkens kort nadat hij ze vast had gegrepen. Anders zocht hij ze te gerieven, te helpen, te beschermen. En nu?

‘Ba, ba, flut!’ zei hij in gedachten. Temet was 't nu over en voorbij. Daar kwam 'ne puit en 't saagsken is uit, loech hij stil. En zoo besloot hij 't avontuur in zijn eigen...

Hij was thans geheel en al bij het spel. Af en toe keek hij weêr even Varia aan, en glimlachte toen met krullende lip, die dan terzij zijn witte tanden liet zien, en lispelde telkens weêr nauw hoorbaar: ‘Haast u, haast u!’ Dan blikte hij eens over zijn schouder naar de jongens, en wenkte met zijn pet dat ze toch harder hollen zouden.

Hij zelf schartbeende meteen nog sneller, zoodanig snel ten laatste dat Varia 't niet meer uithouden kon, en dat ze hijgend zuchtte:

‘- Zoo rap nie, Herman, 'k en kan nie meer!’

Dan vertraagde hij, ongeweten meewarig, zijn vaart. Maar 't duurde niet lang. Weêr ging het seffens harder. Zij klampte vast aan zijn hand, hij trok ze voort, haar hoofd hing achterovergebogen: haar hoed flodderde, aan den rekker, over haar

rug heên en weêr. Hij leek een groote goud-gele vlek. En haar jurk bloeide rood...

Ongezien dus golfde haar hart onstuimig op en neêr. Haar adem echter hijgde. Ze zei:

‘- Laat me!’

Maar hij juichte, in vlamrende opgewondenheid, parmantig:

‘- We zijn er! Hee jongens, kom, ginder op de hoogste mijte, elk een meisken bij de hand en om 't eerst daarboven op!’

De mijte lag daar los en licht in de zon te glinsteren: een hoop gouden stroo, haastig en zonder veel zorg getast voor slechts korten tijd. Hooger dan een huis was ze, en rond gelijk een stulp. Steil rezen de wanden, een gevel van dreigende stoppels, behalve langs één zijde, waar 't vlak lichtjes helde. Want langs dien kant kwam nooit de wind tegen de mijte opzetten, zoodat geen voorzorg diende genomen tegen indringenden regen. Toch was de helling daar ook nog steil genoeg. Een reeks holten, door nijldige blokken op gelijke afstanden in het stroo gestampt, klom er naar boven. En even vèr op manshoogte boven de holten, staken er heinsen stroo uit, als handvasten

waar men zich aan vastklampen kon om naar boven te klauteren. Zoo leek het precies een steile ladder, in het stroo gedrukt. Zulke ladders waren er dan enkele neven elkaër...

Om weêr beneên te geraken was in 't hellend vlak der mijte een breede gleuf, als een voor met den ploeg in de vettige aarde gedolven, aangebracht. Daar langs liet men zich glijden op den rug. 't Stroo glinsterde er warmer en feller, versleten als het was door 't gestage wrijven der kleêren. De toppen der stroohalmen waren er grondwaarts gebogen of gebroken gelijk gras na langen stortregen. En onderaan, aan den voet der mijt lagen garven stroo, zorgvuldig neven elkaër in 't gelid, met daarover in wanorde heên, vele halmen en pijpen, gekruist en overhoop: een veêrkrachtig bed uit voorzorg tegen 't vallen.

‘- Allee, op!’

Herman sprong zoo hoog hij kon op de gladde helling en greep met zijn vrije hand een strooheinse gelukkig vast, haast buiten zijn bereik. Aan zijn andere hand hing Varia, die hij meê naar omhoog snokte en hief, wild en onvoorzichtig.

‘- Houd u daaraan vast!’ hijgde hij, en hij wees met oog en woord een hand vol stroo, dat

uitstak; 'fluks bolderen wij er af... en 'k doe u zeer!'

Ze haakte zich vast en, de tong tusschen de lippen, met een groote inspanning van al haar krachten, hief ze zich op haar stijve kuitten meê naar omhoog, - aldoor toch meêgesleurd en opgesjokt door hem, die rust noch duur kende en op zijn rapst er boven-op wilde zijn.

'- 't Gaat, 't gaat!' stond hij daar onverpoosd te hijgen.

Het ging vast en zeker. De zenuwen in zijn nek, de spieren van zijn polsen groeven zich haast uit zijn huid. Van onder zijn pet vloeide 't zweet hem over 't glundere gelaat kil in hals en kleêren. Hij kon 't niet helpen, geen zijner handen was vrij! Zijn ooren brandden diep-rood: zoo was hij in de weer en opgewonden. Zijn oogen nochtans, als hij soms naar beneên keek, waren even rustig blauw als ginder vèr, zoo hoog, de stille, onvergankelijke hemel.

'- Toe,' klaagde hij, 'toe, nog een beetje en we zijn er.'

Zijn kracht en zijn steege wil werkten nijdig. Steeds en overal moest hij zijn, de eerste, de onoverwonnene.

‘- Allo, Varia, toe... toe!’

Hij bereikte den rand. Hij liet Varia zich even alleen vasthouden. In één ommezien was hij boven op de mijte. Hij keek niet naar de anderen. Plat lei hij zich neêr op den buik, in opperste gejaagdheid: hij stond immers vlak bij het doel! Met beide handen greep hij Varia bij den pols, en met één ruwen snok hief hij ze naar boven en sleurde ze over den rand heen, bij hem.

‘- Hier, zie.... de eersten,’ kraaide hij, ‘Ari-o-oo!’

- Hei, Herman, wat hebt ge mij zeer gedaan!’

Hij luisterde eerst niet. Hij liep over en weêr nu te kijken naar de jongens, of ze volgden en waar ze reeds waren. Tenslotte hoorde hij het:

‘- Zéér?... Doe'k u zéér?’

Haar pols was donker rood met paarse striemen. Meêwarig boog hij over heur, waar ze daar nog-hijgend lag in het stroo. Doch:

‘- 't Is niksken, 't is al gedaan!’

Hij lachte zachtjes. Zijn oog en schitterden. En even speelde ook een glimlach om haar lippen: ze nam het hem in waarheid niet kwalijk. En langzaam lei ook hij zich neêr, op den buik, neven haar. En samen gluurden zij, den kop over den rand

der mijte, naar beneên, naar de ánderen, die klefferden, die zich opwerkten, die neêrtuimelden, die weêr herbeginnen moesten. En met het kleine zakdoekje, waarmee zij zich telkens het zweet uit 't gelaat wreef, wuifde verrukt Varia, om hun moed ginder aan te wakkeren.

‘- Coraadsje, toe, toe, coraadsje,’ riep ze voortdurend. Want een paar koppels was al dicht bij den rand geraakt. ‘- Toe, halee, toe.

- Wacht, ik ga ze wat gaan helpen!’ sprak Herman op aardigen toon.

Hij stond recht, hij week naar 't midden van het vlak. Varia hief lang de oogen op van waar ze daar lag weêr adem te halen, benieuwd nu om 't geen hij doen zou. Want ze wist toch dat hij nooit iemand helpen zou. De anderen konden hem niet schelen. Alleen zij, zoo voelde zij onbewust, kon van hem hulp verwachten. Dus had hij wat verzonnen, waar ze leute aan hebben zou. Kijk, hij stond pal te midden van de mijte. Hij loerde naar den rand. In zijn hand had hij een gelen bussel stroo. Van waar de jongens langs den steilen gevel der mijte hijgend opklauterden, kon niemand hem daar zien noch hooren.

Eindelijk, kwam een hoofd, rood van inspanning,

te voorschijn boven den kant. Het werd stillekens grooter. Het was Seppen. De jongen keek neêrwaarts naar 't meisje toe, goedig bezorgd of zij 't nog uit kon houden. Want loodzwaar woog ze aan zijn hand. Dan hief hij weêr den kop recht.

‘- Ik ben er ook!’ kraaide hij.

‘- Zijt-de 't zeker, Seppen?’

Seppen kreeg den bundel stroo vlak in 't gelaat, op 't onverwachts; en tuimelde achterover neêr, 't meisje meêtrekkend in zijn val. Varia, vèr over den rand, keek haar oogen uit. Ze vielen hals over kop, 't meiske op den jongen, neêrplonsend in 't stroobed aan den voet van de mijte. Een wijle bleven zij er als roerloos liggen, spartelden dan uiteen en kwamen, eindelijk, elk op eigen hand, weêr te been. Zij zeiden niets, en dat was wonderlijk. Ze keken dwaas, onthutst. Het meisje begon dan hard en luid te weenen. En Seppen zag op naar de anderen, hoe ze zich nog voortwerkten naar omhoog; zelf echter voelde hij geen goesting meer om van her van meet af aan te beginnen. Zijn arm was moe. Hij zocht plots naar een troost.

‘- Kom, we gaan eens naar de beek,’ stelde hij voor, buiten raad. Hij wist eerst niet wat hij

er zou doen. Misschien was daar wel iets te zien. En hij schuifelde er met gestopen hoofd naar toe. Armzalig verwachtte hij dat woorden van spot rond zijn ooren zouden keilen. Hij hoorde niets. Hij ging langzaam voort, steeds voort. En dan vlugger. En 't meisken volgde, nog grijnende met haar voorschoot vóór de oogen.

De een voor, de andre na, zoo vlogen ze allen de mijthelling af. Elk kreeg, naarmate zijn gloeiend rood gelaat boven den rand te voorschijn kwam, toch zijn bundel stroo, en tuimelde hals over kop neêr. De zwaksten wachtten er niet eens naar. Halverwege gekomen lieten zij zich maar terug glijden naar beneên of sprongen achterwaarts neêr in 't luide strooien bed. Zij dachten, we zijn de slimsten. En lachten gedwee om de anderen... Doch, ten slotte, zoo stonden ze daar nu allen te kijken naar omhoog, en wisten niet wat aan te vangen. En,

‘- Zie ze daar nu staan gapen!’ juichte Herman. Hij rees op den rand der mijte, klaar tot het gevecht, nog een bundel stroo in de hand. Hij zag immers dat Varia er leute in had. Hij beklagde zich zijn moeite niet. Hij voelde zich integendeel monter en sterk. Tegen ze allen zou hij 't winnen.

‘- Willen we hem langs achter ook aanvallen,’ meende er een.

‘- Te steil,’ antwoordde een ander.

En hij greep nijdig een steen, en wierp er meê naar ginder boven.

‘Hoe, hoe,’ riepen ze meteen allen als uit één mond. En zochten naar geschikte schorren en keien.

‘- Laten wij hem van hier uit bombardeeren!’ Zij smeten met steenen; hij gooide telkens en telkens met bundels stroo terug. Maar zij stonden nu ginder buiten schot. Zòò vèr kon hij met stroo niet reiken. Rondom hem vielen intusschen hunne projektielen. Hij hoorde telkens een ritselenden plof. Toen zette hij een bundel stroo recht omhoog, vlak vóór hem, nu hij zich niet weren kon. Daarachter school hij. Hem raken kon men nu toch niet. Hij jubelde. Maar toch, 't plezier was er toch van weêrskanten uit.

‘- En ge'n komt er niet boven,’ riep hij dan nog even, uitdagend.

Hij liet den bundel stroo die hem beschutte, vallen. Hij voelde dat het gevecht zóó niet eindigen mocht zonder overwinning, hij schuil achter een strooien schild.

‘- Zij en durven niet,’ dacht Varia trotsch. Zij

zag naar Herman op, en vond hem van her zóó schoon, - daar staande recht en alleen tegen al de jongens. Onverlegen was hij, kijk, en zegevierend. Hij rees steeds grooter op dien rand der mijte, als een licht blauwe vlam zoo hoog, waarachter nu de donkerder blauwe lucht oneindig welfde. En, daar hij naar heur toe keek, met ál die stille en zachte een-kleurigheid achter zich, leken zijn oogen, wier kleur veranderlijk was, haar vreemd aan te lokken, vreemd en ook zoo ver en zoo klaar... 't Duurde echter niet lang want hij kwam naar heur toe. En meteen zag ze weêr dat hij Herman was, en zooals zij hem kende - maar dat hij zóó krachtig en zoo edel was, dat wist ze vroeger niet, doch voelde zij nu.

De zon gloorde nog altijd hoog in den hemel. Het licht gudste en vloeide verder over 't gouden stroo; en de bussels waren heet gebakerd. Men leek hier te loopen op een gloeiend fornuis.

‘- Ge'n komt er niet boven!’ schreeuwde plots Herman nog eens.

In zijn stem klonk geen lust. En tevens voelde hij de ondragelijke hitte. Want nu was ongemerkt een stil windeken aan komen varen. De frissche

adem hing rond hem; hij waaide op zijn gelaat. Doch diep-in, hoe warm. Hij had er ook geen trek meer in, te vechten.

‘- Hoe, hoe!’ antwoordde de bende. Nog een paar steenen vlogen eenzaam door de lucht. ‘Hoe, hoe...’ En plots zetten ze 't allen op een loopken. Ginder wenkte inderdaad Seppen dat ze ijlings komen moesten.

‘- Wat is er?’ schreeuwden ze.

‘- Komt, ze verdrinken 'nen hond!’

Ze verdwenen, drummend langs de glooiing die ginder ver, waar de weiden zijn, naar de beek voerde.

‘- Wat zou er zijn?’ vroeg Varia en stond recht om te kijken. Ze zagen niets. 't Gebeurde ginds achter den draai.

‘- Zou'n we gaan zien?’

- Ik blijf liever hier liggen,’ besloot hij echter. Want hij was toch de overwinnaar, zij ginder de overwonnenen. En hij sprak nog, ter verklaring: ‘- 't Is ook te warm... Maar ga maar, als ge wilt... Ik zal op u wachten... ga gij maar rets...’

Ze wou alevel niet. Ze had gevoeld dat ze niet gaan moest. Gaarne had ze nochtans geweten wat

er ginds gebeurde. Maar... 'oef' zei ze; 'ja, 't is warm,' en ze liet zich met een zwaren slag neven hem vallen. Ze keerde en wendde zich, tot ze eindelijk goed lag op haren rug in 't warme stroo - en trok heur hoed, heur breedgerande gele hoed met de breede klaprozen en 't pompadoeren lint, over 't aangezicht, tegen den brand van de zon.

'- Wacht,' zei toen Herman, met een wonderbare zachtheid in de stem, want hij was innig blij dat zij bij hem, den overwinnaar, was gebleven; en zij was schoon; - 'Wacht, 'k zal ons een huizeken bouwen, waar de zon niet door en kan!'...

Reeds stond hij overeind. Hij plaatste een enkelen bussel stroo dwars over 't vlak der mijte. Hij lei uit:

'- Dat is een kussen voor onzen kop.'

Dan nam hij nog twee bussels en stelde ze stevig recht, scharrelings over 't kussen heên, de halmen tegen elkaêr. Daartegen leunde hij er telkens twee andere van weêrszij aan, tot het werd een tent; hij stopte zorgvuldig alle gaten met proppen stroo, en liet slechts éen opening, de deur. Langs daar kropen zij op handen en voeten in hun huizeken. 't Was er donker; maar de zon kon er algelijk niet door. Dat toch was het voornaamste.

Alleen 't windeken, dat sterker leek te blazen, wrong er zich allengsken door henen. Het kwam telkens een beetje verfrisschen hun gloeiend vochtig gelaat.

‘- 't Is hier plezant, hee!’ besloot hij.

Er klonk weêr een vreemde toon in zijn stem. Maar ze lagen daar, met den kop op hun kussen, lang-uit neêrgeleid neven elkaêr, genoeglijk nu te rusten. Ze voelden beiden zoo'n zaligheid, dáár met hun tweeën eenzaam te zijn, stil en roerloos, na 't heete gewoel en de inspanning van 't vroegere spel. Hunne armen en beenen hadden het goed; ze maakten geen beweging. Ze voelden zich lam en diep-in monter tegelijkertijd.

't Was alles, heinde en verre, stil. Alleen bromde een horzel daar ieverans, buiten 't huizeken, in 't zongeloëi. Ze hoorden 't rumoerig geronk. Het snorde zwaar door hen heên. Toch zochten ze niet waar 't beest zich bevond. Zijn gebrom was vaster en luider dan 't gonzen zelf der zon; geen gerucht kon het overstemmen; het koeltje ook hield op waar het kwam. Het was als een reusachtige snorrepip, even boven de stroomijte: haar eeuwig gebrom heerschte over hemel en aarde.

‘- 't Is hier vandege goed, hee!’ herhaalde hij ten slotte.

Hij wou zich zelf overtuigen, dat geronk verdoofde hem het oor. En temet keerde hij zich met lijf en hoofd naar haar toe.

‘- Ja het,’ zei ze stil.

‘- Er loopt nog een druppel langs uw kaak. Varia.’ merkte hij toen op. ‘Hij gaat er van af rollen, op uw kleed. Zal 't geen plek zijn? Wacht!’

Hij schoof dichterbij haar; hij richtte zich een weinig op, ging eenigszins hellen over haar gezicht....

‘- 't Doe' niks,’ peinsde ze luid op.

‘- Wacht!.....’

En rap, de lippen vooruit, ving zijn mond den zilten druppel op.

Hij lei zich terug neêr in zijn vorige houding. En zweeg eerst. Waarom had hij dit gedaan? Hij zei grappig-doende:

‘- 't Is goed, zoo'n druppel.... 'k had dorst.’

Hij meende nog wat te zeggen. Hij lachte. 't Was nochtans tegen zijn hart. Want hij voelde zich zoo stram. En een strakheid kwam al zijn zenuwen gespannen leggen, dat hij bibberde als bij scherpen noordenwind.

‘- Wat is er, Herman?’

- 'k Wee' niet.... Ik beef. 't Is puur of 'k kou had. 'k Zit hier te bibberen als in den winter....

- O..... Ja....?’

Ze was ernstig. Ze voelde zich als een moeder. Met zijn stille blauwe blikken was hij juist als een kind. Ze hief het hoofd omhoog. Ze keek hem in het oog. Ze redeneerde:

‘- Maar ja, dat is zoo! Ge waart daar fluks in 't zweet; ge stond vlak in de zon te wachten, nat van 't water. En nu ligt ge hier stil in ons huizeken, zonder iet of wat te doen. Straks hebt ge 'n kou vast..... Kom, schuif wat dichterbij, achter me, uit den wind...’

Ze wist niet precies hoe, en waarom ze dat zei: ze was vol moederlijke zorg; hij kloeg immers! Ze meende werkelijk dat het goed zou zijn als hij zich secuur achter haar verborg. Hij was een blauw-oogig kind.... Doch zou men niet kunnen denken, dat zij hem naar zich toe lokte? Plots dacht zij er even aan, en ging onthutst hopen dat hij zou blijven liggen waar hij lag.

Hij kwam echter dadelijk naderbij, met een vlug geglij over 't ruischend stroo. Zijn ooren hoorden klaar. De horzel was al lang verdwenen. En ook, geen beven meer in hem. Alleen nu een groot

verlangen om haar eens te zoenen, ééns maar; nu waarlijk den eersten keer. Ze lei daar toch zoo dicht bij hem, met hun beiden alleen in hun huizeken.

‘- Is 't beter nu?’ vroeg ze plotseling weêr meêwarig, onbewust om haar eigen ontsteltenis te vergeten.

‘- Ja het; het gaat over...’

Hij loog. 't Was al lang over. Hij wist terstond dat hij loog. Daarom schoof hij dichter nog bij haar aan, zoodat hij heur adem voelde voorbij varen en hij duidelijk kloppen voelde heur hart. Naar 't kloppen van heur hart bleef hij gejaagd dan luisteren... En weêr kwam die harde spanning op. Doch 't waren enkel zijn hersenen die nu trokken om bijeen te geraken; 't waren enkel ook de spieren in zijn nek die krampachtig tot een kluwen wilden ineenkrimpen. Zijn armen en beenen bleven zwaar en zwak, moê nog van 't geweld en de moeite van daar straks. Als uit twee brokken saêmgesteld, lag hij daar. De eene was dood, de andere lillend, één zenuw. Een groote onrust overviel hem. Want met een zonderlinge scherpte, herinnerde hij zich plots àl wat hij reeds wist, van liefde. En hij dacht zoomet dat hij loom bleef liggen, maar hij woelde.

‘- Wat is er?’ vroeg Varia in vagen angst. ‘Zijt-ge toch ziek?’

Ze wou zich recht zetten, om weg te gaan, gauw weg...

‘- 't En is niets...’

Hij lachte schamper. Hij wist niet waarom. Ze was nu overeind gerezen; maar ze liet zich van her neêrvleien, naast hem, zacht. Ze kon toch niet weg alléén, als hij niet roerde om heên te gaan. Ze zag dat hij sprakeloos lachte; er kwam een lichte glimlach, als een trillende plooi, huiveren door haar bovenlip. Ze was droef. Haar oogen, groot geworden, ondervroegen hem plots.

‘- 't En is niets...’

Hij schoof zijn hand en zijn arm tusschen heur leên en den gloeienden stroogronnd, en trok Varia zoo dicht mogelijk bij hem aan, tegen zijn borst. Hij besepte zijn groote liefde en tevens haar stille aanhankelijkheid. Hij was een en al dankbaarheid.

‘- Wat zijt-ge braaf, Varia!’

Ze keek hem verschrikt aan; het was zooals zij 't onbewust had verwacht; hij sprak tot haar met diepe stem. En ze verlangde nu dat hij nog meer zeggen zou, tot haar, tot haar alleen. En ze zweeg...

‘- En wat zijt ge schoon ook, Varia!’

Hij sprak zoo zacht en zoo ver. Hij deed niet opgewonden en brutaal als hij anders wel eens deed. Zijn stem klonk als een gouden getamp. En tevens toch ook weemoedig. Wat zou ze graag zijn weemoed sussen! En ze wou nog maar liefst heêngaen, naar elders.

‘- Laat ons gaan,’ suizelde 't uit haar mond. Ze roerde niet.

‘- Schoon, en ik zie u zoo geirn, Varia...’

Hij kneep even de oogen toe, heel dicht. Hij kon ze niet meer zien. Eerst was ze als heel vèr van hem weggeleden. En hij zag niets dan wielende donkerheid. Toen kwam haar beeld weêr terug, en naderde hem dichter en dichter. Haar gelaat was glanzend en helder, met haar twee oogen daarin glitterend als punten licht. Wat was dat wonderbaar. Hij wilde zijn hand uitstrekken om er naar te tasten. Hij voelde temet het gewicht van haar lijf op zijn arm.

‘- Varia...’

En zijn lippen gingen heur gezicht zoeken, en vinden, heur wezenlijk gezicht, dat hij, plots heftig ontroerd, wist nevens zich. Zijn lippen raakten onbedacht heur lippen en bleven er een korte

wijle rusten, niet luid maar onhoorbaar, niet woest, maar zacht en stil en diep...

Ze sprong schielijk recht.

‘- Herman!’

Maar viel terug neêr op zijn arm, die onder haar leên was geschoven en dáár nu was blijven liggen, machteloos. Wat was ze moê en lam.

‘- Herman, ik krijg het zoo benauwd!’

Hij sloeg, als ter onbewuste bescherming, zijn nog vrijen arm ook om haar heên. Zoo lagen ze thans neven elkaêr uitgestrekt, haar beenen langsheên de zijne, haar lijf tegen 't zijne, aangezicht tegen aangezicht. Hij look even weêr de oogen...

‘- Ik zie u zoo danig geirne.....’

Een geweldige kracht ging naar zijn borst. En weêr ontsloot hij zijn oogen. En hij keek naar Varia thans. Doch haar was 't of hij haar niet zag. 't Leek haar of zijn blik ging verder door, willoos door haar henen, naar onbekende streken. Hij grijsde:

‘- Varia, Varia....’

En zijn lippen gingen over haar gelaat, warm en vochtig. Hij mompelde:

‘- Varia, mijn Varia..... Zeg...’

Stil en lam, gehoorzaam liet zij heur arm glijden om zijn hals en trok hem plots zoetekens, bedankend, moederlijk, nader tot zich toe, zij ook, - en dichterbij haar liefde. Hij was zoo schoon, zijn oogen waren éven blauw als de zomersche hemel; hij was groot en krachtig. En hij was ook zoo ver. En haar lippen raakten nu ook eerst rijzekens de zijne; ze sloten er zich ook dichterbij vast, zalig onbewust; en zij bleven er lang op rusten, in volkomen bevrediging.

‘ - Och, Herman... ’

* * *

De zon was nu al aan 't zinken; laag stond ze reeds aan den horizont. In 't Westen was de hemel één purpere gloed. Donkerder rood glom echter nog de roode schijf der zon. Zij was gelijk een open granaat-appel, die in weidsche oneindigheid paars uit zou slaan. Over de vlamme kim hing een lichte zwarte smoor. Zoo was het heele Westen onherroepelijk somber. De dag ging dood. Hooger op, echter, liep een safraankleurige streep dwars over den hemel heên; en verder nog vloeiden, zacht neven elkaër verspreid, breede vlekken smoor; doch was alles frisch en helder.

En, meer nog naar 't Zuiden toe, koepelde 't onbewolkt uitspansel even rustig en even onveranderd als op 't middaguur.

De wind blies nu alevel straffer. Hij verdreef de hitte voorgoed. En overal drong de ijle frischheid door.... Ja, wat was het vandaag toch warm en zoel geweest. Thans kon men eindelijk adem scheppen. Als de dag zoo zoel is, ligt men daar neêr in loome verwarring; men weet niet goed hoe men het heeft. Nu echter leeft men wonderbaar weêr-langzaam op. Zie, de wind is heel en al frischheid en jeugd. De loome betrachtingen vervagen tot onbewust, onbekend genoeg. De bladeren van de boomen ruischen, zij zingen hun bekend avondlied. En de avond komt, die alles verinnigt. Zwaluwen vliegen kriepend voorbij...

Pim, pam,
Geef de duiven
dat ze stuiven!

Pim, pam,
Geef de vooglen
Kempzaad!

‘ - Herma-a-aan..... Ari-o-oo!’

Pim, pam
 Geef de duiven
 dat ze stuiven!
 Pim, pam
 Geef de vooglen
 Kempzaad!

‘- Varia-à..... Ari-o-oo!’

Ze ontwaken. En boven hun hoofd is het gewelf donker. Ze zijn in hun huizeken. Ze zijn hier nog altijd, met hun beiden, alléén, zoo lang.

‘- Daar zijn de anderen!’

Ze weten niet wat te doen. Ze durven malkander zoo niet bezien, noch toespreken. Maar ze heffen zich, elk van zijn kant, langzaam op, en laten zich ten slotte naar beneên glijden, sprakeloos. Boven op de mijte blijft 't huizeken alleen overeind.

‘- Let op,’ zei hij nochtans meêwarig, strompelend over de bussels stroo aan den voet van de mijte. ‘Daar ligt een kasseisteen.’ En hij grijpt den steen, om iets te doen, en gooit hem weg, heel vèr. Zijn eigen stem had hij niet herkend.

‘- Wat zijt ge daar blijven doen?’

- Geslapen.’ Hij alléén antwoordt, kortaf.

‘- Waarom zijt gij bij ons niet gekomen?’

- Geen goeste.

- Ge ziet er alle twee zoo raar uit, en rood!..... 't Is precies, of ge gevochten hadt!’

Varia kan 't niet langer meer uithouden. Ze valt al met eens aan 't snikken, hoog-op en dan hijgend overluid. Doch gauw weêr, uit benauwdheid, stiller, ingehoudener, en deerlijk.

‘- Wat hebt ge. Varia?’ vragen de meisjes onthutst.

‘- 'k Heb heur geslagen.....’ bijt hij af.

‘- Waarom?’

- Dààrom.....’

Beslist en zwaar klinkt op eens zijn stem, mannelijk, gebiedend. Hij weet wat hij zegt. Wie heeft daar zaken meê? En niemand vraagt nog iets. 't En is geen ruzie waard met hem, die toch hen allen de baas is.

Met Varia trekken de meisjes meê op. Onbegrijpend en meêwarig omringen zij haar, loerend en soms verlegen glimlachend. Doch wat ze ook zeggen of vragen. Varia huilt maar altijd door; ze gaat naar huis toe nu; ze stapt langzaam, 't hoofd gebogen, de zakdoek tegen haar oogen geprest. Haar gele hoed met den gloed der roode

klaprozen, hangt weêr op haar rug. Hij is een klare vlek in 't schemerlicht....

‘- Laat me gerust, laat me gaan,’ zegt ze wanhopig. Een wijle staarden de jongens haar aan, en naar de meisjes die rond heur drentelden en meê voortschoven naar huis toe. Over het groepje hing de halve duisternis, en zoo was 't een simpel vertoon van stillen deemoed. Daarom plots de jongens, door elkaêr, vol misprijzen:

‘- Sjierip... trunte... trunte!’

Zij voelden zich een en al blijdschap. Van de pret gingen zij tuimels maken op het stroo aan den voet der mijte. Ze holden achter elkaêr; ze vochten tegen elkaêr op. In den avondlijken lucht was het dolle spel een nieuw genot en de alleenbestaande plicht. Doch al met eens, ongezien, was Herman verdwenen. Langs de helling naar de beek toe, was hij weg-gestormd; als een speurhond den draai om en, aan den overkant, den talud op, in allerijl naar gindsche plek aan de haag, waar hij dezen middag op Varia had gewacht. Hij stond daar nu, alléén, op den berm, hoog boven de aarde en overschouwde 't landschap. Hij keek aldoor naar den weg. Hij zag Varia eindelijk opduiken, te midden van haar groepje; hij merkte

op dat het mul van de baan niet op-stoof; hij voelde dat zij traag liep, stap voor stap....

Hij was niet kwaad op haar. Doch hij wist nu onbewust, dat het er voortaan meê uit was, samen te slenteren langs de straten, met elkaêr nog als van ouds te spelen en goede vrienden te zijn. Wanneer ze malkander zouden ontmoeten: geen glimlach, geen kwinkslag, geen brutale handtastelijkheid zouden ze dan wisselen, maar elkaêr niet eens in de oogen durven zien: dat zou nu gebeuren. En hun hart zou geweldig gaan en bonken; of soms toeknijpen als een kruidje-roer-me-niet. Zóó zou 't gaan - en zoo ging het. Ze wisten niet wat ze van elkaêr denken, en hoe ze zich, de een in 't bijzijn van den andre, keeren en gedragen moesten. En vervreemden allengs droef van elkaêr.

Hoog, op den rug van de ronding, in 't diepere donker van de haag haast verborgen, keek hij uit. Zijn oogen waren thans niet blauw van zonnelicht, maar duister van afwisselenden avondglans. Hij zag ze gaan. Haar hoed alleen was nog een klare vlek... Sneller viel trouwens de nacht in. Achter hem was de horizont diep donker rood. Maar

vòòr hem was 't dat de avond zich neêr streek, als een geruischlooze zwarte vacht. De schoone zonedag was geweest. Een licht gesuizel zong over den bodem der aarde, door de duistere kruinen der boomen heên. Heel uit de verte klonk nog een enkele roep, flauw als een tanende herinnering:

‘- Ari-o-oo! Ari-o-oo!’

Even nog... een glimp slechts: de hoed met de bloeiende klaprozen, ginder vèr... En ook weg. Het was nacht.

Brussel, 4 November 1902, / 29-30 October 1918.